

ALLMÄNT VILLKOR
Samspar Församlingsförsäkring
GRF50:5

2024-01-01

svedea

Grundvillkor för Samspar Församlingsförsäkring GRF50:5

Detta försäkringsvillkor utgör en del av försäkringsavtalet mellan försäkringstagaren och försäkringsgivaren. Försäkringsavtalet består av:

- Försäkringsbrev/-bevis med specifikationer och särskilda villkor
- Grundvillkor (detta villkor)
- Allmänna avtalsbestämmelser, AA

Om avtalshandlingarna innehåller motstridiga uppgifter ska de gälla i ovan angiven prioriteringsordning. Särskilda regler har företräde framför generella. Därefter tillämpas ej tvingande bestämmelser i försäkringsavtalslagen (2005:104) och övrig svensk rätt. Samtliga villkor för företagsförsäkring är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande. I försäkringsbrevet/-beviset finns - i aktuella fall - uppgifter om:

• Försäkringsperiod	• Försäkringsbelopp
• Försäkrad verksamhet	• Försäkringsomfattning
• Försäkringsställe(n)	• Försäkringsvillkor
• Försäkrad egendom	• Grundsjälvrisiker

De villkor som gäller för försäkringsavtalet anges i försäkringsbrevet/-beviset med villkorsnummer och villkorsnamn. Kortare villkorstexter kan finnas i försäkringsbrevet/-beviset.

OLIKA TYPER AV VILLKOR

- Grundvillkor
- Tilläggsvillkor för produkttillval
- Tilläggsvillkor för utvidgningar och begränsningar

Fet stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner i Allmänna avtalsbestämmelser (AA), sist i detta villkor eller i förekommande fall i kapitlet Definitioner i tilläggsvillkoret.

Detta villkor innehåller nedan angiven omfattning. Det framgår av försäkringsbrevet/-beviset vilken omfattning just din försäkring har.

EGENDOMSFÖRSÄKRING

- Allrisk - plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom
- Skada på **glas**, skylt, markis
- Skada under transport
- **Rån**

FÖLJDSKADEFÖRSÄKRING

Avbrott/extrakostnad/hyresförlust i rörelsen till följd av ersättningsbar egendomsskada.

ANSVARSFÖRSÄKRING

Allmänt ansvar och produktansvar.

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

- Tvist
- **Skattemål**
- Miljöbrott

KRISFÖRSÄKRING

Kristerapi för anställd som drabbas av akut psykisk kris.

OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

Personskada som drabbar bland annat medlemmar, anställda, förtroendevalda och deltagare i församlingens verksamhet.

STYRELSEANSVARSFÖRSÄKRING

Ersätter skadeståndskrav som kan drabba valda styrelseledamöter, suppleanter och interna revisorer.

SANERINGS- OCH HUSBOCKSFÖRSÄKRING

Gäller för försäkrade byggnader inrymmande bostäder, kontor och/eller samlingslokaler.

FÖRMÖGENHETSBROTTSFÖRSÄKRING

Gäller för förmögenhetsbrott begånget av anställda.

CISTERN- OCH OLJESKADEFÖRSÄKRING

Skada på cisterner med innehåll och ersätter skada till följd av vätska som plötsligt och oförutsett rinner ur cistern.

SÄRSKILD OMFATTNING

Ersättning för självrisk och bonusförlust vid skada på lånat fordon och ersättning för resekostnader vid skada på kyrka/samlingslokal.

TJÄNSTERESEFÖRSÄKRING

Gäller för anställda vid **tjänsteresa** inom hela världen. Försäkringen omfattar bland annat skada på egendom, sjuk och **olycksfall**, ansvar, kris med mera.

BEGRÄNSNINGAR I FÖRSÄKRINGSSKYDDET OCH SÄRSKILDA VILLKOR

I många försäkringsmoment finns undantag när försäkringen inte gäller. Det finns också andra begränsningar till exempel i form av högsta ersättning i vissa åtaganden. Försäkringen kan också gälla med en särskild självrisk för vissa moment, som är högre än grundsjälvrisk. All information om undantag, högsta ersättningsbelopp och särskilda självrisker som gäller för försäkringen står i försäkringsvillkoren eller anges i försäkringsbrevet/-beviset.

Det är därför viktigt att du läser igenom villkoren och försäkringsbrevet/-beviset och särskilt noterar vad som står under rubrikerna "Vad försäkringen inte gäller för", "Högsta ersättning" och "Särskild självrisk". Läggs också särskilt märke till vad som står under "Säkerhetsföreskrifter" samt "Åtgärder i samband med skada - räddningsplikt", vilka punkter du också kan läsa mer om nedan. Observera även att försäkringen endast omfattar den verksamhet som är angiven i försäkringsbrevet/-beviset.

UPPLYSNINGSPLIKT

Både vid tecknandet och vid förnyelse av försäkringen är det viktigt att du lämnar rätt uppgifter om försäkringsbelopp eller andra uppgifter som ligger till grund för försäkringen. Om du inser att försäkringsgivaren tidigare har fått oriktiga eller ofullständiga uppgifter om förhållanden av uppenbar betydelse för riskbedömningen ska du utan oskäligt dröjsmål rätta uppgifterna.

RISKÖKNING

Ändras de förhållanden som ligger till grund för försäkringen och medför ändringen ökad risk för skada, ska du meddela detta till försäkringsgivaren. Har du uppsåtligt eller av oaktsamhet inte uppfyllt din upplysningsplikt kan det, liksom vid riskökning, leda till att försäkringen inte gäller, eller ger en begränsad ersättning.

SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

För att minska risken för skada gäller försäkringen med vissa säkerhetsföreskrifter. Försäkringsvillkoren innehåller ett särskilt avsnitt med de föreskrifter som gäller för försäkringen. Där anges bland annat viktiga föreskrifter beträffande inbrottskydd och hantering av datorprogram och **datainformation** samt övriga skadehändelser.

Föreskrifterna är tillämpliga både för egendoms- och avbrottsförsäkringen. Föreskrifter kan också anges i försäkringsbrevet/-beviset eller i villkor/tillägsvillkor som framgår av försäkringsbrevet/-beviset.

Om föreskrifterna inte följs och det inträffar en skada betalas ersättning endast i den utsträckning skadan kan antas ha inträffat även om föreskriften hade följts.

ÅTGÄRDER I SAMBAND MED SKADA

RÄDDNINGSPLIKT

Försäkrad ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad egendom
- vidta lämpliga åtgärder, även provisoriska för att upprätthålla den försäkrade rörelsens drift
- söka bereda **arbetstagare** som på grund av försäkrad skada inte kan utföra sin ordinarie arbetsuppgift, annan produktiv sysselsättning.

SKADEANMÄLAN

Skada som kan medföra ersättningskrav ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast ett år efter det att det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant försäkringsskydd inträdde. Vid stöld, **inbrott**, **rån**, **överfall** eller annat brott ska polisanmälan göras och kopia på anmälan sändas till försäkringsgivaren.

ERSÄTTNINGSKRAV

Krav på försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd ska framställas till försäkringsgivaren senast ett år från tidpunkten när det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant skydd inträdde. Annars går rätten till ersättning förlorad.

Med "det förhållande" menas, exempelvis

- vid egendomsförsäkring - tidpunkten då skadan upptäcks,
- vid avbrotts- extrakostnads- och hyresförlustförsäkring - tidpunkten för ansvarstidens slut,
- vid ansvarsförsäkring - tidpunkten då **den försäkrade** fick kännedom om skadeståndskrav mot honom, oavsett om kravet preciserats ekonomiskt,
- vid rättsskyddsförsäkring - tidpunkten för tvistens uppkomst,
- vid **olycksfall** - tidpunkten för olycksfallet.

INNEHÅLL

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsbrevet/-beviset.

Innehållsförteckning

A	EGENDOMSFÖRSÄKRING	8
1	Vem försäkringen gäller för	8
2	När försäkringen gäller	8
3	Var försäkringen gäller	8
4	Försäkrad verksamhet	8
5	Försäkrat intresse	9
6	Vad försäkringen gäller för	9
7	Vad försäkringen inte gäller för	9
8	Försäkrad egendom	11
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	12
10	Självrisk	14
11	Säkerhetsföreskrifter	15
12	Skadevärderingsregler	24
13	Ersättningsregler	29
B	FÖLJDSKADEFÖRSÄKRING	32
1	Vem försäkringen gäller för	32
2	När försäkringen gäller	32
3	Var försäkringen gäller	32
5	Försäkrat intresse	32
6	Vad försäkringen gäller för	33
7	Vad försäkringen inte gäller för	33
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	33
10	Självrisk	34
11	Säkerhetsföreskrifter	34
12	Skadevärderingsregler	35
13	Ersättningsregler	36
E	ANSVARFÖRSÄKRING	37
1	Vem försäkringen gäller för	37
2	När försäkringen gäller	37
3	Var försäkringen gäller	37
4	Försäkrad verksamhet	37
6	Vad försäkringen gäller för	38
7	Vad försäkringen inte gäller för	39
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	41
10	Självrisk	42
11	Säkerhetsföreskrifter	43
13	Ersättningsregler	43
F	RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING	44
1	Tvister	44
2	Skattemål	46
3	Miljöbrott	47
4	Gemensamma bestämmelser	47
G	KRISFÖRSÄKRING	50
1	Vem försäkringen gäller för	50
2	När försäkringen gäller	50
3	Var försäkringen gäller	50
6	Vad försäkringen gäller för	50
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	50
10	Självrisk	50
13	Ersättningsregler	50

H	OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING	51
1	Vem försäkringen gäller för	51
2	När försäkringen gäller	51
3	Var försäkringen gäller	51
4	Försäkrad verksamhet	51
6	Vad försäkringen gäller för	51
7	Vad försäkringen inte gäller för	52
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	52
10	Självrisk	53
12	Skadevärderingsregler	53
13	Ersättningsregler	53
14	Åtgärder vid skada	57
I	STYRELSEANSVARSFÖRSÄKRING	58
1	Vem försäkringen gäller för	58
2	När försäkringen gäller	58
3	Var försäkringen gäller	58
6	Vad försäkringen gäller för	58
7	Vad försäkringen inte gäller för	59
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	59
10	Självrisk	59
13	Anmälan om skada med mera	59
J	SANERINGS- OCH HUSBOCKSFÖRSÄKRING	60
1	Vem försäkringen gäller för	60
2	När försäkringen gäller	60
3	Var försäkringen gäller	60
6	Vad försäkringen gäller för	60
7	Vad försäkringen inte gäller för	60
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	61
10	Självrisk	61
12	Åtgärder vid skada	61
K	FÖRMÖGENHETSBROTTFÖRSÄKRING	62
1	Vem försäkringen gäller för	62
2	När försäkringen gäller	62
3	Var försäkringen gäller	62
4	Försäkrad verksamhet	62
6	Vad försäkringen gäller för	62
7	Vad försäkringen inte gäller för	63
9	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning	63
10	Självrisk	64
11	Säkerhetsföreskrifter	64
12	Åtgärder vid skada	65
13	Anmälan om skada med mera	65
14	Skadevärderingsregler	66
15	Ersättningsregler	66

L	CISTERN- OCH OLJESKADEFÖRSÄKRING	67
1	Cisternförsäkring	67
2	Oljeskadeförsäkring - egen egendom	67
3	Oljeskadeförsäkring - Tredje man tillhörig egendom	68
4	Gemensamma bestämmelser för cistern och oljeskada	68
M	SÄRSKILD OMFATTNING	69
1	Självriskeliminering	69
2	Resekostnader	69
N	TJÄNSTERESEFÖRSÄKRING	70
I	Försäkringens giltighet och omfattning	70
II	Sjuk- och Olycksfallsförsäkring	71
III	Överfallsskydd (personskada)	75
IV	Kidnappning	76
V	Krisförsäkring	77
VI	Resgodsskydd (allrisk)	77
VII	Försening	79
VIII	Reseavbrott/ersättningsresa	80
IX	Självriskskydd	81
X	Ansvar gällande för privatperson	81
XI	Rättsskydd gällande för privatperson	83
XII	Merkostnader för boende och resa vid evakuering	85
XIII	Merkostnader för förlängd vistelse	85
XIV	Avbeställningsförsäkring	86
	DEFINITIONER	87

A Egendomsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare av försäkrad egendom.

1.1 ANNAN ÄGARE

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom

- Som **försäkringstagaren** enligt avtal åtagit sig ansvar för,
- är namngiven såsom medförsäkrad i försäkringsbrevet/-beviset,
- är försäkringstagarens **arbetstagare** eller kund avseende egendom enligt 9.1 eller försäkringsbrevet/-beviset.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

Försäkringen gäller vid tillfällig förvaring, dock längst under 6 månader, på annan plats som inte stadigvarande disponeras av **försäkringstagaren** inom Norden. Ersättningen är begränsad till högst SEK 400 000 vid varje skadetillfälle.

Försäkringen gäller inte för egendom som

- **försäkringstagaren** yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut
- förvaras på eller i anslutning till **arbetsområde**
- är **stöldbegärlig egendom** till den del skadebeloppet vid inbrottsskada överstiger SEK 25 000
- är under förflyttning.

3.3 VID RÅN ELLER ÖVERFALL

Försäkringen gäller inom Norden vid **rån** eller **överfall** i samband med tjänsteutövning.

3.4 UNDER TRANSPORT

Försäkringen gäller för skada under transport inom Norden, till och från angivet **försäkringsställe**, med försäkringstagarens egna, hyrda, lånade eller leasade fordon samt under lastning och lossning i samband med sådan transport. Ersättningen är begränsad till högst SEK 200 000 vid varje skadetillfälle.

3.5 ARBETSOMRÅDE

Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte på **arbetsområde**.

3.6 PÅ HEMMAKONTOR

Försäkringen gäller för försäkrad egendom som förvaras av **arbetstagare** till **försäkringstagaren** i arbetstagarens bostad. Ersättningen är begränsad till högst SEK 100 000 vid varje skadetillfälle. För egendom på hemmakontor gäller skydds krav enligt i Sverige vanligt förekommande försäkringsvillkor för hem- och villaförsäkring.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för skada som drabbar i försäkringsbrevet/-beviset angiven förenings- eller församlingsverksamhet.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar endast skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 ALLRISKSKADA

Försäkringen gäller, med undantag enligt punkt 7, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom.

6.1.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Försäkringen gäller även för skada genom oberäknad utströmning av

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vattenånga, **olja** eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med **tätskikt** i golv och väggar avsedd att förhindra utströmning
- vätska eller kylmedel från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på anläggningen.

6.1.2 LOKALISERING OCH FRILÄGGNING

Vid ersättningsbar skada enligt punkt 6.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckage-stället inom **byggnad** för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för **återställande** efter sådan reparation ersätts.

6.1.3 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte följs, se punkt 11.

6.2 MASKINSKADA

Försäkringen gäller, med undantag enligt punkt 7, för plötslig och oförutsedd fysisk skada genom **inre orsak** på **maskinerier**, **fastighetsmaskin** och **fastighetsinventarier**, se dock begränsning enligt punkt 9.2.10.

6.2.1 LOKALISERING OCH FRILÄGGNING

Vid skada på **fastighetsmaskin** eller **fastighetsinventarier** ersätts även skälig kostnad för att, inom **byggnad**, lokalisera felet och att frilägga det skadade föremålet, för att möjliggöra reparation av skadan. Motsvarande ersättning lämnas inte vid skada utanför **byggnad**.

6.2.2 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte följs, se punkt 11.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver Allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6.1, gäller följande undantag.

7.1 SKADA GENOM

Försäkringen gäller inte för skada genom

- översvämning (se dock 9.2.1)
- genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion
- fukt, röta, mögel eller svamp, - som inte beror på vätska från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takränna och utvändigt stuprör
- sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork
- **skadedjur**, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld utan samband med **inbrott** eller **utbrott**. Försäkringen gäller dock för stöld, utan samband med **inbrott** eller **utbrott**, av **lös egendom** i kyrka, gudstjänstlokal, församlingshem, bisättningskapell, gravkapell eller klockstapel som inträffar mellan 07.00 och 21.00 då kyrkan är öppen samt under annan tid då gudstjänst, annan kyrklig förrättning eller liknande förbereds, pågår eller då lokalen iordningsställs efter sådan verksamhet
- skadegörelse när skadegörelsen sker i obemannad **försäkringslokal** som inte uppfyller försäkringens krav på inbrottskydd för aktuell lokal. Försäkringen gäller dock för skadegörelse i kyrka, gudstjänstlokal, församlingshem, bisättningskapell, gravkapell eller klockstapel som inträffar mellan 07.00 och 21.00 då kyrkan är öppen samt under annan tid då gudstjänst, annan kyrklig förrättning eller liknande förbereds, pågår eller då lokalen iordningsställs efter sådan verksamhet
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott

- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion
- **snötryck**, såvida det inte uppkommit vid ett och samma tillfälle och extrem vädersituation gjort det omöjligt att med rimliga åtgärder undanröja snötrycket
- påkörning med motordrivet fordon i de fall trafikskadeersättning enligt 11 § trafikskadelagen (1975:1410, TSL) kan lämnas
- **datavirus, malware, överbelastningsattacker**, intrång av obehörig eller liknande
- smälta eller genom värme, rök eller sot från smälta
- kontamination
- vind (oavsett vindhastighet) eller **snötryck** till den del skadans uppkomst eller omfattning beror på bristfälligt utförande, felaktig konstruktion, ingrepp i bärande stomme eller försummat underhåll -storm på tält och plasthall, såvida inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset
- stöld av **pengar och värdehandlingar** vid tillfällig förvaring på annan plats eller på hemmakontor
- frysning, om inte skäligen åtgärder vidtagits för att förhindra sådan skada

7.2 SKADA PÅ

Försäkringen gäller inte för

- skada på **varor**, produkter i arbete eller **kunders egendom**, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- skada på golv- och väggbeklädnad inklusive **tätskikt** vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på eller förlust av **datainformation**, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av **datamedia**
- skada på verktyg under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport
- skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** genom ras eller skred om skadan orsakas av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord- eller stenmassor eller gruvsdrift.

7.3 SKADA SOM BESTÅR I

Försäkringen lämnar inte ersättning för skada som består i

- förslitning, förbrukning, utmattning, **korrosion** (till exempel rost eller frätning), **kavitation**, beläggning eller avsättning
- förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.

7.4 SKADA AV ANNAN ART

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

7.5 YRKESMÄSSIG TRANSPORT

Försäkringen gäller inte för skada vid yrkesmässig transportverksamhet.

7.6 MASKINSKADA

Vid plötslig och oförutsedd fysisk skada genom **inre orsak** gäller även följande undantag. Försäkringen lämnar inte ersättning för skada

- på elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare
- på rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring
- på formar och utbytbara verktyg
- på förbrukningsmaterial
- till följd av felprogrammering.

7.7 TERRORISM

Försäkringen gäller inte heller för skada utanför Norden vars uppkomst eller omfattning direkt eller indirekt står i samband med **terrorism**.

8 Försäkrad egendom

8.1 Försäkringen omfattar egendom som anges i försäkringsbrevet/-beviset med **objekttyp** eller på annat sätt. Försäkringen gäller som **flytande försäkring** inom i försäkringsbrevet/-beviset angivna försäkringsställen.

8.1.1 UNDANTAGEN EGENDOM

Försäkringen omfattar inte nedan angiven egendom, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset:

- mötestält (se punkt 8.2.1)
- egendom förvarad utomhus
- container uppställd utomhus samt egendom förvarad i denna
- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa samt fast monterad utrustning på eller i dessa fordon
- avmonterad fordonsdel, till exempel sommar- eller vinterdäck, och annan normal fordonsutrustning till **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa, som kan omfattas av fordonsförsäkring oavsett om sådan tecknats eller inte
- luftfartyg till exempel drönare, svävare, hydrokoptrar, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk, flytdockor eller byggnadsverk under bogsering till sjöss
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som **försäkringstagaren** hyr ut eller leasar ut
- **kulvertanläggning** och **servisledning** längre än 20 meter
- produktiv skog och skogsmark
- brunn och vattentäkt
- egendom på **arbetsområde**
- levande djur och växande gröda
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält och tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom i sådana hus
- annans egendom bestående av **pengar och värdehandlingar**.

8.2 ÖVRIG EGENDOM

8.2.1 MÖTESTÄLT

Om det i försäkringsbrevet/-beviset anges att mötestält ingår gäller försäkringen även för sådant och till detta hörande inventarier, inredning och fast monterade högtalare, dock inte musikinstrument, radio- och högtalarutrusning som inte är fast monterad.

Anmärkning

Med mötestält avses tält på fast konstruktion (ställningar, master, stolpar, linor eller liknande) och inte uppbyggt av luftövertryck.

För rest mötestält gäller försäkringen, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset, med förhöjd självrisk enligt punkt 10.2.

8.2.2 BYGGNAD - FAST INREDNING och UTSMYCKNING

Till **byggnad** räknas även fast inredning och utsmyckning såsom:

- vägg-, tak- och glasmålningar
- ljudluckor
- tornprydnader t. ex. kors, tupp
- gravkor eller liknande avbalkning
- klockor
- ringningsanordning
- tornur
- bänkar, stolar
- orgel och orgelfasad
- högtalaranläggning och hörslinga
- altarpopsats och altarskåp
- dopfunt
- predikstol
- ljuskronor.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma **objekttyp** inom i försäkringsbrevet/-beviset angivna försäkringsställen (så kallad **flytande försäkring**). För **byggnad** gäller **fullvärdesförsäkring** eller **förstariskförsäkring**. För **lös egendom** gäller **förstariskförsäkring**. Vid **fullvärdesförsäkring** och **förstariskförsäkring** anges detta i försäkringsbrevet/-beviset. För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 13.6.

9.1 BEGRÄNSADE BELOPP

Försäkringen omfattar följande egendom intill högst nedan angivna belopp. Beloppen kan höjas - tilläggsbeloppet anges i försäkringsbrevet/-beviset.

VID FÖRSÄKRING AV BYGGNAD

• Trädgård, tomt och markanläggning	12 prisbasbelopp
• Fastighetsinventarier	5 prisbasbelopp
• Merkostnad till följd av myndighetsbeslut	20% av kalkylvärdet, dock högst SEK 5 000 000
• Merkostnad till följd av byggnads särart	20 prisbasbelopp

VID FÖRSÄKRING AV LÖS EGENDOM

• Varor och lotterivinster	2 prisbasbelopp
• Kyrksilver som förvaras på annat sätt än enligt punkt 11.5.4 Säkerhetsföreskrifter - Inbrott	0,5 prisbasbelopp
• Ritningar, arkivalier och datainformation	2 prisbasbelopp
• Licens för nyttjanderätt till standardprogram	1 prisbasbelopp
• Pengar och värdehandlingar - förvarade på försäkringsstället i låst värdeskåp med lägsta klassning enligt: - SIS 70 40 01, klass V2S - SIS 83 75 01, lägst klass V2S - Svensk standard SMS 3000/SS 3000, lägst 80-120 poäng - Svensk Standard SMS 3150/INSTA 610, lägst 40 poäng - LPS 1183, lägst Grade II - Europeisk standard SS - EN 1143-1, lägst Grade II	5 prisbasbelopp
- förvarade på försäkringsstället i låst värdeskåp övrigt	2 prisbasbelopp
- förvarade på annat sätt på försäkringsstället	0,5 prisbasbelopp
- vid rån och överfall	5 prisbasbelopp
• Annans egendom bestående av stöldbegärlig egendom	10 prisbasbelopp
• Arbetstagares egendom , dock inte pengar och värdehandlingar	0, 2 prisbasbelopp per arbetstagare eller enligt kollektivavtal
• Skylt och markis	1 prisbasbelopp
• Hyrd lokal som försäkringstagaren enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för	2 prisbasbelopp
• Egen bekostad fast inredning	10 prisbasbelopp

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 6 000 000 per skadetillfälle vid skada genom

- **jordskred, jordras, bergras,**
- **lavin,**
- **jordskalv,**
- genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm,
- **skyfall,** snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.2 ANNAN VÄTSKESKADA

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
 - vattenånga eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
 - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
 - vatten från pumpgrop vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
 - vätska från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle.

9.2.3 RÅN ELLER ÖVERFALL

För skada genom **rån** eller **överfall** är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle.

Vid **rån** eller **överfall** av egendom

- bestående av **pengar och värdehandlingar**, inom eller utanför **försäkringslokal**, är ersättningen begränsad till 5 **prisbasbelopp** per skadetillfälle
- bestående av **stöldbegärlig egendom** utanför **försäkringslokal** är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.4 KYL OCH FRY

Vid skada på egendom i **kyl- eller frysenhet** till följd av åskslag, strömavbrott eller annat **elfenomen** är ersättningen begränsad till 1 **prisbasbelopp** per skadetillfälle.

9.2.5 LÅSÄNDRINGAR

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med **inbrott** eller **utbrott** i **försäkringslokal** eller vid **rån** hos **försäkringstagaren** eller dennes ombud är ersättningen begränsad till SEK 80 000 per skadetillfälle. Ersättning lämnas enligt punkt 12.4.6 nedan.

9.2.6 TRANSPORT

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport är ersättningen begränsad till SEK 200 000 per skadetillfälle.

9.2.7 MONTERING, LYFT MED MERA

För annan skada än **brand** i samband med montering, demontering, lyft och förflyttning inom **försäkringsställe**, och av den föranledd följdskada är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte för skada i samband med egendomens underhåll på försäkringsstället.

9.2.8 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 **prisbasbelopp** per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med **inbrott** eller **utbrott**.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
- på av **försäkringstagaren** hyrd **byggnad** eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för

är dock ersättningen per skadetillfälle begränsad till SEK 40 000.

9.2.9 SMASH AND GRAB

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat fönster är ersättningen för stulen eller skadad **stöldbegärlig egendom** begränsad till sammanlagt högst SEK 8 000 per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt föreskrifter i punkt 11.5.5.

9.2.10 MASKINSKADA

Om inget annat anges i försäkringsbrevet/-beviset är ersättningen för plötslig och oförutsett fysisk skada genom **inre orsak** begränsad till SEK 50 000 per skadehändelse. Begränsningen gäller inte för sådan skada på **fastighetsmaskin**.

9.2.11 TERRORISM

Se Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 6.1.9.

9.2.12 SNÖTRYCK

Vid skada till följd av **snötryck** är ersättningen per skadetillfälle begränsad till SEK 5 000 000.

9.3 INVESTERING OCH PRISÄNDRING

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller **prisändring** höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Avser försäkringsbeloppet helvärdesförsäkrad egendom gäller reglerna för **underförsäkring** om försäkringsbeloppet var felaktigt vid försäkringsårets början.

9.3.1 BYGGNAD

För **byggnad** gäller att vid

- **fullvärdesförsäkring** är värdestegring genom investering begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet (enligt tillämplig värderingsmetod) per **byggnad**
- **förstariskförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**.

9.3.2 MASKINERIER

För **maskinerier** gäller att vid **förstariskförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**.

9.3.3 VAROR

För **varor** gäller att vid **förstariskförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**.

9.3.4 ÖVRIG EGENDOM

För övrig egendom gäller att vid **förstariskförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**.

9.3.5 ANMÄLAN OM INVESTERING

Investering med värde över SEK 5 000 000 ska omedelbart anmälas till försäkringsgivaren.

9.4 INDEXERING AV FULLVÄRDESFÖRSÄKRAD BYGGNAD

I samband med förnyelse av **fullvärdesförsäkring** för **byggnad** har försäkringsgivaren rätt att uppdatera premiegrundande värden i takt med tillämpligt prisindex som utges av Statistiska Centralbyrån, samt att, utan särskilt meddelande, avisera ändrad premie som följer av indexeringen.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 12, röjningskostnad med mera enligt punkt 13.8 och räddningskostnad enligt Allmänna Avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/-beviset (grundsjälvrisk).

För vissa skadehändelser är självrisken förhöjd enligt punkt 10.2. Är den valda grundsjälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisken.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

10.2 SÄRSKILD SJÄLVRISK

10.2.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Självrisken är 0,5 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom läckage från

- **tätskikt** med anslutningar och genomföringar
- **installation** genom åldersförändring, till exempel **korrosion** eller förslitning, eller av uppenbart eftersatt underhåll vid skada på försäkrad **byggnad**.

10.2.2 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgennombrott enligt punkt 9.2.1.

10.2.3 SNÖTRYCK

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom **snötryck**.

10.2.4 SKADA ORSAKAD AV MOTORDRIVET FORDON

Självrisken är 10% av skadebeloppet, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 5 **prisbasbelopp** vid skada orsakad av motordrivet fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.

10.2.5 INHÄGNAT OMRÅDE

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område, dock lägst avtalad grundsjälvrisk.

10.2.6 KULVERTANLÄGGNING

Självrisken är 0,5 **prisbasbelopp** vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning**, dock lägst avtalad grundsjälvrisk.

10.2.7 MÖTESTÅLT

Självrisk är 10% av skadebeloppet, dock lägst 0,5 **prisbasbelopp** och högst 5 **prisbasbelopp**, vid skada på rest mötestält med tillhörande inventarier med mera, se punkt 8.2.1, som inträffar under perioden 1 oktober till 1 maj.

10.2.8 SKADA GENOM ÅSKSLAG

Vid skada genom åskslag betraktas samtliga skador, som inträffar inom 24 timmar på ett och samma **försäkringsställe**, som en skada och endast en självrisk tillämpas.

10.2.9 MUSIKINSTRUMENT

Självrisk vid skada på eller förlust av musikinstrument är 0,1 **prisbasbelopp**.

10.2.10 STÖLD OCH SKADEGÖRELSE I KYRKA UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Vid stöld eller skadegörelse, utan samband med **inbrott** eller **utbrott**, av **lös egendom** i kyrka, gudstjänstlokal, församlingshem, bisättningskapell, gravkapell eller klockstapel är självrisk **1 prisbasbelopp**.

11 Säkerhetsföreskrifter

Med säkerhetsföreskrift avses en föreskrift om vissa bestämda handlingssätt eller anordningar som är ägnade att förebygga eller begränsa skada eller om vissa bestämda kvalifikationer **hos den försäkrade** eller dennes anställda eller andra medhjälpare.

Den försäkrade, anlitade uppdragstagare eller entreprenör och berörda **arbetstagare** är skyldiga att följa i försäkringsavtalet angivna säkerhetsföreskrifter som försäkringsgivaren meddelat i syfte att förhindra eller begränsa skada.

11.1 GENERELLA REGLER

Den försäkrade ska utöver föreskrifter angivna i detta villkor följa;

- föreskrifter som anges i försäkringsbrevet/-beviset och i övriga försäkringshandlingar, i Allmänna avtalsbestämmelser (AA) eller i övriga villkor
- lagar, förordningar och myndigheters föreskrifter - med tillämpningsföreskrifter
 - som meddelas i syfte att förhindra eller begränsa skada, till exempel om
 - brandfarliga och explosiva **varor**
 - elektrisk starkströmsanläggning eller elektrisk materiel
- föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, uppdragsgivare, besiktningsman eller motsvarande i syfte att förhindra eller begränsa skada
- för den försäkrade verksamheten tillämpliga föreskrifter från Arbetsmiljöverket eller branschorganisation i syfte att förhindra eller begränsa skada.

11.2 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER FÖR VISSA OBJEKT

11.2.1 DATORER OCH DATAINFORMATION

11.2.1.1 DATORMILJÖ

Datoranläggning som för sin funktion kräver särskilt maskinutrymme ska vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen. Finns serviceavtal har försäkringsgivaren rätt att få kopia av avtalet.

11.2.1.3 FÖRVARING AV ORIGINALPROGRAM

Originalexemplar av **programvara** ska förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerat program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.4 FÖRVARING AV BEVIS PÅ NYTTJANDERÄTT

Bevis på nyttjanderätt (licensavtal) ska förvaras på sådant sätt att licensen och installerat program inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.5 RUTINER FÖR SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopia ska framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde. Säkerhetskopia ska vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

11.2.1.6 FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopia ska förvaras skild från originalet på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.2 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitan av expertis, ska dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian ska förvaras på sådant sätt att den inte kan skadas i samband med att originalen skadas. För **datainformation** gäller reglerna enligt punkt 11.2.1.

11.2.3 EGENDOM AV ANTIKVARISKT, KULTURHISTORISKT OCH KONSTNÄRLIGT VÄRDE

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde ska vara särskilt dokumenterad, t ex. med foto, ritningar etc., och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation ska förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även **byggnad** med särskilt bevarandevärde.

11.3 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - BRAND

11.3.1 REVISIONSBESIKTNING AV ELEKTRISK STARKSTRÖMSANLÄGGNING

Elektrisk starkströmsanläggning ska på försäkringstagarens bekostnad revisionsbesiktigas i den omfattning som framgår nedan. Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom. Se ELSÄK-FS 2008:3 - Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehavarens kontroll av elektriska starkströmsanläggningar och elektriska anordningar.

Revisionsbesiktning ska ske om det sammanlagda **nyanskaffningsvärdet** för **maskinerier** och **varor** överstiger 500 **prisbasbelopp**. Revisionsbesiktning ska utföras av besiktningsingenjör auktoriserad av Svenska Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd. Intyg om revisionsbesiktning ska utfärdas av besiktningsingenjören och ska av **försäkringstagaren** på begäran uppvisas för försäkringsgivaren.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister ska av behörig person rättas till inom två månader efter besiktningen. Den första revisionsbesiktningen ska göras inom ett år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter ska revisionsbesiktning ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla och framgår då av försäkringsbrevet/-beviset. Denna säkerhetsföreskrift gäller inte i det fall den försäkrade verksamheten består av kontor eller bostadsfastighet.

11.3.2 BRANDSLÄCKNINGSREDSKAP

Brandsläckningsredskap ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens **brand-** eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren.

11.3.3 BRANDLARMANORDNING

Brandlarmanläggning ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens **brand-** eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren. Brandlarmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Svensk Försäkringstekniska rekommendationer, FTR 110. Larm ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.3.4 BRANDDÖRRAR OCH ANNAN SEKTIONERING

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering ska vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling. Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering ska vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

11.3.5 UPPVÄRMNINGSANORDNINGAR

Brännbart material ska hållas på tillräckligt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning. Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle ska vara av typ som godkänts av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans. Flyttbar elvärmeapparat ska vara utförd enligt gällande EU-direktiv - CE-märkt. Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i **brand-** eller explosionsfarliga utrymmen. Byggtork får användas för uppvärmning av **byggnad** endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

11.3.6 BATTERILADDNING

11.3.6.1 LADDNING AV BLYBATTERIER

Vid laddning av batterier till fordon och mobila maskiner ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter om blybatterier och Svensk Standard följas.

Varaktig märkning eller avgränsning ska anordnas på golv minst 1,5 meter från batteriet/fordonets sidor. Inget brännbart material får förvaras inom det markerade området om det inte finns avskärmningar med obrännbart material mellan batteriet/fordonet och det brännbara materialet.

Brännbart material får inte heller förvaras inom 4 meter ovan batteriladdningsplatsen om utrymmet inte är avgränsat med obrännbart material mellan batteriladdningsplatsen och det brännbara materialet.

Om laddning sker i separat laddningsrum får inget brännbart material förvaras i detta rum.

11.3.6.2 LADDNING AV LADDFORDON

Laddning av laddfordon d.v.s. fordon som kan laddas från elnätet t.ex. elbilar och laddhybrider ska ske på annan plats än i produktions- eller lagerbyggnad eller vid upplag. Anordning för laddning ska placeras minst 6 meter från sådan **byggnad** eller upplag.

Laddningsstation ska uppfylla kraven enligt Svensk Standard och vara utförd enligt säkerhetsnivå mod 3 eller mod 4.

Vid **installation** av laddningsstation ska Elsäkerhetsverkets tillämpliga föreskrifter och Svensk Standards elinstallationsregler följas. **Installation** ska utföras av ett elinstallationsföretag registrerat hos Elsäkerhetsverket med rätt verksamhetstyp.

På begäran ska intyg från elinstallationsföretaget gällande utförandet av elinstallationen kunna uppvisas.

11.3.7 BRÄNNBART MATERIAL FÖRVARAT UTOMHUS

På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus inom sex meter från **byggnad**.

Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker

- på lastkaj, varuintag eller annan plats skyddad med godkänd sprinkleranläggning
- inom inhägnat område som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.7
- i slutna och låsta container som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.8.

11.3.8 TOBAKS RÖKNING

Rökning får ske i kontor, matsalar, samlingslokaler, på särskilt anvisade platser och, efter godkännande från försäkringsgivaren eller kommunens **brand-** eller räddningstjänst, även på fasta arbetsplatser. På övriga platser får rökning inte ske.

11.3.9 MOTORDRIVET FORDON

Motordrivna fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet tillräcklig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser förses med brandsläckningsredskap
- försäkringsgivaren eller myndighet lämnat medgivande till detta om lokalen eller upplaget är **brand-** eller explosionsfarliga.

Motordrivna fordon får inte utan medgivande av försäkringsgivaren eller myndighet garageras inom produktions- eller lagerlokal eller upplag.

11.3.10 SPECIELLA ANORDNINGAR

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat och kaffebryggare, ska vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

11.3.11 BRANDFARLIGA HETA ARBETEN

11.3.11.1 ALLMÄNNA SÄKERHETS FÖRESKRIFTER

Dessa säkerhetsföreskrifter för **heta arbeten** gäller för tillfällig arbetsplats där **heta arbeten** utförs och fara för **brand** kan föreligga.

Med **heta arbeten** avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning.

Den försäkrade svarar gentemot försäkringsgivaren för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av

1. den försäkrades företagsledning
2. övriga anställda **hos den försäkrade**
3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av **den försäkrade**.

Om någon som anges i punkt 1-3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättning sättas ned. Se punkt 11.20.2.

Anmärkning

För **heta arbeten** på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt 11.3.11.2.

Säkerhetsregel nr 0 - Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva **heta arbeten** på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) ska skriftligen utse en tillståndsansvarig som ska bedöma om arbetena medför fara för **brand**.

Om fara för **brand** anses föreligga, får **heta arbeten** utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för **heta arbeten** eller motsvarande, som ska vara fullständigt ifyllt
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som ska utföra brandfarliga **heta arbeten** ska ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Det samma gäller den som ska vara brandvakt. Behörighetsutbildning ska vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBF:s utbildningskommitté för **heta arbeten**. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig ska ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt ska utses och finnas på arbetsplatsen - även under arbetsrast - under den tid som de heta arbetena utförs och under den efter bevakningstid - minst en timme - eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för **brand** upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, ska tillstånd inhämtas från den som är utsedd att vara föreståndare för hanteringen.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen ska vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen ska flyttas bort, skyddas genom övertäckning eller avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 - Brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar ska undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen ska vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning ska finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, ska utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning ska vara felfri. Acetylenflaska ska vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare ska vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel ska finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren ska kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon ska finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma ska känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, ska lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av **tätskikt** får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger".

11.3.11.2 TAKARBETEN - SÄRSKILDA FÖRESKRIFTER UTÖVER OVANSTÅENDE

Arbetet ska utföras på följande sätt. Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s säkerhetsregler i samband med arbeten på tak. Torkning och applicering får inte utföras med öppen låga. Vid arbetenas utförande ska släckutrustning bestående av slang med vatten och två godkända, fungerande handbrandsläckare ABE III, brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare finnas för omedelbar släckinsats. Förberedande åtgärder för alarmering från arbetsplats på tak ska vidtas, till exempel genom att medföra mobiltelefon.

11.4 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - VATTEN- OCH VÄTSKEUTSTRÖMNING

För att förhindra skada genom utströmning ska

- **installation** för vatten eller annan vätska ha tillräcklig isolering och temperaturen i **försäkringslokal** vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning eller vara tömd och vatten eller vätska som finns kvar i installationen vara antifrysbehandlad
- **byggnad** som inte är i bruk hållas under regelbunden tillsyn
- invändig **installation** för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller utbyte vid senare reparation eller renovering
- **installation** för vatten vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- **tätskikt** i våtrumme uppfylla de funktionskrav som uppställts i byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller vid senare reparation eller renovering
- **varor** befintliga i **källarlokal** vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 11.9 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

11.5 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - INBROTT

Försäkringslokal ska uppfylla fastställt skydds krav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar ska vara i funktion. Exempelvis ska

- lås vara låsta
- regler vara reglade

Skyddsklass 1

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkringen med krav på **skyddsklass 1**. Angivna regler nedan utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottskydd kan hämtas ur försäkringsgivarens informationsbroschyrer avseende **skyddsklass 1** till 3 eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsföreningen, SSF. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande elektromekanisk låsanläggning, SSF 210, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottskydd redovisas.

11.5.1 FÖRSÄKRINGSLOKAL

Försäkringslokals omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera) mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria, ska i sin helhet - både vad avser det byggnadstekniska utförandet samt lås och reglingsanordningar - ge ett godtagbart skydd mot **inbrott** och försvåra bortförandet av stöldgods. Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av **försäkringslokals** omslutningsyta ska ha likvärdig motståndskraft mot **inbrott** som yttervägg. Vägg ska anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler BFS 2011:6, BBR 18 och BFS 2011:10, EKS 8 är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel **ytbeklädnad** av plåt, plast eller träpanel) eller innervägg av gips är inte godtagbar.

11.5.1.1 DÖRR, PORT OCH LUCKA

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr ska uppfylla lägst dörrklass 1 enligt svensk standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 2 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå. Dörr, port och lucka i omslutningsyta ska vara låst med av försäkringsbolagen **godkänd låsenhet** eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Försäkringsgivaren. För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren ska vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnas kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig **godkänd låsenhet**. Dörr av trä med lås ska förstärkas med certifierade dörrförstärkningsbehör på båda sidor. Andra dörrtyper, till exempel skjutdörrar, ska förstärkas på ett likvärdigt sätt. För port eller lucka krävs samma eller likvärdigt utförande som för dörr.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210, utgivna av Svensk Försäkring, är godkänd. Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka
 - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion
 - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

11.5.1.1.1 NÖDUTGÅNG

Dörr i omslutningsyta som Räddningstjänsten definierat som nödutgång ska vara låst med **godkänd låsenhet** inkl. elektrisk upplåsningsskydd kopplad till en för verksamheten väsentlig funktion t ex. belysning i arbetslokal.

11.5.1.2 FÖNSTER

Fönster (**glas**, båge, karm) och fastsättning ska ge ett godtagbart skydd mot **inbrott**. Med fönster avses även ruta av **glas** i dörr och lucka samt väggparti av **glas**. Öppningsbart fönster i omslutningsyta ska, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd. Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen ska vara av plattstål, minst 5x30 millimeter.

11.5.1.2.1 FÖNSTER SOM ÄR NÖDUTRYMNINGSVÄG

Öppningsbart fönster oavsett belägenhet som Räddningstjänsten definierat som nödutrymningsväg behöver endast vara stängd och reglad.

11.5.1.3 BRANDVENTILATOR

Brandventilator ska vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd. Brandventilator av **glas** eller plast, som är belägen lägre än 4 meter över markplan, eventuellt annat **ståplan** eller på annat sätt är lätt åtkomlig, ska oavsett reglingsanordning, ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är maximalt 150x300 millimeter.

11.5.1.4 ANNAN ÖPPNING

Annan öppning i omslutningsyta till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150x300 millimeter ska ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat **glas** som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat **glas** får inte förväxlas med härdat **glas**.

Inkrypningskydd ska monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning ska vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet. Öppningsbara inkrypningskydd ska låsas med **godkänd låsenhet**.

11.5.2 LÅS OCH LÅSENHET

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

11.5.2.1 GODKÄND LÅSENHET

Ett godkänt lås ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- ska från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet spärrats eller frikopplats så att låset inte kan öppnas med detta
- ska vara utfört så att inga delar som påverkar låsets inbrottskydd kan demonteras från låsets utsida.

Sådana delar ska inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

11.5.2.2 GODKÄNT SLUTBLECK

Ett godkänt slutbleck ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

11.5.2.3 GODKÄNT HÄNGLÅS MED GODKÄNT BESLAG FÖR DÖRR, PORT ELLER LUCKA

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka ska vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås samt SSFN 018 Norm för hänglåsbeslag.

11.5.2.4 GODKÄND ELEKTROMEKANISK LÅSANLÄGGNING

En godkänd elektromekanisk låsanläggning ska uppfylla reglerna i Svensk Försäkrings tekniska rekommendation FTR 210.

11.5.3 HANDHAVANDE AV LÅS, KOD, LÅSKOMBINATION ELLER NYCKEL

Lås, kod, låskombination eller nyckel ska omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen. Nyckeln, koden eller låskombinationen till **byggnad** eller **försäkringslokal** ska handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

11.5.3.1 NYCKEL TILL VÄRDESKÅP, KASSA- ELLER VÄRDEVALV

Nyckel till **värdeskåp**, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma **försäkringsställe** som skåpet eller valvet. Sådan nyckel ska förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det **försäkringsställe** där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på **försäkringsställe** då den som har hand om nyckeln vistas där
- bostad på annan plats än **försäkringsställe**.

11.5.4 STÖLD OCH SKADEGÖRELSE I FÖRENING- ELLER FÖRSAMLINGSLOKAL

Försäkringstagaren ska iaktta rimlig aktsamhet för att förhindra stöld av och skadegörelse på till föreningen eller församlingen hörande **lös egendom** vid förvaring och tillsyn av sådan egendom. Exempel på rimlig aktsamhet är att egendomen hålls under uppsikt eller låses in i lokal eller inhägnad, eller låses fast så att egendomen inte utan stora svårigheter kan stjälas.

Stöldbegärlig egendom med ett värde för varje enskilt föremål överstigande SEK 10 000 ska, då för enings- eller församlingslokalen står obebodad, alltid förvaras i låst utrymme eller vara fast anbrindad i vägg, golv eller på fundament fastsatt i vägg eller golv. Nyckel ska vara förvarad i annat låst utrymme och får inte vara märkt eller placerad så att den är lättillgänglig för obehöriga eller går att härleda.

11.5.5 TILGREPP UTIFRÅN GENOM KROSSAT FÖNSTER (SMASH AND GRAB)

För att ersättning utöver sammanlagt SEK 8 000 per fönster ska kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat **ståplan**. Om fönsterrutan är av laminerat **glas** som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid **skyddsklass** 2. Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster

- stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60x60 millimeter, eller
- invändigt monterad polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B. Skyddet ska vara monterat innanför glasrutan.

11.5.6 TILFÄLLIG FÖRVARING PÅ ANNAN PLATS

Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats ska inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt **skyddsklass** 1 eller, vid tillfällig förvaring i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt i Sverige vanligen förekommande hemförsäkringsvillkor.

11.5.6.1 TILFÄLLIG FÖRVARING AV STÖLDBEGÄRLIG EGENDOM PÅ ANNAN PLATS

Vid tillfällig förvaring av **stöldbegärlig egendom** på annan plats ska inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie **förvaringsplats**.

11.5.7 INHÄGNAT OMRÅDE

För egendom som förvaras utomhus inom inhägnat område ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.7.1 OMSLUTNING

Området där den försäkrade egendomen förvaras ska vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot **inbrott** och försvårar bortförandet av stöldgods. Inhägnaden ska bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 meterna ska utgöras av minst två rader taggråd. Inhägnaden ska anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera ska vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50x50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

11.5.7.2 GRIND, PORT OCH DÖRR

Grind, port och dörr ska uppfylla samma krav på skydd mot **inbrott** som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr ska finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge. Grind, port och dörr ska vara låst med en **godkänd låsenhet** enligt punkt 11.5.2. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.8 CONTAINER

För egendom som förvaras i container ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.8.1 CONTAINERNS OMSLUTNINGSYTA

Container ska ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av försäkringsgivaren. Eventuellt fönster eller annan öppning ska ha inkrypningsskydd. Exempel på inkrypningsskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150x300 millimeter.

11.5.8.2 DÖRR, PORT ELLER LUCKA I CONTAINER

Dörr, port eller lucka ska ge ett godtagbart skydd mot **inbrott** och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.9 INBROTTSLARM

Om det framgår av försäkringsbrevet/-beviset att larmanläggning ska finnas, gäller att detta ska vara aktiverat, i drift och utformat enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendation, FTR 130. Larmsignal ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.6 SÄKERHETSFORESKRIFTER - RÅN OCH ÖVERFALL

11.6.1 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR INOM FÖRSÄKRINGSLOKAL PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLE

Den som hanterar **pengar och värdehandlingar** inom **försäkringslokal** på **försäkringsställe** ska ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

11.6.2 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR M.M. UTANFÖR FÖRSÄKRINGSLOKAL

Vid transport av **pengar och värdehandlingar** utanför **försäkringslokal** ska den som utför transporten ha fyllt 18 år. Om värdet på **pengar och värdehandlingar** överstiger 2 **prisbasbelopp** gäller dessutom att egendomen ska transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

Om värdet av **stöldbegärlig egendom** överstiger SEK 100 000 gäller att egendomen ska transporteras av minst två personer som båda fyllt 18 år.

11.6.3 ÖVERFALLSLARM

Om det framgår av försäkringsbrevet/-beviset att överfallslarm ska finnas, gäller att detta ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.7 SÄKERHETSFORESKRIFTER - TRANSPORT

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon ska

- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid i- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För **stöldbegärlig egendom** gäller dessutom att egendomen ska förvaras i insynsskyddat utrymme. Detta gäller även **maskinerier** som utgörs av dator, kamera, kameratillbehör och mobiltelefon
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande **skyddsklass**.

11.7.1 LARM

Fordonslarm ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

11.8 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - MASKINSKADA

För att förhindra skada på försäkrade **maskinerier**, **fastighetsmaskiner** eller **installationer** genom sönderfrysning, ska egendomen vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra sådan skada.

11.9 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - CISTERN OCH OLJESKADA

11.9.1 CISTERN

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska ska i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2017:3 samt eventuella ändringsföreskrifter
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter MSBFS 2018:3 samt eventuella ändringsföreskrifter
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2017:5 samt eventuella ändringsföreskrifter.

11.9.1.1 AVSTÅND TILL UPPVÄRMNINGSANORDNING

Utan försäkringsgivarens medgivande får inte uppvärmningsanordning för **olja**, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

11.9.1.2 PÅFYLLNING OCH TAPPNING

Vid påfyllning eller tappning - dock minst en gång om året - ska vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen. Journalen ska vid skada eller då försäkringsgivaren så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning ska kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

11.9.1.3 JORDNING OCH ÅSKLEDARE

Cistern för brännbar vätska ska vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt ska dessutom vara försedd med åskledare.

11.9.1.4 UPPVÄRMNING

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, ska anordningen vara utförd enligt MSBFS 2018:3 samt eventuella ändringsföreskrifter.

11.9.1.5 ÖVER- OCH UNDERTRYCK

Cistern ska vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

11.9.2 OLJESKADA

Den försäkrade ska följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande **olja**.

11.9.2.1 SÄKERHETSUTRUSTNING

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning ska anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av **olja**. Berörd personal ska ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

11.9.3 LARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.10 SÄKERHETSFÖRESKRIFT - SNÖTRYCK

För att förhindra skada genom **snötryck** och snöras ska **den försäkrade** - som ägare eller genom avtal eller av omständigheterna ansvarig - undanröja långtidspåverkande snölast på byggnaders tak. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag ska röjning ske vid första möjliga tillfälle.

11.11 SÄKERHETSFÖRESKRIFT - SOLCELLSANLÄGGNING

Vid **installation** av solcellsanläggning ska Svensk Standards elinstallationsregler samt Svensk Elstandarders tillämpliga råd och regler för elinstallationen följas. **Installation** ska utföras av ett elinstallationsföretag registrerat i Elsäkerhetsverkets register med rätt verksamhetstyp.

Om el från solcellsanläggning lagras i batterilager ska dessa förvaras i en brandcell d.v.s. en egen avskild del av byggnaden, som uppfyller lägst brandklass EI 30 alternativt i stålcontainer minst 6 meter från byggnaden.

Åsk-/Överspänningsskydd ska finnas och vara fackmannamässigt installerat.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Har **den försäkrade** vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

11.20.1 HUVUDREGEL

Har **den försäkrade** när skada inträffar försummat att följa en säkerhetsföreskrift enligt punkt 11.1, betalas ersättning från försäkringen endast i den utsträckning det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts. Vid allvarlig försummelse kan avdrag göras med upp till 100% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats. Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts.

Har en föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia
- 11.4 Vatten- och vätskeutströmning
- 11.5 **Inbrott**
- 11.6 **Rån och överfall**
- 11.7 Transport - vid stöld och skadegörelse
- 11.10 **Snötryck**

inte följts görs avdrag enligt huvudregeln.

11.20.1.1 SÄRSKILD PÅFÖLJD GÄLLANDE RUTINER OCH FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Har föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia

inte följts, gäller utöver påföljd enligt huvudregeln, att ingen ersättning lämnas för **avbrott** eller ekstrakostnad till följd av skada på **datamedia** och **datainformation**.

11.20.2 NEDSÄTTNING GÖRS MED 30%

Har föreskrift enligt punkt 11.3.10 Brandfarliga **heta arbeten** inte följts, görs avdrag med 30% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

11.20.3 NEDSÄTTNING GÖRS MED 20%

Har annan föreskrift än vad som anges under punkt 11.20.1 och punkt 11.20.2 inte följts, görs avdrag med 20% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

12 Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

12.1 VÄRDERING AV SKADA PÅ BYGGNAD

12.1.1 BYGGNAD SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa **byggnad** med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material. Från återställandekostnaden görs avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk på byggnadsdel enligt reglerna i tabell punkt 12.1.8.

För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs - utöver avdrag enligt tabell i punkt 12.1.8 - ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Om **återställande** sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund. Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet. **Återställande** måste ske senast inom två år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på **den försäkrade**, får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Kan utan väsentlig olägenhet **återställande** ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

12.1.1.1 MERKOSTNAD TILL FÖLJD AV MYNDIGHETSBESLUT

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill 20% av byggnadens **kalkylvärde**, dock högst SEK 5 000 000 - som föränleds av att skadad **byggnad** enligt myndighetsbeslut eller för **byggnad** gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. Merkostnader som enbart hänförs till branschregler ingår inte.

I skadekostnaden ingår inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föränledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

Den försäkrade måste följa bolagets anvisningar och på bolagets bekostnad söka dispens eller överklaga beslut i de fall uppfyllandet av visst krav måste bedömas medföra oskälig och inte befogad kostnad. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för kostnad som därigenom uppstår.

12.1.1.2 MERKOSTNAD TILL FÖLJD AV BYGGNADS SÄRART

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill 20 **prisbasbelopp** - som föränleds av att exempelvis dokumenterad kulturhistoriskt värdefull **byggnad** eller byggnadsdel på grund av sin särart inte kan återställas på ett rationellt sätt efter skada. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

I skadekostnaden ingår inte kostnad föränledd av arkeologiska undersökningar eller som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos byggnaden efter skadan.

Den försäkrade måste följa bolagets anvisningar och på bolagets bekostnad söka dispens eller överklaga beslut i de fall uppfyllandet av visst krav måste bedömas medföra oskälig och inte befogad kostnad. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för kostnad som därigenom uppstår.

Föreskrifter

Se punkt 11.2.3.

12.1.2 VÄRDERING AV BYGGNADSDEL

Vid skada på byggnadsdel (**installation**, maskinell utrustning, **ytebeklädnad** med mera) värderas skadan till totala återställandekostnaden (material och arbete) med avdrag enligt ålderstabell i punkt 12.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål, ledningssystem och **ytebeklädnad** bedöms för sig.

Vid skada på våtutrymme betraktas golv och vägg som en enhet.

12.1.3 DUK I PLASTHALL OCH TÄLT

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst till dagsvärdet. Åldersavdrag görs på återställandekostnaden (material och arbete) enligt ålderstabell i punkt 12.2.4.1.

12.1.5 ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS

Anskaffas inom två år annan **byggnad** för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 12.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelse i användbarhet och belägenhet ska dras av.

12.1.6 BYGGNADEN ÅTERSTÄLLS INTE OCH ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS INTE

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan **byggnad** för samma ändamål inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan byggnadens **dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

12.1.7 HINDER PÅ GRUND AV LAG ELLER MYNDIGHETS FÖRESKRIFT

Om **återställande** av **byggnad** hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är **den försäkrade** även berättigad till ersättning - restvärdesersättning - för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde. **Den försäkrade** är skyldig att följa försäkringsgivarens anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av **byggnad** inte kan användas.

12.1.8 ÅLDERSTABELL

BYGGNADSDEL	ANTAL ÅR UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG PER PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Installation och maskinell utrustning m.m		
• rörsystem, vattenradiator, sanitetsgods, vattenburen golvvärme	20 år	5 %
• separat varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepump, kylaggregat, hushållsmaskin inkl. spis, maskinell utrustning i tvättstuga/gemensamhetsutrymme i bostadshus	2 år	10 %
• ventilationssystem exkl. motor och styrning	20 år	5 %
• solfångare, solceller, vindkraftverk, takvärme, värmväxlare, elslingor i golv	5 år	8 %
• murade värmeinstallationer t.ex. kakelugn och öppen spis	20 år	2 %
• elinstallation inkl. brytare och uttag	25 år	5 %
• ledning/utrustning för tele, larm, datoruppkoppling, kabel-TV	5 år	8 %
• hiss - korg och fästordningar	25 år	5 %
• hiss - maskinell utrustning exkl. kretskort och elektronik	10 år	8 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskin	10 år	5 %
• sanitetsgods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), utrustning för data-, tele- och TV-kommunikation	6 år	8 %
Markiser, persienner, armatur	2 år	8 %
Köks- och badrumsinredning, garderober	10 år	5 %
Fönster, dörrar och portar inkl. lås och beslag	15 år	5 %
Fasad		
• träpanel, plåt, tegel och puts	25 år	5 %
• annan fasadbeklädnad, t.ex. målning	5 år	8 %
Väggbeklädnad inomhus (inte våtrum)		
• keramiska plattor, sten	15 år	5 %
• målning, tapeter och annat material	5 år	8 %
Golvbeklädnad (inte våtrum)		
• keramiska plattor, sten, massivt trä	20 år	2 %
• lamellträ och ytbehandling av golv	15 år	5 %
• plast, linoleum, laminat	10 år	5 %
• textila material och övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inkl. tätskikt		
• keramiska plattor, sten	10 år	5 %
• trådsvetsad golv- och väggmatta	5 år	8 %
• andra material och utföranden, målning	2 år	10 %
Takbeläggning		
• betong, tegel och koppar	25 år	5 %
• plåt	20 år	5 %
• annat material t.ex. papp	5 år	8 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80% av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig och normalt underhållen.

Var byggnadsdel redan skadad eller bristfällig före skadan görs **återställande** med avdrag för skadan eller bristfälligheten utöver avskrivning enligt tabell. Var byggnadsdelen helt uttjänt kan avskrivningen bli 100%.

Även för annan del av **byggnad** än byggnadsdel enligt ovanstående tabell, kan ett särskilt avdrag göras på återställande- eller reparationskostnaden, då underhållet varit eftersatt eller vid onormalt slitage.

12.2 VÄRDERING AV SKADA PÅ MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

12.2.1 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material. **Återställande** måste ske snarast, dock senast inom två år.

I skadekostnaden ska inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommit genom att transport skett på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undgått genom skadan ska inte inräknas. Utökas i samband med **återställande** skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, ska vid värderingen skälig hänsyn tas till detta.

12.2.2 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER MED VÄRDE SOM ÄR MINDRE ÄN HALVA NYANSKAFFNINGSVÄRDET

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva **nyanskaffningsvärdet**, värderas skadan till kostnaden för **återställande**, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

12.2.3 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM INTE ÅTERSTÄLLS

Återställs inte det skadade föremålet inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets **dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

12.2.4 SPECIELLA REGLER FÖR VISS ANGIVEN EGENDOM

12.2.4.1 VISSA MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

Skada på egendom värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst enligt nedan. Tid utan åldersavdrag räknas från den tidpunkt då föremålet första gången togs i bruk som ny.

FÖREMÅL	TID UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAD TIDSPERIOD DÄREFTER
Dator med utrustning, mobiltelefon, surfplatta	6 månader	>6 - 12 månader, 20% >12 - 18 månader, 40% >18 - 36 månader, 60% >36 månader, 80%
FÖREMÅL	TID UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Kompressor ex. för kyl och frys	3 år	10%
Ställning, container och bod	5 år	10%
Duk i plasthall och tält	2 år	10%
Handverktyg och mindre redskap	2 år	20%
Batteridrivna handverktyg	1 år	20%
Eldrivna verktyg och maskiner	2 år	20%
Motordrivna maskiner	2 år	10%

12.2.4.2 ELEKTRISK UTRUSTNING

Vid skada på lindningar - och på grund av detta uppkomna skador på plåtar till **elektrisk utrustning** - värderas skadan till kostnaden för **återställande** med avdrag för värdeminskning.

Vid beräkning av skadeersättningen för elektriska motorer, generatorer och transformatorer ska avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

FÖREMÅL	ANTAL ÅR UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Motor och omformare	10 år	5%
Generator	15 år	4%
Transformator	15 år	3%

Om driftsförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som ovan angetts, ska detta beaktas genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

12.2.4.3 MOTORDRIVNA FORDON MED FLERA FÖREMÅL

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst till dagsvärdet

- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare.

12.2.4.4 KULVERTANLÄGGNING OCH SERVISLEDNING

Vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** värderas kostnaden för **återställande** - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation - med avdrag för värdeminskning. Avdrag för värdeminskning görs med 5% av återställandekostnaden för varje år som förflutit sedan egendomen första gången togs i bruk.

12.2.5 HÖGSTA AVSKRIVNING

Avskrivning för värdeminskning av **maskinerier** och **fastighetsinventarier** begränsas till högst 80% av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt. Denna begränsning gäller inte vid skada då föremålet endast slutat att fungera, avskrivningen kan då bli 100%.

12.3 VÄRDERING AV VAROR

12.3.1 VAROR FÖR FÖRSÄLJNING

Varor som **den försäkrade** har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med **varor** av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

12.3.2 EGENTILLVERKADE VAROR

Varor som **den försäkrade** tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna - direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader - vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat försäljas.

12.3.3 SÅLDA OCH LEVERANSFÄRDIGA VAROR

Varor sålda och färdiga för leverans ska - i den mån leverans inte kan fullgöras med andra **varor** - värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

12.4 VÄRDERING AV ÖVRIG EGENDOM

12.4.1 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

Skadan värderas till de normala kostnader som inom två år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommit genom skadan. Med **ritningar**, **arkivalier** och **datainformation** avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas efter skada.

12.4.2 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom två år läggs ned på återställandet.

12.4.3 KUNDERS EGENDOM

Skadan värderas efter de regler som gäller för den **objekttyp** egendomen tillhör, till exempel **maskinerier** eller **varor**.

12.4.4 ARBETSTAGARES EGENDOM

Arbetstagares egendom som **den försäkrade** är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. Arbetstagares egendom i övrigt värderas enligt normala villkor för hemförsäkring.

12.4.5 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

Skadan värderas till vad det kostar att återställa **trädgård**, **tomt** och **markanläggning**. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.

12.4.6 LÅSÄNDRINGAR

Vid låsändring till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med **inbrott**, **utbrott** eller **rån** lämnas ersättning för låsändring i **försäkringslokalens** skalskydd. Med skalskydd avses öppningar i vägg mot det fria eller angränsande lokal, exempelvis ytterdörr, port eller fönster.

Ersättning kan även lämnas för nödvändiga ändringar av lås till bostadslägenhet eller lokal som **försäkrad** ansvarar för i egenskap av hyresvärd.

Ersättning lämnas inte för låsändring av innerdörrar eller soprum etc.

12.6 MERKOSTNAD PÅ GRUND AV FORCERINGSÅTGÄRDER

Utöver försäkringsbeloppet lämnas ersättning för skäligen merkostnader som beror på forceringsåtgärder i samband med reparation av ersättningsbar skada. Ersättning lämnas med 20 % av skadekostnaden, dock högst SEK 3 000 000.

12.5 VÄRDERING AV LÖS EGENDOM

12.5.1 LÖS EGENDOM

Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive **objekttyp** som egendomen tillhör enligt punkt 12.2 till 12.4.

13 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda **den försäkrade** någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre. Försäkringsgivaren har rätt att istället för att betala kontant ersättning i övrigt föreskriva att skadad egendom återställs eller att tillhandahålla annan likvärdig egendom. Försäkringsgivaren är inte skyldig att överta skadad egendom, men har rätt att efter värdering helt eller delvis överta egendomen. Kommer egendom för vilken ersättning utgetts tillrätta, ska egendomen snarast ställas till försäkringsgivarens förfogande. **Den försäkrade** får dock behålla egendomen om han utan dröjsmål återbetalar den ersättning han fått för denna.

13.1 MERVÄRDESSKATT

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatten för den som är redovisningsskyldig för sådan skatt.

13.2 UPPGÖRELSE I GODO

Har försäkringsgivaren förklarat sig villig att göra upp i godo med den som kräver ersättning, är försäkringsgivaren fri från skyldighet att svara för därefter uppkommen kostnad samt att företa ytterligare utredning.

13.3 SÄKERHETSRETT I EGENDOM

13.3.1 SÄKERHETSRETT I FAST EGENDOM ELLER TOMTRÄTT

För den som har säkerhetsrätt i fast egendom eller tomträtt gäller bestämmelserna i Lag (2005:105) om säkerhetsrätt i försäkringsersättning.

13.3.2 SÄKERHETSRETT I LÖSÖRE

Den som har säkerhetsrätt i lösöre har inte någon företrädesrätt till försäkringsersättning.

13.3.3 FÖRETAGSINTECKNING

Har den som har rätt enligt företagsinteckning anmält namn och adress hos försäkringsgivaren, så har denne, om skadan avser företagsintecknad egendom, företrädesrätt till ersättning enligt försäkringsavtalet. Företrädesrätten gäller endast om ersättningsbeloppet överstiger 10% av försäkringsbeloppet för ifrågakvarande slag av egendom. Gällande lag om inbördes företrädesrätt mellan dessa inteckningshavare samt om andra rättsägares rätt vid konkurs och utmätning är tillämplig.

13.4 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- skadekostnad värderad enligt punkt 12
- röjningskostnad med mera enligt punkt 13.8
- räddningskostnad enligt Allmänna Avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 10
- **underförsäkring** och otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 13.7
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen. T ex. påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

Vid **förstariskförsäkring** lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.

13.5 FÖRSÄKRINGSFORMER

13.5.1 FULLVÄRDESFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/-beviset att egendom är fullvärdesförsäkrad ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av försäkringsbrevet/-beviset samt villkoren i övrigt.

13.5.2 FÖRSTARISKFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/-beviset att egendom är förstarisKFörsäkrad ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

13.6 FASTSTÄLLANDE AV FÖRSÄKRINGSBELOPP

13.6.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR BYGGNAD

Till grund för beräkning av fullvärde samt fastställande av försäkringsbelopp för **förstarisKFörsäkring** fastställs ett **kalkylvärde** enligt av försäkringsgivaren godkända värderingsmetoder.

13.6.2 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

Vid **helvärdesförsäkring** för **maskinerier** och **fastighetsinventarier** ska försäkringsbeloppet motsvara maskineriernas nyanskaffningsvärde vid skadetillfället. I beloppet ska alla kostnader medräknas som fordras för att föremålet ska kunna tas i bruk.

13.6.3 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR VAROR

Vid **helvärdesförsäkring** för **varor** ska försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 12.3.

13.6.4 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För **ritningar, arkivalier och datainformation** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.1.

13.6.5 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För **pengar och värdehandlingar** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.2.

13.6.6 KUNDERS EGENDOM

För **kunders egendom** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.3.

13.6.7 ARBETSTAGARES EGENDOM

För arbetstagares egendom är försäkringsbeloppet högst SEK 8 000 per **arbetstagar** eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.

1

13.6.8 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

För **trädgård, tomt och markanläggning** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.6.

13.6.9 LÖS EGENDOM

För **lös egendom** ska värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive **objekttyp** enligt punkt 12.3.2 till 12.3.7.

13.6.10 GEMENSAMT FÖRSÄKRINGSBELOPP

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålens sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och värdet. Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.

13.7 UNDERFÖRSÄKRING OCH OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

13.7.1 UNDERFÖRSÄKRING

Vid **helvärdesförsäkring** reduceras vid **underförsäkring** skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan försäkringsbeloppet/angivna värdet och **nyanskaffningsvärdet**/verkliga värdet. Vid **fullvärdesförsäkring** av **lös egendom (varor, maskinerier etc.)** reduceras vid **underförsäkring** skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan uppgivna värdet och verkliga värdet.

13.7.2 OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

Försäkringstagaren ska underrätta försäkringsgivaren om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring eller annan investering av fullvärdesförsäkrad egendom för att nya premieunderlag ska fastställas. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den betalda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha betalats för denna.

13.8 RÖJNINGSKOSTNAD MED MERA

Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler. Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid **förstarisKFörsäkring** begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet. Om det vid **fullvärdesförsäkring** anges ett maximalt ersättningsbelopp begränsas den sammanlagda ersättningen till detta belopp.

13.8.1 HÖGSTA ERSÄTTNING

13.8.1.1 VAROR

Vid skada på **varor** lämnas ersättning för röjningskostnader med högst 20% av varornas värde vid skadetillfället, dock högst SEK 1 200 000.

13.8.1.2 FÖRORENING MED MERA

Vid förorening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten, till följd av ersättningsbar egendomsskada, lämnas ersättning för röjning m.m. med högst SEK 400 000.

13.8.1.3 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 6 000 000 per skadetillfälle vid skada genom

- **jordskred, jordras, berggras,**
- **lavin,**
- **jordskalv,**
- genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm,
- **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

13.8.1.4 SKAdegÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med **inbrott** eller **utbrott** enligt punkt 9.2.8.

B FöljdskaDEFörsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** vid bedrivandet av försäkrad förenings- eller församlingsverksamhet. Försäkringen gäller även för **försäkringstagaren** såsom ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för **avbrott**, hyresförlust och extrakostnad som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6, som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 ANSVARSTID

Ansvarstiden är

- 24 månader vid **avbrott**
- 24 månader vid hyresförlust
- 24 månader för extrakostnader

och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 6 inträffar.

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för **avbrott**, hyresförlust och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade verksamheten till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 6.1, som inträffar på **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

3.2.1 KUND- OCH LEVERANTÖRSVAVBROTT

Vid kund- och leverantörsavbrott enligt punkt 6.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för **avbrott**, hyresförlust och/eller extrakostnader i, i försäkringsbrevet/-beviset, angiven förening eller församling.

5 Försäkrat intresse

5.1 AVBROTT OCH HYRESFÖRLUST

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att

- det försäkringsmässiga **täckningsbidraget** inte minskas eller går förlorat
- hyresförlust inte uppkommer

genom inskränkning i den försäkrade verksamheten under ansvarstiden.

Anmärkning

Med hyresförlust avses minskning i hyresintäkt genom att försäkrad **byggnad** - dock inte kyrkobyggnad - blir helt eller delvis oanvändbar.

5.2 EXTRAKOSTNAD

Försäkringen avser på ansvarstiden uppkomna rimliga extrakostnader för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för

- **avbrott**

- hyresförlust
- extrakostnader

som uppkommer i den försäkrade verksamheten genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6. Detta gäller även i de fall ersättning inte kan lämnas för egendomsskadan på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande
- stopp i tillförsel av el, gas, vatten, värme, kyla samt tele-, radio-, tv- och datakommunikation förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till verksamheten hindras genom avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärrningen uppkommit genom händelse som inte i förväg är planlagd.

6.2 PÅ ANNAN PLATS

6.2.1 KUND- OCH LEVERANTÖRSAVBROTT

Försäkringen gäller för **avbrott** och extrakostnader som uppkommer i den försäkrade verksamheten genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 6 som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken **försäkringstagaren** har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser AA, punkt 6.1, gäller följande.

7.1 FÖRLÄNGD AVBROTTSTID

Ersättning lämnas inte för förlust som beror på förlängd avbrottstid orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

7.1.1 EXTRAKOSTNADER

Försäkringen omfattar inte heller

- egendomsskada och värdeminskning
- kostnad som beror på att skadad egendom inte omedelbart återanskaffas, såvida inte dröjsmålet beror på hinder utanför försäkringstagarens kontroll
- förlust av inkomst eller goodwill
- vite genom försenad eller utebliven leverans
- extrakostnader som beror på felprogrammering.

7.2 FÖRBÄTTRING, UTVIDGNING ELLER ANNAN FÖRÄNDRING

Ersättning lämnas inte heller för sådan förlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess **återställande** till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

7.3 TERRORISM

Försäkringen gäller inte för skada utanför Norden vars uppkomst eller omfattning direkt eller indirekt står i samband med **terrorism**.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringen gäller utan angivande av försäkringsbelopp. Högsta ersättning är dock begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

AVBROTT

Vid bortfall av **täckningsbidrag** är ersättningen begränsad till SEK 1 200 000 per skadetillfälle. Se dock punkt 9.2.

HYRESFÖRLUST

Vid hyresförlust är ersättningen begränsad till 300 **prisbasbelopp** per skadetillfälle. Se dock punkt 9.2.

EXTRAKOSTNAD

Vid extrakostnad är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING FÖR VISSA SKADOR

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 6 000 000 per skadetillfälle vid skada genom

- **jordskred, jordras, berggras,**
- **lavin,**
- **jordskalv,**
- genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm,
- **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.6 AVBROT VID TRANSPORT, MONTERING, DEMONTERING SAMT FÖRFLYTTNING

Vid **avbrott** till följd av skada vid transport, montering, demontering samt förflyttning är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.8 AVBROT TILL FÖLJD AV SKAdegÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROT ELLER UTBROT

Vid skadegörelse utan samband med **inbrott** eller **utbrott** är den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle.

9.2.10 AVBROT TILL FÖLJD AV MASKINSKADA

Om inget annat anges i försäkringsbrevet/-beviset är ersättningen vid **avbrott** till följd av maskinskada begränsad till SEK 50 000 per skadetillfälle.

9.2.11 KUND- OCH LEVERANTÖRSABROT

Vid kund- och leverantörsavbrott är ersättningen begränsad till SEK 500 000 per skadetillfälle.

9.2.12 AVSPÄRRNING BEORDRAD AV RÄDDNINGSTJÄNST ELLER POLISMYNDIGHET

Vid **avbrott** till följd av avspärrning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst SEK 400 000 per skadetillfälle.

9.2.13 TERRORISM

Se Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 6.1.9.

10 Självrisk

10.2 SJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 12, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut och räddningskostnad enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För följdskadeförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 10, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

Vid samtidig egendoms- och följdskada tillämpas endast en självrisk, den högsta.

11 Säkerhetsföreskrifter

För följdskadeförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som för Egendomsförsäkring enligt kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel A Egendomsförsäkring, punkt 11.20.

12 Skadevärderingsregler

Skada för **avbrott** och hyresförlust värderas efter ansvarstidens slut. Skada för extrakostnad värderas löpande under ansvarstiden. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

AVBROTT

12.1 BERÄKNING AV TÄCKNINGSBIDRAG

12.1.1 TÄCKNINGSBIDRAG UNDER JÄMFÖRELSEPERIODEN

Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden, dock högst 12 månader. Jämförelseperioden börjar 12 månader före dagen då skada enligt punkt 6 inträffat. Är ansvarstiden längre än 12 månader ska det beräknade **täckningsbidraget** under jämförelseperioden ökas med hänsyn till den längre ansvarstiden.

12.1.2 FÖRVÄNTAT TÄCKNINGSBIDRAG

Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, ska **täckningsbidraget** justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade **täckningsbidraget** ökas eller minskas. Det justerade beloppet ska anses utgöra det **täckningsbidrag** som rörelsen skulle ha gett under ansvarstiden, om skadan inte hade inträffat.

12.1.3 FAKTISKT TÄCKNINGSBIDRAG

Det **täckningsbidrag** som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden beräknas varvid hänsyn tas till

- att kostnader som inte är försäkrade ska, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, dras från **täckningsbidraget** i den mån **försäkringstagaren** kan visa att de medfört minskning av förlusten
- att **täckningsbidraget** ska ökas med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av **täckningsbidrag** som orsakas av att en del av ansvarstiden - utöver den tid som skulle ha behövts för att återställa den skadade egendomen i samma skick som före skadan - blivit använd till förbättring, utvidgning eller annan förändring, även sådan som är en följd av myndighets beslut.

12.1.4 SKADEBELOPP

Skadebeloppet utgörs av det förväntade **täckningsbidraget** enligt punkt 12.1.2 minskat med

- det faktiska **täckningsbidrag** enligt punkt 12.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
- sådana i det förväntade **täckningsbidraget** enligt punkt 12.1.2 ingående som har kunnat inbesparas under ansvarstiden
- det **täckningsbidrag** som ingår i ersättningen för egendomsskadan
- den ränteavkastning som **försäkringstagaren** under ansvarstiden erhållit på ersättning för egendomsskadan
- sådan ökning av **täckningsbidrag** som, till följd av skadan, uppkommit under ansvarstiden i annan rörelse som **försäkringstagaren** själv, eller annan för hans räkning driver.

HYRESFÖRLUST

12.2 UTHYRD LOKAL

För uthyrd lokal beräknas hyresförlusten till skillnaden mellan å ena sidan den nedsättning i hyran som hyresgästen enligt lag kan kräva och å andra sidan minskade kostnader för uppvärmning, belysning med mera samt ränta på ersättning för egendomsskadan. Vid beräkning av hyresförlust ska avdrag göras för sådan ökning av hyresintäkt som till följd av skadan uppstått genom uthyrning av annan lokal som **försäkringstagaren** äger.

12.2.1 UPPSÄGNING I FÖRTID

Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyres-tidens utgång och kan lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts hyresförlust även för denna tid. Ersättning på grund av detta lämnas dock för högst 3 månader. Försäk-ringens gäller endast för sådan hyresförlust som uppkommer under ansvarstiden.

EXTRAKOSTNADER

Skadebeloppet utgörs av verifierad extrakostnad enligt punkt 5.2.

13 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda **den försäkrade** någon vinst utan endast lämna ersättning för det bortfall av **täckningsbidrag**, den hyresförlust eller de extrakostnader, som uppkommer genom skadan även om försäkringsbeloppet är högre.

13.1 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- skada värderad enligt punkt 12
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3, med avdrag för
- självrisk enligt punkt 10.2
- eventuell **underförsäkring** eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 13.4
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

13.4 UNDERFÖRSÄKRING

Om ersättning för egendomsskada ska minskas enligt kapitel A Egendomsförsäkring punkt 13.7 på grund av **underförsäkring** eller otillräckligt kalkylbelopp ska ersättningen för hyresförlust minskas i motsvarande grad.

E Ansvarsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren (den försäkrade)** och anställda **hos den försäkrade** för skada orsakad i tjänsten. Som anställd anses:

- Fysisk person som utför arbetsuppgifter i försäkrad förening eller församling, även om ersättning för dennes arbete inte utgår från **den försäkrade**.
- Studerande som praktiserar **hos den försäkrade**.
- Styrelseledamot, dock endast i samband med utövande av tjänst eller ideellt uppdrag **hos den försäkrade**.
- Fysisk person som tillfälligt tillhandahålles **den försäkrade** av arbetsförmedling eller liknande förmedling för att utföra arbetsuppgifter som normalt utförs av anställd.

1.1 FASTIGHETSÄGARANSVAR

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

1.2 BYGGHERREANSVAR

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** vid byggnads- och anläggningsarbete, utförd på försäkrad fastighet/**byggnad**.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som avser skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden). I försäkringsbrevet/-beviset anges om andra regler gäller för ansvarsförsäkringens giltighet.

2.1 MILJÖSKADA

Vid **miljöskada** gäller försäkringen för skadeståndskrav som framställs mot **den försäkrade** under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

Anmärkning

Ett skadeståndskrav anses framställt då **den försäkrade** för första gången får ett skriftligt ersättningskrav eller då **den försäkrade** skriftligen underrättat försäkringsgivaren om att skada uppkommit. Den tidigare av dessa två tidpunkter är avgörande.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar i hela världen utom i **Nordamerika**, annat än som anges i punkt 3.1 och 3.2 eller i försäkringsbrevet/-beviset.

Nordamerika

Om tilläggsavtal träffats - vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet/-beviset - gäller försäkringen för person- och sakskada som inträffar i **Nordamerika** eller för skadeståndskrav som grundas på i **Nordamerika** gällande skadeståndsrätt.

3.1 FÖRSÄLJNINGS- OCH INKÖPSRESOR

Vid försäljnings- och inköpsresor samt vid deltagande i konferenser och mässor gäller försäkringen för skada som inträffar i hela världen.

3.2 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

Vid byggherreansvar och **miljöskada** gäller försäkringen endast för skada som inträffar inom Norden.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för förening eller församlingsverksamhet om inget annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 OMFATTNING

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet enligt

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- allmänna bestämmelser utgivna av branschorganisation inom den försäkrades verksamhetsområde
- sedvanligt kontrakt med SJ eller annan järnvägsförvaltning för skada genom rullande materiel, överskriden lastprofil, trafik på stickspår eller begagnande av obebakad järnvägsövergång
- sedvanligt kontrakt med strömleverantör där **den försäkrade** övertagit ansvar enligt lagen om elektriska anläggningar
- sedvanligt nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren avseende övertaget fastighetsägaransvar
- avtal om personaluthyrning där **den försäkrade** åtagit sig ansvara för skada orsakad av uthyrd personal.

6.1.1 PERSON- OCH SAKSKADA

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada. Om försäkringen gör undantag för viss person- eller sakskada gäller försäkringen inte heller för förmögenhetsskada till följd av den undantagna skadan. Försäkringen omfattar inte **ren förmögenhetsskada** med vilket förstås ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada (se dock punkt 6.1.2 och 6.1.3).

6.1.2 SKADA ENLIGT MILJÖBALKEN

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person-, sak- och **ren förmögenhetsskada** som består i eller är en följd av **miljöskada** enligt Miljöbalken, enligt 6.1.2.1 och 6.1.2.2.

6.1.2.1 BYGGHERREANSVAR

Försäkringen gäller för **den försäkrade** i egenskap av **byggherre** på egen eller brukad fastighet när •byggnads- och anläggningsarbete på sådan fastighet utförs för försäkringstagarens räkning och uppgår till högst SEK 800 000 under försäkringsåret.

6.1.2.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV TILLFÄLLIGT FEL

Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för **miljöskada**, enligt Miljöbalken (1988:808) eller andra grannelagsrättsliga regler under förutsättning att

- fel tillfälligt begås
- fel plötsligt och oförutsett uppkommer på **byggnad**, anläggning eller anordning.

6.1.3 PERSONUPPGIFTSANSVAR

Försäkringen omfattar även skadeståndsskyldighet för materiell eller immateriell skada som **den försäkrade** i egenskap av registeransvarig kan åläggas enligt artikel 82 Dataskyddsförordningen.

6.1.4 NYCKELFÖRLUST

Försäkringen ersätter skäligen kostnad för ändring - eller om så är nödvändigt - byte av lås i fastighet inom Sverige i samband med att omhändertagen nyckel förkommit under förutsättning att **försäkringstagaren** är skyldig att svara för sådan kostnad.

6.1.5 HYRD LOKAL ELLER BYGGNAD

Försäkringen gäller för skada på lokal eller **byggnad** eller del därav som **försäkringstagaren** disponerar genom hyresavtal om

- skadan orsakats genom **brand** eller vatten, dock inte vid avtal om skyldighet att ersätta brandskada oavsett vållande, och
- **den försäkrade** stadigvarande hyr lokalen eller byggnaden för att däri bedriva sin verksamhet.

6.2 ÅTAGANDE

Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig Försäkringsgivaren gentemot **den försäkrade** att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för **den försäkrade** eller som denne åläggs att betala och som denne inte kan få av motpart eller annan
- betala det skadestånd **den försäkrade** är skyldig att utge.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6, gäller följande undantag.

7.1 FÖRSÄKRADS EGENDOM

Försäkringen gäller inte för skada på försäkrads egendom.

7.2 KRAV MELLAN FÖRSÄKRADE

Försäkringen gäller inte för skadeståndskrav mellan **de försäkrade**, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

7.3 GEMENSAMMA EKONOMISKA INTRESSEN

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkringen inte för skadeståndskrav mellan **den försäkrade** och den försäkrades moder- eller dotterbolag, eller skadeståndskrav mellan **den försäkrade** och ett företag eller en verksamhet

- i samma koncern
- där ägarrelationen mellan **den försäkrade** och den som kräver skadestånd är 50% eller mer
- där **den försäkrade** ensam eller tillsammans med medförsäkrad, eller aktieägare i dessa, eller aktieägarens **nära anhörig** har mer än 50% ägande eller betydande inflytande.

7.4 LEVERERAD PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

7.4.1 SKADA PÅ LEVERERAD PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

Försäkringen gäller inte för skada på produkt som **den försäkrade** levererar eller för felaktigt utfört arbete.

Försäkringen gäller dock för skada på produkt som **den försäkrade** tidigare levererat eller på tidigare avlämnat arbete om skadan

- inträffar till följd av att **den försäkrade** fullgör annat avtal än det tidigare leveransavtalet eller
- inträffar till följd av att **den försäkrade** utför underhålls- eller servicearbeten efter garantitidens utgång.

7.4.2 KOSTNADER VID FEL I PRODUKT ELLER AVLÄMNAT ARBETE

Försäkringen omfattar inte kostnader för någon av följande åtgärder som avser eller har anknytning till levererade produkter eller avslutade arbeten:

- Att spåra produkter som har satts på marknaden.
- Information med anledning av fel, defekt eller säkerhetsbrist.
- Reklamation eller undersökning.
- Återtagande eller borttagande.
- Omleverans eller utbyte.
- Prisavdrag, täckningsköp eller hävning.
- Reparation, ändring eller justering.
- Deponering eller destruktion.

7.5 UTFÄSTELSE, GARANTI ELLER MARKNADSFÖRING

Försäkringen gäller inte för skada i den mån skadeståndskravet endast kan grundas på uttrycklig eller underförstådd utfästelse, garanti eller marknadsföring.

7.6 SÄRSKILT ÅTAGANDE

Försäkringen gäller inte för skada som **försäkrad** eller någon för vilken han svarar genom särskilt avtal åtagit sig att ersätta utöver gällande skadeståndsrätt eller försäkrat avtal.

7.7 BERUSNING ELLER DROGPÅVERKAN

Försäkringen gäller inte för skada orsakad under självorsakad berusning eller annan drogpåverkan. Detta undantag gäller dock endast om försäkrads arbetsledning eller företagsledning hade kännedom om berusningen eller påverkan.

7.8 KÄNDA FEL

Försäkringen gäller inte för skada genom **levererad produkt** eller avslutat arbete om **den försäkrade** eller dennes arbetsledning känt till, eller borde ha känt till, felet eller bristen innan skadan uppkom och låtit bli att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den.

7.9 BRISTANDE UNDERSÖKNING

Försäkringen gäller inte om **den försäkrade** eller dennes arbetsledning inte låtit utföra sedvanliga undersökningar, provningar eller analyser för att fastställa levererad produkts eller avslutat arbetes lämplighet för avsett ändamål och detta medfört att defekt i produkten eller arbetet inte upptäckts.

7.10 UNDANTAG FÖR VISS VERKSAMHET

7.10.1 RÅDGIVANDE VERKSAMHET (KONSULTUPPDRAG)

Försäkringen gäller inte för skada till följd av **fel eller försummelse** i samband med **konsultuppdrag**.

7.10.2 STORA EVENEMANG

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkring inte för skada som uppkommit vid arrangemang med fler än 10 000 besökare.

7.11 BYGGHERRE- OCH ENTREPRENÖRANSVAR OCH MILJÖSKADA

7.11.1 BYGGHERRE- OCH ENTREPRENÖRANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada som omfattas av Miljöbalken (1998:808) eller andra grannelagsrättsliga regler som **den försäkrade** kan bli ansvarig för i egenskap av **byggherre** eller entreprenör vid mark-, byggnads-, anläggnings- eller installationsarbete. Undantaget gäller dock inte vid skada enligt punkt 6.1.2.1.

7.11.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV GRADVIS PÅVERKAN

Försäkringen gäller inte för **miljöskada** till följd av gradvis påverkan. Undantaget gäller dock inte vid **miljöskada** enligt punkt 6.1.2.2.

7.12 SKADA GENOM MOTORFORDON, FARTYG, SPÅRBUNDNA FORDON OCH LUFTFARTYG

7.12.1 MOTORFORDON

Försäkringen gäller inte för skada som

- omfattas av Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) eller motsvarande utländsk lagstiftning
- inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom inhägnat område

7.12.2 FARTYG OCH ANSVAR PÅ SJÖN

Försäkringen gäller inte för sakskada till följd av kollision orsakad genom fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål.

7.12.3 SPÅRBUNDNA FORDON

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkringen inte för skada genom spårbundna fordon. Undantaget avser inte sådan trafik som omfattas av punkt 6.1 Omfattning, 3 punkten.

7.12.4 FLYG- OCH FLYGPLATSANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada genom

- luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg
- markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart

Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas **den försäkrade** i egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.

7.13 FARLIGA PRODUKTER, INGREDIENSER OCH KOMPONENTER

7.13.1 LÄKEMEDEL

Försäkringen gäller inte för skada genom **läkemedel**.

7.13.2 TOBAK

Försäkringen gäller inte för personskada orsakad av skadebringande egenskaper hos tobak/tobaksprodukter.

7.13.3 BLODPRODUKTER MM

Försäkringen gäller inte för skada som, direkt eller indirekt, orsakats av AIDS, HIV eller andra sjukdomar relaterade till produkter eller preparat från människoblod, serum eller andra kroppsvätskor. Försäkringen gäller inte heller för skada som är en direkt eller indirekt följd av dessa.

7.14 OMHÄNDERTAGEN EGENDOM

Försäkringen gäller inte för skada på

- egendom som **den försäkrade** eller annan för hans räkning annan person hyr, leasar, lånar eller annars nyttjar. Dock gäller försäkringen enligt punkt 6.1.5 vid skada på hyrd lokal eller **byggnad**
- motordrivna fordon, luftfartyg, skepp eller båtar som **den försäkrade** eller någon som denne ansvarar för har omhändertagit
- egendom som **den försäkrade** uppför eller nedmonterar, om egendomen ingår i byggnadsverk eller broar. Försäkringen gäller dock för skada när **försäkringstagaren** i skriftligt avtal åtagit sig att försäkra sådan **omhändertagen egendom** i samband med entreprenadarbeten
- egendom som **den försäkrade** enligt särskilt åtagande yrkesmässigt transporterar, förvarar eller lyfter.

7.14.1 NYCKELFÖRLUST

Vid nyckelförlust gäller inte försäkringen

- om nyckel var märkt med namn och/eller adress i klartext
- vid stöld ur olåst bil.

Omhändertagen nyckel ska i övrigt hanteras med normal aktsamhet

7.15 FÖRUTSEBAR SKADA

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet att handla som - med hänsyn till omständigheterna - innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om **den försäkrade** kan visa att varken **den försäkrade** eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.

7.16 LAG, MYNDIGHETS FÖRESKRIFT ELLER BESLUT

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte **den försäkrade** kan visa att **den försäkrade** eller dennes arbetsledning vare sig har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.

7.17 ANNAN FÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för **arbetskada** som drabbar anställd till **den försäkrade** eller patientskada som kan ersättas genom arbetsskade-, social- eller patientförsäkring, annan gällande försäkring eller ersättningsform eller som tjänsteförmån. Undantaget tillämpas dock inte i den mån lagenlig regressrätt föreligger mot **den försäkrade**.

7.18 BÖTER, VITEN ELLER STRAFFSKADESTÅND

Försäkringen omfattar inte böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller andra liknande kostnader.

7.19 FÖRSENING

Försäkringen gäller inte för skada som har samband med försening av något slag på den försäkrades sida.

7.20 TERRORISM

Försäkringen gäller inte för skada vars uppkomst eller omfattning direkt eller indirekt står i samband med **terrorism**.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet/-beviset, utgör högsta ersättning som försäkringsgivaren betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

9.1 SAMMANLAGD ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET

Försäkringsgivarens sammanlagda ersättningsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada är begränsad till ett försäkringsbelopp för varje skada och totalt två försäkringsbelopp per försäkringsår, dock med begränsningar enligt punkt 9.2 till 9.7. De i tillägg till ansvarsförsäkringen angivna försäkringsbeloppen ingår i det totala försäkringsbeloppet för ansvarsförsäkringen.

9.2 FLERA SKADOR - SERIESKADA

9.2.1 SKADA GENOM LEVERERAD PRODUKT - PRODUKTANSVAR

Vid skada genom **levererad produkt** är ersättningen begränsad till ett försäkringsbelopp för skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter oavsett om skadorna inträffar under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då första skadan inträffar.

9.2.2 FLERA SKADOR AV SAMMA ORSAK VID SAMMA TILLFÄLLE

Vid flera skador som uppkommer av samma orsak och inträffar vid samma tillfälle är ersättningen begränsad till sammanlagt ett försäkringsbelopp.

9.2.3 FLERA MILJÖSKADOR AV SAMMA ORSAK

Vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning oavsett under vilket år skadeståndskrav framställs är ersättningen begränsad till ett försäkringsbelopp. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då skadeståndskrav första gången framställs.

9.3 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

9.3.1 BYGGHERREANSVAR

Vid skada på grund av byggnads- och anläggningsarbeten på egen fastighet är försäkringsbeloppet vid

- sak- och **ren förmögenhetsskada** SEK 1 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår
- personskada SEK 10 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår.

9.3.2 MILJÖSKADA TILL FÖLJD AV TILLFÄLLIGT FEL

Vid skadeståndsskyldighet för sak- och personskada samt **ren förmögenhetsskada** enligt Miljöbalken (1998:808) till följd av tillfälligt fel är försäkringsbeloppet SEK 1 000 000 vid varje skada och totalt per försäkringsår.

9.4 PERSONUPPGIFTSANSVAR

Vid skadeståndsskyldighet för materiell eller immateriell skada som **den försäkrade** kan bli skyldig att betala enligt artikel 82 Dataskyddsförordningen är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 vid varje skada.

9.5 SKADA VID LYFT OCH TRANSPORT

Vid skada på egendom som lyfts eller transporterats är ersättningen begränsad till SEK 250 000 vid varje skada.

9.6 SKADA PÅ HYRD LOKAL ELLER BYGGNAD

Vid skada på hyrd lokal eller **byggnad** är ersättningen begränsad till SEK 5 000 000 vid varje skadetillfälle och sammanlagt per försäkringsår.

9.7 SKADA PÅ ÖVRIG OMHÄNDERTAGEN EGENDOM OCH NYCKELFÖRLUST

Vid skada på **omhändertagen egendom** eller vid nyckelförlust enligt punkt 6.1.4 är ersättningen begränsad till SEK 2 000 000 vid varje skada och högst SEK 4 000 000 per försäkringsår, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, försäkringsgivarens utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/-beviset (grundsjälvrisk).

10.1.1 FLERA SKADOR - SERIESKADA

Endast en självrisk - den som gäller då den första skadan inträffar - ska tillämpas

- vid flera skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter
- för flera skador som uppkommer av samma orsak och vid samma tillfälle.

10.1.1.1 MILJÖSKADA

Endast en självrisk - den som gäller då skadeståndskrav framställs första gången - ska tillämpas

- vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning.

10.2 SÄRSKILD SJÄLVRISK

För vissa skadehändelser gäller annan självrisk enligt nedan. Är den valda grundsjälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisken.

10.2.1 HETA ARBETEN

Självrisken är 30% av skadekostnaden, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 10 **prisbasbelopp** vid sakskada genom **heta arbeten**.

10.2.2 BRANDFARLIG VÄTSKA

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** vid sakskada genom brandfarlig vätska samt oljor av alla slag.

10.2.3 SPRÄNGNING

Självrisken är 30% av skadekostnaden, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 10 **prisbasbelopp** vid sakskada genom sprängning.

10.2.4 BYGGHERREANSVAR OCH MILJÖSKADA

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** vid varje skada som ersätts vid byggherreansvar och **miljöskada** till följd av tillfälligt fel enligt punkt 6.1.2.1 och 6.1.2.2.

10.2.5 NORDAMERIKA

Självrisk är 3 **prisbasbelopp** vid varje skada som inträffar i **Nordamerika**.

10.2.6 OMHÄNDERTAGEN EGENDOM OCH NYCKELFÖRLUST

Självrisk vid varje skada är 10% av skadebeloppet, dock lägst vald grundsjälvrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

11.1 DOKUMENTATIONSPLIKT

Den försäkrade ska i rimlig omfattning förvara dokumentation i form av konstruktionsritningar, tillverkningsplaner, program- och systemtester, recept, instruktioner, bruksanvisningar, avtal, garantier och liknande handlingar på sådant sätt att de på försäkringsgivarens begäran kan uppvisas när det kan vara av betydelse för skadeutredning.

11.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Om **den försäkrade** inte iakttar sina skyldigheter och det kan antas vara till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars borde ha betalats.

13 Ersättningsregler

Skada ersätts enligt skadeståndsrättsliga regler.

13.4 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 6.2
- räddningskostnad enligt, Allmänna Avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 10.

F Rättsskyddsförsäkring

1 Tvister

Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

1.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

1.2.1 HUVUDREGEL - FÖRSÄKRING I KRAFT MINST TVÅ ÅR

Försäkringen gäller för tvist som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) under förutsättning att **försäkrad** har haft rättsskyddsförsäkring för den angivna verksamheten i kraft under en sammanhängande tid av minst två år, antingen hos försäkringsgivaren eller i annat försäkringsbolag.

1.2.2 OM FÖRSÄKRING VARIT I KRAFT MINDRE ÄN TVÅ ÅR

Försäkringen gäller även för tvist som uppkommer om försäkringen har varit i kraft kortare tid än två år vid tvistens uppkomst, om de händelser eller omständigheter av betydelse som ligger till grund för anspråket inträffat sedan försäkringen trädde i kraft. Har motsvarande försäkring med samma omfattning varit i kraft i annat bolag får detta tillgodoräknas under förutsättning att det inte förkommit något uppehåll i försäkringsskyddet.

1.2.3 OM VERKSAMHET UPPHÖRT

Har försäkringen upphört att gälla på grund av att den försäkrade verksamheten upphört, gäller försäkringen för tvist som uppkommer efter försäkringstiden, om de händelser eller omständigheter av betydelse som ligger till grund för anspråket inträffade under den tid försäkringen var i kraft och det därefter inte har gått mer än tio år.

Beviljas rättsskydd efter det att försäkringen upphört tillämpas den omfattning och de villkor som försäkringen hade vid tiden för de händelser eller omständigheter av betydelse som ligger till grund för anspråket.

1.2.4 VID KONKURS

Sätts **försäkringstagaren** i konkurs kan konkursboet endast ta försäkringen i anspråk för tvist som uppkommit före konkursen och för tvist som uppkommit efter konkursen men där de händelser eller omständigheter av betydelse som ligger till grund för tvisten inträffat före konkursen.

Anmärkning

Med tvist menas att rättsligen grundat krav framställts och helt eller delvis avvisas av någon annan.

1.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för tvist eller mål med motpart som sin hemvist inom Norden, EU, EFTA och Storbritannien samt som avser fastighet belägen inom Norden.

Vid **skattemål** gäller försäkringen endast för tvist som kan prövas i Sverige.

1.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringsgivaren betalar i följande fall (punkt 1.6.1 till 1.6.4) nödvändiga och skäligen ombuds- och rättegångskostnader som **den försäkrade** inte kan få betalda av motparten, staten eller annan samt skäligen utredningskostnader beställda av ombudet.

1.6.1 I TVIST UTAN RÄTTEGÅNG

Försäkringen gäller för den försäkrades egna ombudskostnader i tvist som kan prövas

- som tvistemål i allmän domstol (tingsrätt, hovrätt, Högsta domstolen),
- som tvistemål i patent- och marknadsdomstol,
- som tvistemål i mark- och miljödomstol avseende skadestånd enligt 32 kap Miljöbalken (1998:808) i Sverige eller i motsvarande domstolar/instanser i övriga nordiska länder.

Försäkringen gäller således inte för tvist som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan.

Är tvisten sådan att den först handläggs av annan instans, till exempel kronofogdemyndighet, hyresnämnd, konkurrensverket, lantmäterimyndighet eller inom besiktningsförfarande enligt entreprenadrättsliga regler, gäller försäkringen först efter sådan prövning eller handläggning.

I tvist med försäkringsgivaren, som rör försäkringsgivarens beslut i försäkringsärende, ersätts endast kostnader som uppkommit sedan ärendet omprövats internt hos försäkringsgivaren eller Kundombudsman.

1.6.2 I TVIST MED RÄTTEGÅNG

Försäkringen ersätter rättegångskostnader

- i tvist enligt punkt 1.6.1 - både den försäkrades egna och sådana som denne efter domstolsprövning förpliktas att utge - som uppstår vid angivna domstolar eller överdomstolar till dessa. I sådana mål gäller försäkringen även för resning, dock endast om resning beviljas, samt även för hyresmål som prövas av Svea Hovrätt. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken (1942:740).
- som **den försäkrade** vid förlikning under rättegång åtar sig att betala till motpart ersätts under förutsättning att det är uppenbart att domstolen på grund av nya omständigheter som inträffat under rättegången, skulle ha ålagt **den försäkrade** att betala rättegångskostnader med högre belopp än om tvisten hade prövats.
- som **den försäkrade** efter återkallelse av talan dömts att betala till motpart ersätts under förutsättning att det är uppenbart att domstolen på grund av nya omständigheter som inträffat under rättegången, skulle ha ålagt **den försäkrade** att betala rättegångskostnader med högre belopp än det utdömda beloppet efter återkallelsen.

1.6.3 I TVIST MED SKILJEFÖRFARANDE

Försäkringen gäller för kostnader för skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats av i punkt 1.6.1 första stycket nämnda domstolar. Ersättning lämnas för kostnader för skiljeförfarande - både den försäkrades egna och sådana som han förpliktigas utge - med undantag för ersättning till skiljemännen.

1.6.4 I TVIST UTANFÖR NORDEN

Vid tvist utanför Norden gäller försäkringen endast vid prövning i allmän domstol.

1.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6.1 och punkt 4.7 nedan, gäller följande undantag.

1.7.1 ARBETSTVIST

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som rör förhållandet mellan arbetsgivare och nuvarande eller förutvarande **arbetstagare**.

1.7.2 SMÅMÅL

Försäkringen gäller inte för tvist där värdet av vad som yrkas är lägre än 0,5 **prisbasbelopp** och därmed ska handläggas enligt reglerna 1 kap 3 d § Rättegångsbalken (1942:74) - så kallade småmål. Dessa undantag tillämpas inte vid tvist på grund av försäkringsavtalet.

1.7.3 ÖVERLÅTET ANSPRÅK

Försäkringen gäller inte för tvist som avser fordran eller annat anspråk, som överlåtits på **den försäkrade** eller som gäller borgensåtagande eller liknande åtagande, om det inte är uppenbart att överlåtelsen skett innan tvistens uppkomst.

1.7.4 FORDON

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller **den försäkrade** såsom ägare, brukare eller förare av motor-drivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, luftfartyg, skepp, ång-, motor- eller segelbåt.

1.7.5 FASTIGHET

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller **den försäkrade** såsom ägare av annan fastighet eller innehavare av annan tomträtt än vad som anges i försäkringsbrevet/-beviset och inte heller då tvist som har samband med köp eller försäljning av fastighet eller tomträtt.

1.7.6 MARK- OCH MILJÖDOMSTOL

Försäkringen gäller inte för tvist som kan falla under prövning av mark- och miljödomstol och där **den försäkrade** är att anse som sökande part.

1.7.7 MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Försäkringen gäller inte för tvist som rör sådan av **försäkringstagaren** bedriven eller planerad verksamhet eller del av denna som enligt föreskrifter i Miljöbalken (1998:808) kallas miljöfarlig verksamhet, oavsett om dessa föreskrifter åberopas eller inte.

1.7.8 ANNAN FÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för tvist som avser skadeståndsanspråk mot **den försäkrade** som kan omfattas av trafik-, ansvars- eller patientförsäkring, oavsett om sådan försäkring avtalats eller inte.

1.7.9 KONKURS

Försäkringen gäller inte för tvist där **den försäkrade** är konkursgäldenär eller part i ackordsförhandling utan konkurs eller part i förfarande som gäller företagsrekonstruktion.

1.7.10 OBEFOGAT INTRESSE

Försäkringen gäller inte för tvist där **den försäkrade** inte har befogat intresse av att få sin sak prövad.

1.7.11 BROTT

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller skadestånd eller annat anspråk riktat mot **försäkrad** på grund av gärning som föranleder misstanke om eller åtal för brott som kräver uppsåt för straffbarhet.

1.7.12 PATENT OCH FÖRETAGSHEMLIGHET

Försäkringen gäller inte för tvist som avser patent eller företagshemlighet.

1.7.13 MARKNADSFÖRINGSLAGEN

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende enligt marknadsföringslagen (2008:406).

1.7.14 KONCERN, DELÄGARE OCH MEDFÖRSÄKRADE BOLAG

Försäkringen gäller inte för tvist som uppkommer mellan företag inom samma koncern, mellan nuvarande och tidigare delägare eller mellan andra som omfattas av detta försäkringsavtal (medförsäkrade).

1.7.15 PERSONLIGT BETALNINGSANSVAR

Försäkringen gäller inte för tvist som har sin grund i eller anknytning till styrelseledamots eller aktieägares personliga betalningsansvar enligt aktiebolagslagen (2005:551) eller motsvarande bestämmelser enligt äldre lag.

1.7.16 GRUPPTALAN

Försäkringen gäller inte för tvist där **försäkrad** är käreande eller gruppledare i tvist som handläggs enligt lag (2002:599) om grupprättegång.

2 Skattemål

Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

2.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för tvist i **skattemål** enligt punkt 1.2.

2.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för **skattemål** i Sverige.

2.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller för nödvändiga och skäligen ombudskostnader vid tvist i **skattemål** angående taxering av den försäkrade verksamheten när skattemålet anhängiggjorts i förvaltningsdomstol, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen.

2.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6.1 och punkt 4.7 nedan, gäller följande undantag.

2.7.1 SKATTEBROTT

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende skattebrottslagstiftning.

2.7.2 SKÖNSTAXERING

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende sköNSTaxering.

2.7.3 FÖRHANDBESKED

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende förhandsbesked.

2.7.4 EFTERTAXERING

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende eftertaxering som beror på att **försäkrad** fullgjort sin uppgiftsplikt på ett oriktigt sätt.

2.7.5 FASTIGHETSTAXERING

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende fastighetstaxering.

2.7.6 AKTIER

Försäkringen gäller inte **skattemål** som har samband med köp eller försäljning av aktier eller andra andelsbevis.

2.7.7 SMÅMÅL

Försäkringen gäller inte **skattemål** avseende beskattningsfråga där skattebeloppet är lägre än 0,5 **prisbasbelopp**.

2.7.8 AVGIFT - SKATTETILLÄGG

Försäkringen gäller inte vid **skattemål** avseende avgifter eller skattetillägg.

2.7.9 OMBUDSKOSTNAD OCH STATLIGA MEDEL

Försäkringen gäller inte vid **skattemål** avseende ombudskostnader i den mån dessa kan betalas av statliga medel.

3 Miljöbrott

Se även Gemensamma bestämmelser enligt punkt 4 nedan.

3.2 NÄR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringsgivaren lämnar rättsskydd om **den försäkrade** visar att de händelser eller omständigheter som ligger till grund för misstanke om brott inträffat under den tid rättsskyddsförsäkringen varit i kraft. Rättsskydd lämnas också om försäkringen varit i kraft sedan minst två år när **den försäkrade** delgavs misstanke om brott.

3.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller vid misstanke om eller åtal för gärning som begåtts i Sverige.

3.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringsgivaren ersätter nödvändiga och skäliga kostnader för försvar av **den försäkrade** när denne misstänks eller åtalats för brott mot arbetsmiljön eller den yttre miljön. Försäkringen gäller dock inte om **den försäkrade** misstänks eller åtalats för uppsåtlig gärning.

3.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Se punkt 4.7 nedan.

4 Gemensamma bestämmelser

4.1 VEM FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

4.1.1 Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** och dennes **arbetstagare** i tvist som har direkt samband med försäkrad verksamhet.

Vid **skattemål** gäller försäkringen endast för **försäkringstagaren**.

4.1.2 Försäkringen gäller också för **den försäkrade** såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av fastighet, förutsatt att denna till övervägande del används i den försäkrade verksamheten.

4.4 FÖRSÄKRAD VERKSAMHET

Försäkringen gäller för i försäkringsbrevet/-beviset angiven förenings- eller församlingsverksamhet.

4.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Utöver undantag enligt punkt 1.7 samt 2.7 och allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6.1, gäller följande undantag.

4.7.1 EGET ARBETE MED MERA

Försäkringen gäller inte för kostnader som avser

- eget arbete, förlorad inkomst, resor och uppehälle
- utredning om innehållet i rätt gällande utanför EU, EFTA eller Storbritannien.
- ombuds resor utanför EU, EFTA eller Storbritannien.
- verkställighet av dom, beslut eller avtal.

4.7.2 VISSA MERKOSTNADER

Försäkringen gäller inte för merkostnader som kan uppstå genom att **den försäkrade**

- anlitar flera ombud eller byter ombud
- anlitar annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till orten där verksamheten bedrivs eller där saken ska prövas
- gör sig skyldig till försumlig processföring eller på annat sätt handlar försumligt
- underlåter att i eller utom rättegång tillvarata möjligheten att få ersättning av staten eller av motpart
- krävs på högre ersättning för ombuds- och utredningskostnader än vad som utdömts vid domstolsprövning.

4.7.3 STATLIG RÄTTSHJÄLP

Försäkringen gäller inte för kostnad som skulle ha betalats av allmänna medel om **den försäkrade** ansökt om allmän rättshjälp.

4.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

4.9.1 TVIST OCH SKATTEMÅL

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet vid varje tvist eller **skattemål** anges i försäkringsbrevet/-beviset. Ersättningen för samtliga tvister som uppkommer under ett försäkringsår är begränsad till 30 **prisbasbelopp**. Kan **den försäkrade** i en och samma skada få ersättning från flera försäkringar i ett eller flera försäkringsbolag begränsas ersättningen så att den tillsammans med ersättningen från övriga försäkringar uppgår till högst försäkringsbeloppet som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

4.9.1.1 EN ELLER FLERA TVISTER

En tvist föreligger när

- två eller fler av **de försäkrade** står på samma sida i en tvist,
- **försäkrad** har flera tvister som avser samma angelägenhet eller där yrkandena stöder sig på väsentligen samma händelser eller omständigheter även om yrkandena inte stöder sig på samma rättsliga grund,
- flera tvister enligt 14 kap rättegångsbalken handläggs eller skulle kunna handläggas gemensamt i rättegång vid domstol, även om de handläggs som olika mål vid ett eller flera tillfällen,
- flera **skattemål** hänförs till samma beskattningsår.

4.9.2 MILJÖBROTT

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet är vid varje brottmål begränsad till det belopp som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

Har åtal väckts mot någon för flera brott eller har åtal väckts mot flera för att ha tagit del i samma brott och handläggs åtalet i en rättegång utgör högsta ersättning ett försäkringsbelopp.

4.10 SJÄLVRISK

4.10.1 TVIST OCH SKATTEMÅL

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna enligt punkt 1.6 och 2.6 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självriskan är 20% av prisbasbeloppet samt 20% av överskjutande kostnad, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset. Endast en självrisk tillämpas om flera **skattemål** hänförs till samma beskattningsår.

4.10.2 MILJÖBROTT

Självriskan är 20% av prisbasbeloppet vid varje skada om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset. Endast en självrisk tillämpas vid skada enligt 4.9.2 - andra stycket.

4.12 ÅTGÄRDER VID SKADA

4.12.1 OMBUD VID TVIST ELLER SKATTEMÅL

För att försäkringen ska gälla måste **den försäkrade** anlita ombud. Ombud ska anlitas innan talan väcks i domstol. Är tvist sådan att den enligt punkt 1.6.1 först ska prövas av annan instans, ska ombud anlitas senast när sådan tvist överklagas. Val av ombud utanför Norden får endast ske i samråd med försäkringsgivaren. Ombudet ska vara lämpligt med hänsyn till de krav som svensk lag eller det lands lag där processen drivs ställer på ett ombud och antingen vara

- ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot
- annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

Ombudet, försäkringsgivaren och **den försäkrade** har rätt att begära prövning hos Svensk Försäkrings Nämnd för Rättsskyddsfrågor av ombudets lämplighet. Nämndens beslut är endast rådgivande. Vid tvist gällande skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader mellan ombud som är ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot samt försäkringsgivaren ska prövning ske hos Ombudskostnadsnämnden. Ombudet och försäkringsgivaren förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

Övriga ombud och **försäkrad** har rätt att begära prövning av skäligheten i arvode och övriga kostnader hos Svensk Försäkrings Nämnd för Rättsskyddsfrågor. Ombudet och **försäkrad** förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

4.12.2 OMBUD VID MILJÖBROTT

Den försäkrade ska i första hand hos rätten begära att offentlig försvarare förordnas om förutsättning härför finns. I annat fall ska **den försäkrade** anlita ombud som är lämpligt med hänsyn till bostadsort och ärendets natur och som godkänns av försäkringsgivaren. Om **den försäkrade** inte anlitar ombud gäller inte försäkringen.

4.13 ERSÄTTNINGSREGLER

Ersättning betalas till den försäkrades ombud för försäkrades egna ersättningsbara kostnader enligt punkt 1.6, 2.6 eller 3.6 när ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande. Om **försäkrad** blir, eller riskerar att bli, ersättningsskyldig för flera, har försäkringsgivaren rätt att fördela resterande del av försäkringsersättningen. Ersättning a conto förutsätter särskild prövning. Försäkringsgivaren åtar sig a conto-utbetalning högst en gång var 3:e månad.

4.13.1 ERSÄTTNINGSKRAV

Ersättningskrav ska framställas till försäkringsgivaren, inom ett år från tidpunkten för tvistens eller skattemålets uppkomst eller efter det att **den försäkrade** delgivits misstanke om miljöbrott. Annars går rätten till ersättning eller försäkringskydd förlorad.

Anmärkning

Försäkrad anses ha fått kännedom om sin fordran när ombud anlitas i tvist efter att tvist eller **skattemål** uppkommit.

4.14 TIDPUNKT FÖR BETALNING AV ERSÄTTNING

4.14.1 BETALNING AV ERSÄTTNING

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att **den försäkrade** fullgjort vad som åligger honom enligt punkterna 4.12 och Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkterna 7 - 8.

All ersättning betalas i svensk valuta.

4.14.2 DRÖJSMÅLSRÄNTA

Betalas ersättning senare än vad som anges i punkt 4.14.1 betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Ränta betalas dock inte om den är mindre än SEK 200. Försäkringsgivaren betalar dock inte den ränta som beror på den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i punkterna 4.12 och Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkterna 7 - 8.

G Krisförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** och dennes **arbetstagare** i den försäkrade verksamheten (**de försäkrade**).

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid händelse enligt punkt 6 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för händelse som inträffar inom Norden.

6 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen omfattar kristerapi för försäkrad person som drabbas av akut psykisk kris orsakad av

- **rån**, hot eller **överfall**
- allvarligt **olycksfall**
- annan traumatisk händelse som **brand, explosion** eller naturkatastrof som inträffar i samband med tjänsten.

9 Försäkrad behandling - Högsta ersättning

9.1 FÖRSÄKRAD BEHANDLING

Försäkringen omfattar maximalt 10 behandlingar per skada och **försäkrad**. Behandlingen ska utföras i Sverige av legitimerad psykolog och påbörjas inom en tolv månadersperiod från skadetillfället. Samtliga kostnader ska på förhand godkännas av försäkringsgivaren.

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet är begränsad till SEK 20 000 per **försäkrad** och sammanlagt till SEK 400 000 per skadetillfälle.

10 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

13 Ersättningsregler

Försäkringsgivaren ersätter verifierade kostnader för kristerapi enligt punkt 6.

H Olycksfallsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för nedan angivna personer (**de försäkrade**)

- försäkringstagarens medlemmar
- försäkringstagarens anställda och förtroendevalda
- medverkande i försäkringstagarens verksamhet
- barn i förskola och/eller daghem som drivs i försäkringstagarens regi
- deltagare i försäkringstagarens övriga barn- och ungdomsverksamhet samt deltagare i konfirmationsundervisning
- oavlönad frivillig arbetskraft under uppdrag för försäkringstagarens räkning
- besökare till försäkringstagarens mötes-, biograf-, teaterverksamhet och liknande.

Den försäkrade ska vara stadigvarande bosatt i Sverige och **försäkrad** i allmän försäkringskassa. Om **den försäkrade** inte är ansluten till allmän försäkringskassa i Sverige lämnas endast ersättning för kostnader som ersätts eller skulle kunna ersättas om **den försäkrade** varit ansluten.

Försäkringen gäller även för utländska besökare till försäkrad verksamhet, bosatta inom EU-/EES-land, Storbritannien eller Schweiz, under högst 10 dagar.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid **olycksfallsskada** som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkrings-tiden) enligt följande.

- För medlemmar, anställda, förtroendevalda och medverkande i församlingens verksamhet vid deltagande i, samt under direkt färd till och från möte, läger, kurs eller annat därmed jämförbart verksamhetsarrangemang anordnat av **försäkringstagaren** eller av annan, då deltagandet sker på försäkringstagarens uppdrag (se dock punkt 7.4 angående **arbetsskada**)
- för deltagare i övrig barn- och ungdomsverksamhet vid deltagande i, samt under direkt färd till och från undervisning, möte, läger, kurs eller annat därmed jämförbart verksamhetsarrangemang anordnat av **försäkringstagaren**
- för oavlönad frivillig arbetskraft vid skötsel av försäkrad fastighet eller lokal eller under annat uppdrag för försäkringstagarens räkning samt under direkt färd till och från sådant uppdrag
- för besökare till försäkringstagarens verksamhet, men endast om olycksfallet inträffar inom den fastighet där verksamheten bedrivs.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller i Norden. Försäkringen gäller även vid vistelse utanför Norden i längst 45 dagar i följd.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 OLYCKSFALLSSKADA INOM SVERIGE

Försäkringen gäller för **olycksfallsskada** och omfattar

- ersättning för läke-, tandskade-, rese-, mer-, rehabiliterings- och hjälpmedelskostnader
- invaliditetsersättning - medicinsk samt ekonomisk
- dödsfallsersättning.

6.2 RESEFÖRSÄKRING

Vid vistelse utanför Sverige gäller försäkringen även för kostnader vid akut sjukdom eller akuta tandbesvär som drabbar **den försäkrade**. Vid **olycksfall**, akut sjukdom eller akuta tandbesvär som drabbar **den försäkrade** vid vistelse utanför Sverige ska ersättning i första hand lämnas från separat reseförsäkring, resemoment ingående i hemförsäkringen eller från Tjänstereseförsäkring enligt kapitel N.

6.3 OLYCKSFALLSSKADA VID SPORT ELLER IDROTT - SÄRSKILT AVTAL

Om det framgår av försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkringen även för **olycksfallsskada** vid arrangerad sport- eller idrottstävling, vid organiserad träning som har samband med sådan tävling, eller vid riskfylld aktivitet enligt punkt 7.2.

7 Vad försäkringen inte gäller för

7.1 OLYCKSFALL

Försäkringen gäller inte för skada som uppkommit genom:

- ensidig rörelse (förslitningsskada)
- tuggning eller bitning. Detta undantag gäller dock inte vid resa utanför Sverige
- smitta av bakterier eller virus eller annat smittämne, ej heller smitta eller förgiftning genom intagande av mat, dryck eller överkänslighetsreaktion
- användning av medicinska preparat, ingrepp, behandling eller undersökning som inte föranletts av **olycksfallsskada** som omfattas av denna försäkring
- förlossning.

Om hälsotillståndet försämrats beroende på ett kroppsfel som antingen redan fanns vid skadetillfället eller som tillstött senare utan samband med **olycksfallsskadan**, lämnas endast ersättning för de kostnader och den invaliditet som **olycksfallsskadan** medfört. Med kroppsfel menas sjukdom, sjuklig förändring, lyte eller men eller andra för den försäkrades ålder onormala förändringar.

7.2 RISKFYLLD AKTIVITET

För **försäkrad** som fyllt 16 år gäller försäkringen inte vid **olycksfallsskada** som drabbar **den försäkrade** under deltagande i

- boxning, brottning, judo, karate eller därmed jämförlig idrottsutövning
- fallskärmshoppning, drakflygning, hängflygning, skärmflygning, bergsklättring eller bergsbestigning, dykning, bungy jump, forsränning, offpist- eller freestyleskidåkning, eller liknande aktivitet oavsett om deltagandet eller utövandet sker i tävling, under träning, organiserade former i övrigt, enskilt eller på annat sätt. Försäkringen omfattar dock **olycksfallsskada** som drabbar **den försäkrade** under deltagande i klättring på klättervägg och annan uppbyggd anordning för klättring.

7.3 RESEFÖRSÄKRING

Vid resa gäller även följande undantag. Ersättning lämnas inte för kostnad

- som beror på att vårdbehov förelåg redan då **den försäkrade** påbörjade resan. Blir hälsotillståndet oförutsett försämrat under resan lämnas således endast ersättning för den merkostnad försämringen medfört
- som avser vistelse på bad- eller kuranstalt och därmed förenade resor
- som är förorsakad av att fartyg eller flygplan, på grund av den försäkrades skada eller sjukdom, måste ändra sin färdplan
- som har samband med graviditet och som uppstått efter graviditetens 32:a vecka
- för privat sjukvård i Norden
- för förebyggande hälsovård, graviditetskontroller och normal tandvård
- för hemtransport eller annan transport föranledd enbart av den försäkrades rädsla eller oro
- om **den försäkrade** av läkare avrått från att påbörja sin resa
- som avser inkomstförlust
- som kan ersättas från annat håll enligt lag, annan författning, konvention, försäkring eller skadestånd.

7.4 ARBETSSKADA

Försäkringen gäller inte för **olycksfallsskada** under tjänsteutövning eller liknande, där skadan är att betrakta som **arbetsskada**, oavsett om **den försäkrade** är att betrakta som **arbetstagare**, arbetsgivare eller egen företagare.

7.5 FÖRLORAD ARBETSINKOMST

Ersättning lämnas inte för förlorad arbetsinkomst.

9 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet är - om inte annat avtalats - begränsad till högst SEK 1 000 000 per **försäkrad** och SEK 20 000 000 totalt vid ett och samma skadetillfälle. Detta gäller även om flera personer skadas vid samma tillfälle. I övrigt gäller försäkringen med försäkringsbelopp enligt punkt 9.1 och 9.2 nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

9.1 INVALIDITETS- OCH DÖDSFALLSERSÄTTNING

- Invaliditetsersättning - medicinsk samt ekonomisk SEK 600 000
- Dödsfallsersättning SEK 80 000

9.2 KOSTNADSERSÄTTNING

Ersättning lämnas för

• läkar- och sjukvårdskostnader	nödvändiga kostnader
• tandvårdskostnader	nödvändiga kostnader
• resekostnader avseende	
- merkostnad för hemresa	nödvändiga kostnader
- nära anhörigs resa till svårt sjuk eller avliden	nödvändiga kostnader
- hemtransport av avliden	nödvändiga kostnader
- begravning i annat land, dock högst	SEK 20 000
- merkostnad för kost och logi	nödvändiga kostnader
• merkostnader	
- för kläder med mera, dock högst	SEK 20 000
- övriga nödvändiga och oundvikliga, dock högst	SEK 120 000
• rehabiliterings- och hjälpmedelskostnader	SEK 80 000

10 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

12 Skadevärderingsregler

12.1 VID MEDICINSK INVALIDITET

Den medicinska invaliditetsgraden fastställs utifrån den försäkrades fysiska eller psykiska funktionsnedsättning till följd av **olycksfallsskadan**, som objektivt fastställts oberoende av den försäkrades arbetsförmåga, yrke, arbetsförhållande eller fritidsintressen. I den medicinska invaliditetsgraden inräknas även bestående värk, förlust av inre organ och förlust av sinnesorgan. Kan förlorad kroppsdel ersättas av protes bestäms invaliditetsgraden med beaktande av protesfunktionen.

Medicinsk invaliditet bestäms enligt tabeller som är gemensamma för samtliga försäkringsbolag. Har skador på flera kroppsdelar uppkommit genom samma **olycksfall** betalas ersättning högst efter en beräknad medicinsk invaliditetsgrad av 100%.

12.2 VID EKONOMISK INVALIDITET

Den ekonomiska invaliditetsgraden fastställs utifrån en bedömning av den försäkrades förlust av arbetsförmåga som **olycksfallsskadan** har medfört. Till grund för bedömning av den nedsatta arbetsförmågan läggs sådana skador och symptom som objektivt kan fastställas och som medfört bestående nedsättning med minst 50%. Arbetsförmågan anses bestående nedsatt när samtliga möjligheter till arbete i annat yrke prövats och samtliga möjligheter till rehabilitering är utredda.

Olycksfallsskadan ska dessutom innan den ekonomiska invaliditeten inträtt ha medfört **medicinsk invaliditet**.

Har **försäkrad** vid skadetillfället hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller annan motsvarande ersättning enligt lag om allmän försäkring, lämnas inte ersättning för **ekonomisk invaliditet**. Har **försäkrad** vid skadetillfället partiell sjukersättning, partiell aktivitetsersättning eller annan motsvarande ersättning enligt lag om allmän försäkring, lämnas ersättning för **ekonomisk invaliditet** med högst den del som svarar mot förlusten av den resterande arbetsförmågan.

Om **försäkrad** beviljas sjukersättning från och med fyllda 60 år, oavsett tidpunkten för skadetillfället, lämnas ersättning för **ekonomisk invaliditet**, endast om den medicinska invaliditeten till följd av **olycksfallsskadan** är 50 % eller högre.

Om **den försäkrade** vid skadetillfället är 46 år eller äldre minskas ersättningen för **ekonomisk invaliditet** med 5 procentenheter för varje år åldern överstiger 45 år.

13 Ersättningsregler

13.1 KOSTNADSERSÄTTNINGAR

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader till följd av olycksfallet som inte ska ersättas från annat håll enligt lag, konvention, annan försäkring eller kollektivavtal. Är **den försäkrade** inte inskriven hos Allmän försäkringskassa i Sverige lämnas ersättning för kostnader som skulle ha ersatts om denne varit inskriven.

Kostnader ska styrkas med originalkvitto och/eller med intyg om utbetald ersättning från vårdgivare eller landsting. Vid **olycksfall** utanför hemorten och utomlands ska ersättning i första hand lämnas från separat reseförsäkring alternativt resemoment i hemförsäkringen.

13.1.1 LÄKEKOSTNADER

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader för läkarvård, sjukhusvård, behandling, **läkemedel** och hjälpmedel som läkare föreskrivit för skadans eller sjukdomens läkning. Vid sjukhusvård ersätts den del av vårdkostnaderna som inte motsvarar inbesparade levnadskostnader (normal levnadskostnad är beräknad till 0,15 % av prisbasbeloppet per dag det åt vården ges).

För vård eller behandling i Sverige lämnas ersättning endast om vården eller behandlingen ges inom den offentliga vården eller av läkare eller annan, som är uppförd på förteckning upprättad av Försäkringskassan eller som har vårdavtal med sjukvårdshuvudman. Privat operation och därmed sammanhängande vårdkostnader ersätts inte.

Ersättning lämnas också för behandlingskostnad för vård hos sjukgymnast eller annan behandling under förutsättning att behandlingen sker efter remiss av läkare som är uppförd på förteckning upprättad av Försäkringskassan eller som har avtal med sjukvårdshuvudman.

Finns remiss till sjukgymnast men **den försäkrade** väljer annan behandling, ersätts denna med vad som motsvarar patientavgiften vid sjukgymnastik i offentlig vård.

För vård eller behandling utomlands lämnas ersättning endast om olycksfallet inträffat utomlands. Ersättning för läkekostnader lämnas längst i fem år från skadetillfället.

Om **olycksfallsskadan** medför invaliditet men slutreglering inte kunnat ske inom fem år, lämnas dock ersättning intill dess slutreglering sker.

Ersättning lämnas inte sedan invaliditetsersättning betalats.

13.1.2 TANDSKADEKOSTNADER

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga för behandling av tandskada vid **olycksfall**. Vid resa utanför Sverige gäller dock försäkringen för behandling av akuta tandbesvär/tandskador oberoende av skadeorsak, inklusive skada genom tuggning eller bitning. Med tandskada menas även skada på tandprotes som var på plats i munnen vid **olycksfallsskadan**.

Behandling och kostnader ska i förväg godkännas av Försäkringsgivaren. Skälig kostnad för akut behandling ersätts dock även om godkännande inte hunnit inhämtas.

För behandling i Sverige lämnar försäkringen ersättning endast för tandbehandling som omfattas av tandvårdsförsäkringen. Implantatbehandling som inte omfattas av tandvårdsförsäkringen ersätts inte.

För behandling utanför Sverige lämnas - om olycksfallet inträffat utanför Sverige - ersättning för nödvändig akutbehandling för att bli smärtfri.

Om det redan vid skadetillfället föreligger sjukliga eller för åldern onormala förändringar eller ett tandbehandlingsbehov vad avser de skadade tänderna, lämnas ersättning endast för de behandlingskostnader som är en direkt följd av **olycksfallsskadan** (som om förändringarna eller tandbehandlingsbehovet inte funnits vid skadetillfället).

Inträffar **olycksfallsskadan** före fyllda 24 år och måste slutbehandling senareläggas på grund av den försäkrades ålder ersätts även kostnader för den uppskjutna behandlingen under förutsättning att försäkringsgivaren tagit ställning till och godkänt behandlingen innan **den försäkrade** fyllt 25 år. Behandlingen måste dock utföras före fyllda 30 år.

13.1.3 RESEKOSTNADER

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga resekostnader i samband med vård och behandling som läkare föreskrivit för skadans eller sjukdomens läkning.

Måste särskilt transportmedel anlitas för att **den försäkrade** ska kunna utföra ordinarie yrkesarbete, skol- eller arbetsmarknadsutbildning, lämnas ersättning för merkostnader för resor mellan fast bostad och den fasta arbetsplatsen eller skolan.

Merkostnader för resor mellan fast bostad och arbetsplatsen ska i första hand ersättas av arbetsgivaren eller Försäkringskassan.

Ersättning lämnas för det billigaste färdstätt som hälsotillståndet medger. Behovet måste styrkas av läkare. Företas resan med privatbil betalas ersättning enligt Försäkringsgivarens normer. För resa med privatbil som kostnadsfritt lånats, tjänstebil, förmånsbil etcetera där kostnad inte uppkommit lämnas ingen ersättning.

Ersättning för resekostnader lämnas längst i fem år från skadetillfället. Om **olycksfallsskadan** medför invaliditet men slutreglering inte kunnat ske inom fem år, lämnas dock ersättning till dess slutreglering sker.

Ersättning lämnas inte sedan invaliditetsersättning utbetalats.

13.1.4 TILLKOMMANDE RESEKOSTNADER VID RESA UTANFÖR SVERIGE

Vid resa utanför Sverige lämnas utöver resekostnader enligt punkt 15.1.3 ovan även för följande kostnader.

13.1.4.2 NÄRA ANHÖRIGS RESA TILL SVÅRT SJUK ELLER AVLIDEN

Blir **den försäkrade** svårt sjuk eller drabbas denne av **olycksfall** utomlands och bedömer behörig läkare tillståndet som livshotande, betalar försäkringsgivaren nödvändiga och skäligen kostnader för biljett och uppehälle för två nära anhörigs resa från Sverige och åter.

Om tid bedöms finnas ska försäkringsgivaren först godkänna resan.

Vad som sagts ovan gäller även om **den försäkrade** avlider utomlands och begravning äger rum på platsen. Även resa till och från annat land än Sverige kan efter prövning - betalas, dock högst med vad motsvarande resa skulle kosta från Sverige och åter.

Anmärkning

Med **nära anhörig** avses här make, maka, sambo, registrerad partner, barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far-, mor- och svärföräldrar, svåger, svägerska eller annan person som är skriven på samma adress som **den försäkrade** samt person som har vårdnaden om **nära anhörig**.

13.1.4.3 HEMTRANSPORT AV AVLIDEN

Om **den försäkrade** avlider utanför hemorten i Sverige, betalar försäkringsgivaren kostnaden för transport av den avlidne till hemorten. Försäkringsgivaren betalar också kostnaden för sådana arrangemang som är nödvändiga för transportens genomförande samt eventuell merkostnad för medföljande försäkrads hemresa.

13.1.4.4 BEGRAVNING UTOMLANDS

Om **den försäkrade** avlider utomlands kan försäkringsgivaren, i stället för transport till hemorten i Sverige, betala kostnaderna för begravning på platsen.

13.1.4.5 MERKOSTNADER FÖR KOST OCH LOGI

Försäkringen ersätter merkostnader för kost och logi för **den försäkrade** på grund av akut sjukdom eller **olycksfall** under förutsättning att behörig läkare intygat att sjukdomen eller olycksfallet nödvändigtvis medfört förlängning av restiden eller ändring av boendeformen.

13.1.5 MERKOSTNADER

Om **olycksfallsskadan** krävt läkarbehandling på sjukhus eller annan vårdinrättning eller tandläkarbehandling, kan ersättning lämnas för:

- den försäkrades personliga kläder, glasögon (ej solglasögon), kontaktlinser, hjälm och annan skyddsutrustning, hörapparat eller andra handikapphjälpmedel som bars vid olycksfallet och som skadats eller förstörts. Ersättning lämnas antingen för reparationskostnaden eller det förstörda föremålets **dagsvärde**
- den försäkrades nödvändiga och oundvikliga personliga merkostnader som till följd av **olycksfallsskadan** uppstått under den akuta läkningstiden.

EGENDOM	ERSÄTTNING I PROCENT AV NYPRISET					
	0-6 mån	6-12 mån	12-24 mån	24-36 mån	36-48 mån	>48 mån
Skor och barnkläder	100 %	100 %	40 %	20 %	20 %	20 %
Kläder för vuxna	100 %	100 %	60 %	40 %	20 %	20 %
Glasögon	100 %	100 %	80 %	60 %	40 %	20 %
Skyddsutrustning ex. hjälm	100 %	100 %	60 %	40 %	20 %	20 %
Handikapphjälpmedel	100 %	100 %	100 %	100 %	60 %	20 %

13.1.6 REHABILITERINGS- OCH HJÄLPMEDELSKOSTNADER

Om **olycksfallsskada** medför behov av rehabilitering eller särskilda hjälpmedel under försäkringstiden lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga kostnader för detta. Kostnaderna ska ha uppkommit efter den akuta behandlingstiden och på förhand godkänts av försäkringsgivaren.

Med rehabilitering menas sådan vård, behandling, träning och omskolning som kan behövas för att **den försäkrade** ska återfå bästa möjliga funktionsförmåga och kunna leva ett så normalt liv som möjligt. Behandling av grundsjukdom är inte rehabilitering. Behandling som syftar till att upprätthålla funktionsförmåga som förvärvats efter olycksfallet eller sjukdomen (underhållsbehandling) är inte heller att betrakta som rehabilitering. Rehabilitering ska vara tidsbegränsad.

Ersättning kan lämnas för kostnader vid

- vård och behandling som behandlande läkare remitterat **den försäkrade** till (försäkringsgivaren ska ta del av remissen innan behandling påbörjas)
- arbetsprövning, arbetsträning och omskolning
- hjälpmedel, till exempel i bostaden eller i bilen, som kan lindra ett invaliditetstillstånd eller öka rörelseförmågan. Kostnad för standardhöjning ersätts inte.

Ersättning för rehabilitering utomlands lämnas endast i de fall svensk sjukvårdshuvudman godkänt och till huvudsaklig del finansierar behandlingen.

13.1.7 LÄKARINTYG OCH ANDRA HANDLINGAR

Vid ersättningsbar skada betalas även kostnader för läkarintyg och andra handlingar som försäkringsgivaren behöver för att reglera skadan.

13.2 INVALIDITETSERSÄTTNING

Ersättning lämnas för invaliditet till följd av **olycksfallsskada**. Med invaliditet menas att **olycksfallsskadan** medfört bestående nedsättning av kroppsfunction (**medicinsk invaliditet**) eller att arbetsförmågan för framtiden minskat med minst 50 % till följd av skadan (**ekonomisk invaliditet**).

Ersättning betalas ut i förhållande dels till invaliditetsgraden/nedsättningen av den försäkrades arbetsförmåga, dels till den försäkrades ålder vid skadetillfället, se punkt 12 Skadevärderingsregler.

Vid bedömning av invaliditetsgraden skiljer man på medicinsk och **ekonomisk invaliditet**. Skulle **olycksfallsskadan** medföra både medicinsk och **ekonomisk invaliditet** lämnas ersättning för den invaliditet som ger högst ersättning. Ersättning kan inte lämnas för både medicinsk och **ekonomisk invaliditet**.

13.3 RÄTTEN TILL INVALIDITETSERSÄTTNING

Rätt till invaliditetsersättning inträder om **olycksfallsskadan** inom tre år från olycksfallet medfört bestående invaliditet och minst tolv månader förflutit från olycksfallet. Så snart den definitiva invaliditetsgraden fastställts, utbetalas invaliditetsersättningen.

Fastställelse av den definitiva invaliditetsgraden ska om möjligt ske inom tre år från olycksfallet, men kan uppskjutas så länge detta enligt medicinsk erfarenhet eller med hänsyn till föreliggande rehabiliteringsmöjligheter är nödvändigt.

Om behandlingen är helt avslutad och den definitiva invaliditetsgraden kan fastställas redan innan tolv månader förflutit från olycksfallet, inträder ersättningsrätten och ersättning utbetalas när invaliditetsgraden fastställts.

13.4 OMRÖVNING AV INVALIDITETSERSÄTTNING

Om **olycksfallsskadan** medfört att den försäkrades kroppsfunction väsentligt och bestående försämras eller att **den försäkrade** förlorar ytterligare arbetsförmåga efter det att slutreglering skett, har **den försäkrade** rätt att återkomma och få invaliditetsgraden omprövad.

Omprövning medges dock inte sedan mer än tio år förflutit från när olycksfallet inträffade.

13.5 VÄNTEERSÄTTNING

Kan den definitiva invaliditetsgraden inte fastställas när rätt till ersättning inträder, utbetalas **väntheersättning** från denna tidpunkt till dess fastställelse sker.

Vid början av varje 12-månadersperiod (ersättningsår), räknat från den tidpunkt då rätten till ersättning inträdde, fastställs den invaliditetsgrad som ska tillämpas under ersättningsåret. Invaliditetsgraden är den som olycksfallet bedöms minst komma att ge upphov till.

Väntheersättning under ersättningsåret utgör 6 % av det engångsbelopp som motsvarar den för ersättningsåret fastställda invaliditetsgraden.

13.5.1 VÄRDESÄKRING OCH UTBETALNING AV INVALIDITETSERSÄTTNING

Försäkringsbeloppet vid skadetillfället justeras motsvarande förändringen av det **prisbasbelopp** som gäller det år då ersättningen betalas ut.

Slutreglering av skadan görs först när den medicinska - eller i förekommande fall den ekonomiska - invaliditeten är fastställd. Dessförinnan kan förskott på invaliditetsersättningen betalas ut. Förskottet ska svara mot den lägst förväntade medicinska invaliditeten. Sådant förskott avräknas från den ersättning som ska betalas ut när invaliditetsgraden har fastställts.

Vid dödsfall innan slutreglering skett utbetalas till dödsboet det belopp som svarar mot den säkerställda medicinska invaliditet som förelåg före dödsfallet. Ersättning lämnas inte om dödsfallet inträffar inom tolv månader från skadedagen.

13.6 DÖDSFALLSERSÄTTNING

Om **den försäkrade** avlider på grund av **olycksfallsskada** inom tre år från olycksfallet, utbetalas dödsfallsersättning till den försäkrades dödsbo.

13.7 NEDSÄTTNING AV ERSÄTTNING VID SKADA

13.7.1 FRAMKALLANDE AV FÖRSÄKRINGSFALL

Försäkringen gäller inte om **den försäkrade** som har framkallat ett försäkringsfall uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. Detsamma gäller om **den försäkrade** annars måste antas ha handlat eller underlåtit att handla i vetskap om att detta innebar en betydande risk för att skadan skulle inträffa.

Har **den försäkrade** förvärrat följderna av ett försäkringsfall på sätt som sägs i föregående stycke är försäkringsgivaren fri från ansvar mot **den försäkrade** i den utsträckning förhållandet har påverkat skadan.

13.7.1 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Om **den försäkrade** använt alkohol, andra berusningsmedel, sömnmedel, narkotiska preparat eller **läkemedel** på ett sådant sätt att det påverkar dennes handlande och att **den försäkrade** därigenom genom grov vårdslöshet förorsakat skadan eller förvärrat dess följder, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

13.7.3 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Har **den försäkrade** inte följt föreskrift enligt ovan, kan avdrag göras med upp till 100 % av den sammanlagda ersättningen som annars skulle ha betalats. Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts.

14 Åtgärder vid skada

Olycksfallsskada som kan ge rätt till ersättning ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast tio år från den tidpunkt då olycksfallet inträffade. Om så inte sker är fordran preskriberad och försäkringsgivaren fri från ansvar. Vid bedömning av preskription gäller Försäkringsavtalslagen 2005:104 (FAL).

De handlingar och övriga upplysningar som försäkringsgivaren anser vara av betydelse, ska anskaffas av **den försäkrade** och sändas till försäkringsgivaren utan kostnad för försäkringsgivaren. Om **försäkrad** drabbas av **olycksfallsskada** är en förutsättning för rätt till ersättning att **den försäkrade**:

- snarast anlitar läkare
- följer läkarens föreskrifter
- lämnar försäkringsgivaren originalkvitton på de kostnader som uppkommit
- följer försäkringsgivarens anvisningar
- polisanmäler **överfall** och lämnar försäkringsgivare intyg på detta
- behåller skadade föremål så att försäkringsgivaren får möjlighet att göra besiktning.

14.1 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om **den försäkrade** uppsåtligen eller av grov vårdslöshet oriktigt uppger, förtiger eller döljer något av betydelse för skadans bedömning är försäkringsgivaren gentemot **försäkrad** berättigad till skäligt avdrag från ersättning som annars borde ha betalats eller till fullständig befrielse från sina åtaganden. Avdrag eller befrielsen enligt ovan gäller även i förhållande till annan **försäkrad** än den som lämnat oriktiga uppgifter.

I Styrelseansvarsförsäkring

Med tillämpning av avsnitt E Ansvarsförsäkring i detta villkor samt i försäkringsbrevet-/beviset angivna villkor i övrigt, gäller följande ändringar och tillägg.

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för person som är eller har varit styrelseledamot, suppleant eller intern revisor (**de försäkrade**) i den försäkrade verksamheten.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som för första gången framställs mot **försäkrad** under den tid försäkringen är i kraft.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för krav framställda inom Norden.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1.1 REN FÖRMÖGENHETSSKADA

Försäkringen gäller vid skadeståndskrav avseende **ren förmögenhetsskada**, som **försäkrad** orsakat genom **fel eller försummelse** i egenskap av vald styrelseledamot, suppleant eller intern revisor och då personligt ansvar kan utkrävas enligt Bostadsrättslagen eller Lagen om ekonomiska föreningar.

6.2 FÖRSVARSKOSTNADER VID BROTTSMÅL

Ersättning lämnas för den försäkrades kostnader för försvar i brottmål vid vårdslös eller uppsåtlig gärning då åtalet ogillas.

Ersättning lämnas dock inte för kostnader som kan ersättas från annat håll enligt lag, annan författning, konvention, försäkring eller skadestånd.

6.3 AKUTA UTREDNINGS- OCH FÖRSVARSKOSTNADER

Om försäkringsgivarens skriftliga medgivande inte rimligen kan erhållas innan utrednings- eller försvarskostnader upparbetas vid krav, så ger försäkringsgivaren retroaktivt godkännande för sådana utrednings- och försvarskostnader intill högst 10% av försäkringsbeloppet per försäkringsår.

6.4 ÅTAGANDE

Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga avtalad självrisk åtar sig försäkringsgivaren gentemot **den försäkrade** att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs eller skiljedomskostnader som uppkommer för **den försäkrade** eller som denne åläggs att betala och som inte kan utfås av motpart eller annan
- betala det skadestånd **den försäkrade** är skyldig att utge.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Försäkringen gäller inte för

- skadeståndskrav som uppkommit genom beslut i styrelsen om lön, arvode eller annan ersättning till styrelseledamot
- skadeståndskrav som grundas på eller är en följd av att styrelseledamot har tagit emot otillåten ersättning
- skadeståndskrav som grundas på eller är en följd av mutor, bestickningar eller annan liknande ersättning eller på grund av bidrag till politisk sammanslutning
- skadeståndskrav framställt av **försäkrad** mot annan **försäkrad**
- skada genom att styrelseledamot underlåtit att teckna och vidmakthålla nödvändiga försäkringar, till exempel fastighetsförsäkring eller byggherreansvarsförsäkring för bostadsrättsföreningen
- böter eller viten.

9 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet/-beviset, utgör högsta ersättning som försäkringsgivaren betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

9.1 SERIESKADA

Om flera krav framställs och dessa grundar sig på en eller flera relaterade eller liknande ansvarsgrundande handlingar är samtliga dessa krav att anse som ett krav och framställda vid tidpunkten för det första kravet i serien.

10 Självrisk

Vid varje framställt krav dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, utredning, förhandling, rättegång, skiljemannaförfarande och räddningsåtgärd en självrisk som angivits i försäkringsbrevet/-beviset.

FLERA KRAV

Endast en självrisk - den som gäller då det första kravet framställdes - ska tillämpas vid serieskada.

13 Anmälan om skada mm

Så snart försäkrad person, föreningen eller församlingen får kännedom om att krav framställts, eller kan komma att framställas, ska detta snarast möjligt anmälas till försäkringsgivaren. Om krav inte anmäls till försäkringsgivaren inom ett år från den tidpunkt då den försäkrade, föreningen eller stiftelsen mottagit detta, dock senast under den tid försäkringen är i kraft, är försäkringsgivaren fri från ersättningskyldighet.

13.1 AVISERING AV KRAV

Om försäkrad person, föreningen eller församlingen blir medvetna om omständigheter, som rimligen kan medföra att krav framställs, och skriftligen underrättar försäkringsgivaren om detta, ska krav som senare framställs mot försäkrad person och som grundar sig på samma omständigheter, anses som framställda vid tidpunkten för anmälan.

Anmälan ska innehålla detaljerad information om omständigheterna, tidpunkten därför, inblandade personer och orsaken till att krav rimligen kan förväntas.

J Sanerings- och husbocksförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare till försäkrad **byggnad**.

1.1 REN FÖRMÖGENHETSSKADA

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad **byggnad** som **försäkringstagaren** enligt avtal åtagit sig ansvar för.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen omfattar försäkrade byggnader inom **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 SANERINGSFÖRSÄKRING

6.1.1 SKADEDJUR

Försäkringen gäller för bekämpning av **skadedjur** i alla av församlingen försäkrade byggnader och lokaler, oavsett ändamål. Detta gäller dock inte **byggnad** som är eller har varit ekonomibyggnad eller uthus till lantgård.

6.1.2 DÖDSFALL

Försäkringen ersätter skäliga kostnader för nödvändig insekts- och luktsanering samt reparation av försäkrad **byggnad** till följd av att person avlider i bostad och dödsfallet förblir oupptäckt en längre tid.

6.2 HUSBOCKSFÖRSÄKRING

6.2.1 SANERING AV HUSBOCK, HÄSTMYRA MED MERA

Angräps försäkrad **byggnad** av husbock, hästmyra eller annan **träförstörande insekt** svarar försäkringsgivaren för sanering och reparation om sådan anses nödvändig. Skyddet mot hästmyra gäller även om byggnaden inte godkänts för husbock. Försäkringen gäller endast under förutsättning att byggnaden vid besiktning godkänts av försäkringsgivaren. Sker inte besiktning inom sex månader från försäkringens begynnelse, anses byggnaden godkänd. Om angreppet bevisligen inträffat före försäkringens begynnelse, omfattar försäkringen ändå sanering men inte friläggning, reparation eller utbyte av skadad egendom.

7 Vad försäkringen inte gäller för

7.1 UNDANTAG - SKADEDJURSBEKÄMPNING

Försäkringen gäller inte för

- sanering av döda insekter
- kostnad för friläggning och **återställande** vid sanering
- extrakostnader som uppkommer i samband med sanering, till exempel flyttnings-, städnings- eller lagringskostnader.

7.2 UNDANTAG - HUSBOCKSFÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för

- angrepp på rötskadat virke
- **byggnad** som är eller har varit ekonomibyggnad eller uthus till lantgård
- angrepp som anmäls först sedan försäkringen upphört att gälla.

Anmärkning

Används begagnat virke vid reparation, om- eller tillbyggnad ska det först impregneras mot husbock. Begagnat virke som varit utsatt för insektsangrepp får inte komma till användning.

9 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringen gäller intill SEK 1 000 000 vid varje skadetillfälle, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

10 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

12 Åtgärder vid skada

Vid skada ska **den försäkrade**, utöver de åtgärder som framgår av Egendomsförsäkring, punkt 12, göra följande.

12.6 SÄRSKILDA ÅTGÄRDER VID SKADA

Vid upptäckt eller angrepp av husbock, hästmyra eller annan **träförstörande insekt** eller **skadedjur**, eller vid dödsfall som kan medföra behov av sanering ska **försäkringstagaren**

- bereda sanerings- och reparationspersonal tillträde för inspektion, sanering och reparation samt vid behov svara för godkända stegar, lyftanordningar eller liknande där så krävs
- avlägsna lösöre som kan förhindra eller försvåra inspektion, sanering eller reparation.

Försäkringstagaren har att svara för eventuella extra kostnader som uppkommer om nödvändiga åtgärder i detta avseende inte är vidtagna.

Anmärkning

I alla upplåtelseavtal ska **försäkringstagaren** framhålla skyldigheten att omedelbart anmäla förekomst av ohyra. Vidare ska **försäkringstagaren** informera de boende eller andra hyresgäster om skyldigheten att lämna tillträde för nödvändig bekämpning, samt skyldigheten att vidta nödvändiga förberedelser.

Försäkringstagaren har att svara för kostnader som uppkommer genom att dessa förberedelser försumrats.

K Förmögenhetsbrottsförsäkring

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren (den försäkrade)**.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada genom brott enligt punkt 6, som förövas och upptäcks under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) eller senast 36 månader efter avtalsperiodens utgång. Försäkringen gäller dock inte för skada genom brott som förövats mer än tre år före dess upptäckt.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada genom brott som förövas inom Norden.

3.1 UTANFÖR NORDEN - TILLÄGGSAVTAL FORDRAS

Om tilläggsavtal träffats - vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet/-beviset - gäller försäkringen för skada genom brott som förövas utanför Norden, se "Anmärkning" under punkt 6.1.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för i försäkringsbrevet/-beviset angiven förenings- eller församlingsverksamhet och därmed sammanhängande aktiviteter.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 FÖRMÖGENHETSBRITTS

Försäkringen gäller för skada som åsamkas **den försäkrade** genom att **arbetstagare**, i tjänsten gör sig skyldig till något av följande i brottsbalken angivna brott

- förskingring, undandräkt eller grov förskingring
- trolöshet mot huvudman, dock endast i den mån **den försäkrade** kan visa att syftet varit att bereda någon personlig vinning
- bedrägeri, bedrägligt beteende eller grovt bedrägeri
- stöld, snatteri eller grov stöld.

Försäkringen gäller även för skada som åsamkas **den försäkrade** som annan än anställd gör sig skyldig till genom nämnda brott, dock endast om denne bevisligen utfört gärningen i maskopi med anställd.

Försäkringen gäller även för den skadeståndsskyldighet som kan föreligga för **försäkrad** genom att **arbetstagare** i tjänsten bevisligen gör sig skyldig till förmögenhetsbrott mot annan. Kan det inte fastställas vem som förövat brottet, gäller försäkringen endast om **den försäkrade** genom tillförlitlig utredning kan styrka att någon **arbetstagare** i tjänsten gjort sig skyldig till brott.

Anmärkning

Om försäkringen gäller utanför Norden (se punkt 3.1) omfattar försäkringen utanför Norden endast skada som orsakas av brott enligt lagen på gärningsorten.

6.1.1 UTREDNINGS- OCH REVISIONSKOSTNADER

Inom försäkringsbeloppet lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga utrednings- och revisionskostnader.

6.1.2 DATABROTTS

Försäkringen gäller även för direkt ekonomisk skada men ej skadestånd som åsamkas **den försäkrade** genom **databrott** som förövas av **arbetstagare** eller tredje man.

6.2 ÅTAGANDE

Vid skada som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig försäkringsgivaren gentemot **den försäkrade** att

- betala den skada som förorsakas **den försäkrade**
- vid krav på skadestånd från annan på grund av konstaterat förmögenhetsbrott utreda och förhandla om eventuell skadeståndsskyldighet
- betala det skadestånd som **den försäkrade** är skyldig att utge
- betala skäliga rättegångskostnader.

7 Vad försäkringen inte gäller för

7.1 PERSONKRETS

Försäkringen gäller inte för skada som åsamkas **den försäkrade** av

- person i aktiebolag som kontrollerar mer än 5% av aktiernas röstvärde i det försäkrade bolaget eller i dess dotterbolag
- ägare i bolag som inte är aktiebolag.

7.3 RÄNTA

Försäkringen gäller inte för ränta på uppkommen skada.

7.4 GOODWILL

Försäkringen gäller inte för skada genom förlust av goodwill eller annan indirekt förlust.

7.5 UPPREPAD SKADA

Har ett skadefall upptäckts ersätter inte försäkringen ytterligare skador, som förövaren av den tidigare upptäckta skadan genom annan gärning orsakar, om inte särskilt avtal träffats.

7.6 BESTICKNING, AFFÄRSHEMLIGHET MED MERA

Försäkringen gäller inte för skada genom bestickning, företagsspioneri, olovlig befattning med företags-hemlighet, yppande av affärshemlighet eller annan konfidentiell information.

7.7 SVINN

Försäkring gäller inte för skada där lagervärdering eller resultaträkning är enda beviset på förlusten.

7.8 DATAVIRUS OCH MALWARE

Försäkringen gäller inte för skada genom **datavirus** eller **malware** oavsett vad som orsakar detta.

7.9 FÖRUTSEBAR SKADA

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet att handla som - med hänsyn till omständigheterna - innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om **den försäkrade** kan visa att varken **den försäkrade** eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.

7.10 LAG, MYNDIGHETS FÖRESKRIFT ELLER BESLUT

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte **den försäkrade** kan visa att **den försäkrade** eller dennes arbetsledning vare sig har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.

7.11 BÖTER, VITEN ELLER STRAFFSKADESTÅND

Försäkringen gäller inte för böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller annan liknande kostnad.

7.12 KRAV MELLAN FÖRSÄKRADE

Försäkringen gäller inte för skada som **de försäkrade** orsakar varandra, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset.

9 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet/-beviset, utgör högsta ersättning som försäkrings-givaren betalar för skada, skadestånd, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

9.1 SAMMANLAGD ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET

Försäkringsgivarens sammanlagda ersättningsskyldighet för skada till följd av ett eller flera brott som förövas under ett och samma försäkringsår är begränsad till 1 försäkringsbelopp för varje skada och totalt per försäkringsår.

9.2 FLERA SKADOR - SERIESKADA

9.2.1 FLERA BROTTSLIGA HANDLINGAR

Vid skada som uppkommer till följd av en serie brottsliga handlingar av likartad karaktär och som förövas av en och samma person, eller flera personer i samförstånd är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp, oavsett om brotten förövas under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då brottslig handling först förövas.

9.3 UTREDNINGS- OCH REVISIONSKOSTNADER

Vid skada enligt punkt 6.1.1 lämnas ersättning med högst SEK 500 000 per skada och sammanlagt per försäkringsår.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skada, skadestånd, försäkringsgivarens utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/-beviset (grundsjälvrisk).

10.1.1 FLERA SKADOR - SERIESKADA

Endast en självrisk - den som gäller då den första brottsliga handlingen förövas - ska tillämpas vid flera skador som uppkommer till följd av en serie brottsliga handlingar, som förövas av en och samma person eller flera personer i samförstånd, oavsett om skadorna hänför sig till ett eller flera försäkringsår.

11 Säkerhetsföreskrifter

11.1 INVENTERING

Den försäkrade ska minst en gång varje försäkringsår inventera varulager, maskiner och inventarier.

11.2 REVISION

Den försäkrade ska anlita lämplig revisor samt i övrigt företa de revisioner och kontroller som är brukliga inom den försäkrades verksamheten. Revisionen ska bland annat bestå i granskning av följande:

- verifikationer - fakturor, sociala avgifter med mera
- bokföringsorder, attest och utanordning av utbetalningar
- löpande bokföring och bokslut
- kontoutdrag och saldobesked från bank/plusgiro eller motsvarande.

Den som utför revisionen ska ha nödvändig kunskap om revisionsarbete samt förmåga att analysera utfallet av revisionsarbetet.

11.3 TILLSYNSMYNDIGHETER

Den försäkrade ska iaktta de föreskrifter - med tillämpningsföreskrifter - som meddelas i Dataskyddsförordningen (EU) 2016/279, Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning eller av Integritetsskyddsmyndigheten meddelad föreskrift samt övriga lagar och förordningar eller myndighets föreskrifter som är tillämpliga i den försäkrades verksamhet.

11.4 PROGRAMVARA

Originalprogramvara eller nyttjanderättsbevis (licenser) av **programvara** ska förvaras på sådant sätt att originalexemplaret/-beviset och installerade program inte kan skadas vid samma skadetillfälle.

11.5 SÄKERHETSKOPIOR

Säkerhetskopia av data ska framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde. Säkerhetskopia ska vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

11.5.1 FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopia ska förvaras skild från originalet på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.6 BRANDVÄGG OCH ANTIVIRUSPROGRAMVARA

Alla system och nätverksfunktioner ska vara skyddad av mjukvarubrandvägg och antivirusprogramvara. Mjukvaran ska uppdateras med den högsta frekvens som verksamheten tillåter.

11.7 KORTBETALNINGAR

Om **försäkrad** tar emot betalning med konto- eller kreditkort ska hanteringen av kreditkortsuppgifter ske i enlighet med PCI-DSS (Payment Card Industry - Data Security Standard).

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Har **den försäkrade** vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättning minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

12 Åtgärder vid skada

12.1 RÄDDNINGSPLIKT

Den försäkrade ska efter förmåga

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående
- begränsa skada som redan inträffat.

Detta innebär att

- **den försäkrade** är skyldig att begränsa verkningarna av händelse som kan medföra skadeståndsskyldighet
- **den försäkrade** ska medverka till att eventuell återkravs rätt mot tredje man bevaras
- de föreskrifter som försäkringsgivaren meddelar ska följas.

12.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV RÄDDNINGSPLIKT

Om **den försäkrade** uppsåtligt eller av grov vårdslöshet inte uppfyller sin räddningsplikt enligt ovan och om det kan antas ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars borde ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningskyldighet.

12.3 RÄDDNINGSKOSTNAD

Försäkringsgivaren ersätter den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt punkt 12.1, om de med hänsyn till omständigheterna varit skäliga.

13 Anmälan om skada med mera

Skada, händelse eller mottaget skadeståndsanspråk ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt, dock senast ett år från den tidpunkt då **den försäkrade**, upptäckte skadan eller händelsen, eller mottog anspråket. Annars går rätten till ersättning förlorad.

Om ersättnings- eller skadeståndskrav inte framförts till försäkringsgivaren inom ett år från den tidpunkt då **den försäkrade**, upptäckte skadan eller händelsen, eller mottog anspråket, är försäkringsgivaren fri från ersättningskyldighet.

13.1 POLISANMÄLAN

Vid misstänkt brott ska polisanmälan göras och kopia på anmälan sändas in till försäkringsgivaren.

13.2 POLISUTREDNING, POLISINTYG OCH DOMSTOLSAVGÖRANDE

Har **försäkrad** i sak som kan beröra försäkringen kallats till förhör inför polismyndighet eller annan myndighet eller har han i sådan sak instämts till domstol, ska han omedelbart underrätta försäkringsgivaren om detta. Försäkringsgivaren äger rätt att utse rättegångsombud samt lämna denne för rättegången erforderliga anvisningar och instruktioner. **Försäkrad** är även skyldig att utan ersättning tillse att i erforderlig utsträckning vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom anställd personal.

Försäkrad är skyldig att aktivt medverka i rättegång eller annat rättsligt förfarande.

Om ansvar har sin grund i dom som grundas på den försäkrades passivitet eller utevaro från rätts sammanträde eller part underlåtelse att avge svar (tredskodom) äger försäkringsgivaren rätt till fullständig befrielse från sina åtaganden, om det inte är uppenbart att domslutet skulle ha blivit detsamma efter en materiell prövning.

Föranleder skada polisutredning eller domstolsavgörande ska förundersökningsprotokoll och eventuell efterföljande dom sändas till försäkringsgivaren.

13.3 SKYLDIGHET ATT LÄMNA UPPLYSNINGAR

Den försäkrade är skyldig att utan dröjsmål lämna försäkringsgivaren handlingar och andra upplysningar som kan vara av betydelse för skadeutredning.

13.4 ORIKTIGA UPPGIFTER I SAMBAND MED SKADA

Om **den försäkrade** eller någon annan som begär ersättning av försäkringsgivaren efter ett försäkringsfall uppsåtligt eller av grov vårdslöshet oriktigt har uppgett, förtigit eller dolt något av betydelse för bedömningen av rätten till ersättning från försäkringen, kan den ersättning som annars skulle ha betalats till honom sättas ned efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. Ersättningsbegränsningen gäller även i förhållande till annan **försäkrad** än den som lämnat oriktiga uppgifter.

13.5 DOKUMENTATIONSPLIKT

Den försäkrade ska i rimlig omfattning förvara dokumentation i form av bokföringshandlingar, program och system, avtal och liknande handlingar på sådant sätt att de på försäkringsgivarens begäran kan uppvisas när det kan vara av betydelse för skadeutredningen.

Om **den försäkrade** inte iakttar sina skyldigheter och det kan antas vara till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning, som annars borde ha betalats.

13.6 SKYLDIGHET ATT UTREDA, VITTNÄ MED MERA

Den försäkrade är skyldig att utan ersättning verkställa de utredningar, analyser och undersökningar med mera, som är av betydelse för bedömning av skadefallet och den försäkrades ansvar, vilka kan genomföras inom den försäkrades verksamhet. **Den försäkrade** är även skyldig att utan ersättning vid rättegång se till att vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom anställd personal i nödvändig utsträckning.

13.7 ANSVARSBEGRÄNSNING

Medför ansvarsbegränsning i avtal inskränkning i försäkringstagarens skadeståndsskyldighet och avstår **försäkringstagaren** från att åberopa ansvarsbegränsningen, föreligger inte ersättningsskyldighet för försäkringsgivaren.

13.8 RÄNTEBESTÄMMELSER

Ersättning lämnas inte för räntekostnad som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att fullgöra vad som enligt detta villkor ankommer på honom.

13.9 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SKYLDIGHET ATT ANMÄLA SKADA MED MERA

Om **den försäkrade** inte iakttar sina skyldigheter enligt bestämmelserna i punkt 13 och om det kan ha varit till men för försäkringsgivaren, är försäkringsgivaren berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars borde ha betalats, eller till fullständig befrielse från ersättningsskyldighet.

14 Skadevärderingsregler

Skadevärdering sker enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler.

15 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda **den försäkrade** någon vinst utan endast ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

15.7 UPPGÖRELSE I GODO

Om **den försäkrade** utan försäkringsgivarens tillåtelse medger skadeståndsskyldighet, godkänner ersättningskrav eller utbetalar ersättning, är försäkringsgivaren fritt från ansvar om inte kravet uppenbart var lagligen grundat.

Den försäkrade är - om försäkringsgivaren så önskar - skyldig att medverka till uppgörelse i godo med den skadelidande.

Har försäkringsgivaren förklarat sig villig att göra upp i godo med den som kräver skadestånd, är försäkringsgivaren fri från skyldighet att svara för därefter uppkommen kostnad, skadestånd samt att företa ytterligare utredning.

15.11 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 6.2
 - räddningskostnad enligt punkt 12.3
- med avdrag för
- självrisk enligt punkt 10.

L Cistern- och oljeskadeförsäkring

Med tillämpning av kapitel A Egendomsförsäkring (moment 1, 2 och 4 nedan) och kapitel E Ansvarsförsäkring (moment 3 och 4 nedan) gäller följande ändringar och tillägg.

1 Cisternförsäkring

1.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

1.6.1 CISTERN

Försäkringen gäller för skada på cistern till följd av **brand** och skada genom **inre orsak** (maskinskada).

1.6.2 INNEHÅLL I CISTERN

Försäkringen omfattar skada till följd av **brand** samt plötslig och oförutsedd förlust, förstöring eller förorening av vätska som rinner ut från cisternen.

1.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Ersättning lämnas inte för

- skada genom stöld eller svinn
- skada genom långsamt utträngande vätska (diffusion)
- skada som består i förslitning, förbrukning, **korrosion** (till exempel rost eller frätning), beläggning, avsättning eller annan gradvis försämring såsom vikt förlust, röta, mögel eller åldrande
- skada på innehåll i cistern vid dess hantering eller lagring genom blandning med annat ämne eller vätska. Dock ersätts sådan skada om den orsakats av ersättningsbar skada enligt punkt 1.6.1 ovan
- skada som uppstår på andra föremål än den försäkrade cisternen med innehåll
- destruktions av utrunnen vätska.

1.8 FÖRSÄKRAD EGENDOM

Försäkringen omfattar i försäkringsbrevet/-beviset angiven cistern med innehåll.

Anmärkning

Till cistern räknas även från denna gående rörledning till och med närmast cisternen befintlig ventil.

1.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet/-beviset angivet försäkringsbelopp. Försäkringsbeloppet gäller som första risk och utgör den sammanlagda ersättningen för cistern och oljeskada enligt 2 Oljeskadeförsäkring - egen egendom.

2 Oljeskadeförsäkring - egen egendom

2.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller för skada genom oberäknad utströmning av **olja** från i försäkringsbrevet/-beviset angiven cistern (även bergrum) med tillhörande rörsystem.

2.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller inte för

- skada på den läckande cisternen med tillhörande rörsystem
- utrunnen **olja**
- skada som är ersättningsbar genom brandförsäkring eller cisternförsäkring
- skada genom inblandning av **olja** i annan vätska än yt- eller grundvatten
- skada som en följd av normalt och beräknligt spill
- skada i följd av trafik med fordon, för vilket trafikskadelagen äger tillämpning.

2.8 FÖRSÄKRAD EGENDOM

Försäkringen gäller för skada på försäkringstagarens egendom - till vilken även mark, sjö, vattendrag och vattentäkt räknas.

2.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet/-beviset angivet försäkringsbelopp. Försäkringsbeloppet gäller som första risk och utgör den sammanlagda ersättningen för cistern- och oljeskada.

3 Oljeskadeförsäkring - tredje man tillhörig egendom

3.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

3.6.1 FÖRSÄKRINGENS OMFATTNING

Inom den i försäkringsbrevet/-beviset angivna verksamheten omfattar försäkringen skada genom utströmmande **olja** från sådan cistern (även bergrum) med tillhörande rörsystem, som ägs eller uteslutande används av **försäkringstagaren** och från sådan tankbil eller tankvagn, som disponeras av **försäkringstagaren** för transport till försäkringstagarens anläggning eller från denna utan mellanlagring.

3.6.2 ÅTAGANDE

Försäkringsgivaren åtar sig att för **den försäkrade** betala skada på tredje man tillhörig egendom samt av denne därigenom åsamkad förmögenhetsförlust om rättsligt relevant orsakssamband föreligger mellan utströmningen och skadan (adekvat kausalitet).

Försäkringen gäller även för förorening av sjö, vattendrag och vattentäkt.

3.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

3.7.1 SPILL

Försäkringen gäller inte för skada som är en följd av normalt och beräknligt spill.

3.7.2 TRAFIK MED MERA

Försäkringen gäller inte för skada i den mån ersättning ska betalas

- enligt järnvägstrafiklagen (1985:192) eller
- i följd av trafik med luftfartyg, eller fordon för vilket trafikskadelagen (1975:1410) äger tillämpning.

3.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet/-beviset, utgör högsta ersättning som försäkringsgivaren sammanlagt betalar för sakskada och därav föranledd förmögenhetsförlust vid varje skadetillfälle.

Försäkringsbeloppet ingår i det totala försäkringsbeloppet för Ansvarsförsäkring som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

4 Gemensamma bestämmelser för cistern och oljeskada

4.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller inom Sverige.

4.10 SJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisken anges i försäkringsbrevet/-beviset.

4.11 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

För cistern- och oljeskadeförsäkringen gäller säkerhetsföreskrifter enligt A Egendomsförsäkring, punkt 11.9. Beträffande påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift, se A Egendomsförsäkring, punkt 11.20.

M Särskild omfattning

1 Självriskeliminering

1.3 VAR FÖRSÄKRINGEN GÄLLER

Försäkringen gäller för skada inom Norden.

1.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Vid skada på motordrivet fordon som **den försäkrade** hyr, leasar eller lånar lämnar försäkringen ersättning för självrisk och eventuell bonusförlust under högst tre år som kan drabba ägaren av fordonet. Som förutsättning för ersättning gäller att fordonet används på uppdrag av församlingen och föraren är vållande till skadan.

1.7 VAD FÖRSÄKRINGEN INTE GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller inte för skada där den händelse som orsakar skadan föranleds av att föraren är påverkad av alkohol, andra berusningsmedel, sömnmedel, narkotiska medel eller som föranleds av läkemedelsmissbruk

1.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

Högsta ersättning vid varje skadetillfälle utgör 2 **prisbasbelopp**.

1.10 SJÄLVRISK

Försäkringen gäller utan självrisk.

2 Resekostnader

2.6 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

I det fall försäkrad kyrka/samlingslokal blir obrukbar till följd av **brand** lämnar försäkringen ersättning för medlems merkostnad för resa till annan kyrka/samlingslokal än den ordinarie. Ersättning lämnas för resekostnad med allmän kommunikation eller för resa i egen bil.

2.9 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

Ersättning lämnas med högst

- 50 SEK per medlem och resa för färd med allmän kommunikation eller
- 15 kr per mil vid färd med egen bil, dock högst 75 SEK per medlem och resa.

Ersättning för färd med egen bil lämnas dock med 20 SEK per mil i det fall fler än en person färdas i bilen, dock högst 100 SEK per resa.

Ersättning lämnas för högst en tur- och retur resa per vecka och medlem och högst under ett år från skadedagen.

Total högsta ersättning vid varje skadetillfälle utgör 2 **prisbasbelopp**.

2.10 SJÄLVRISK

Försäkringen gäller utan självrisk.

N Tjänstereseförsäkring

Ersättning från tjänstereseförsäkringen lämnas inte för skada som ersätts av annan del av denna försäkring.

I FÖRSÄKRINGENS GILTIGHET OCH OMFATTNING

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för

- **försäkringstagaren**
- samtliga anställda
- make/maka, sambo, registrerad partner och barn, som medföljer på resa om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset och om försäkringsavtalet har ingåtts av arbetsgivaren
- församlingsmedlemmar och förtroendevalda hos **försäkringstagaren**, när resan sker på uppdrag och bekostnad av denne.

Försäkringstagaren har ensam rätt att ingå avtal med försäkringsgivaren om ändring eller upphörande av försäkringen och att motta uppsägning om försäkringen. Försäkrad person är ägare till försäkring som avser honom.

1.1 BEGRÄNSNING

Försäkringen gäller - om inte annat avtalats - endast för person som är stadigvarande bosatt i Norden. För person som inte är **försäkrad** i Allmän försäkringskassa i Norden gäller försäkringen inte vid sjukdom och **olycksfall** enligt nedan.

I de fall **den försäkrade** saknar stationär arbetsplats och regelmässigt utför sitt dagliga arbete på olika platser, till exempel bygg- och anläggningsarbetare, reparatörer, montörer, chaufförer, flygbesättningar och personal från bemanningsföretag gäller försäkringen inte under de resor som ingår i de normala arbetsuppgifterna.

Anmärkning

Vad som sägs om Sverige i dessa villkor gäller också för annat land inom Norden, där **försäkrad** är bosatt.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller - om inte annat avtalats - vid **tjänsteresa** från det **den försäkrade** lämnar bostaden eller arbetsplatsen till dess han återkommer till någon av dessa platser, dock högst under 60 dagar räknat från avresetidpunkten. Försäkringen gäller både under arbetstid och fritid under **tjänsteresan**.

Vid **tjänsteresa** utanför Sverige gäller försäkringen även under semester upp till högst 20 dagar utanför Sverige under förutsättning att semestern förläggs i direkt anslutning till **tjänsteresan**.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller - om inte annat avtalats - i hela världen med undantag för de länder/områden till vilka Utrikesdepartementet helt eller delvis avråder resa.

Anmärkning

Ovanstående avser de förhållanden som gäller vid resans påbörjande. Till vilka länder som Utrikesdepartementet avråder resa framgår av Regeringskansliets hemsida.

3.1 FLYGOLYCKSFALL

Försäkringen gäller under flygning, bara när **försäkrad** är passagerare på nationalitetsbetecknat luftfartyg. Till passagerare räknas endast person ombord som inte har eller utför uppdrag utan samband med framförandet av flygplanet eller servicen ombord.

3.2 KRIGS- OCH KRISOMRÅDE

Försäkringen gäller inte för resa till eller vistelse i **krigs- och krisområde** om det vid resans påbörjande var känt att sådana förhållanden förelåg.

Om område klassas som **krigs- eller krisområde** när **den försäkrade** redan vistas där gäller försäkringen under 14 dagar från det att området klassats som **krigs- eller krisområde**. Under denna period ska försäkringsgivaren kontaktas och **den försäkrade** snarast lämna området om inte försäkringsgivaren godkänner annat.

5 Högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet är om - inte annat avtalats - begränsad till SEK 20 000 000 vid ett och samma skadetillfälle och för samtliga skador under försäkringsperioden. Detta gäller även om fler försäkrade skadas vid samma tillfälle.

I övrigt gäller försäkringen med i försäkringsbrevet/-beviset eller under respektive kapitel angivna försäkringsbelopp.

II SJUK- OCH OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

1 Kostnadsersättning vid sjukdom och olycksfall

1.1 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Blir **den försäkrade** sjuk eller råkar ut för **olycksfall** lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga kostnader enligt nedanstående bestämmelser.

1.1.1 SJUKVÅRD

Ersättning lämnas för kostnader för läkar- och sjukvård samt för behandling och hjälpmedel som läkare föreskriver.

1.1.2 TANDVÅRD

Ersättning lämnas för kostnader för tillfällig behandling av akuta tandbesvär som under resan måste utföras av tandläkare utanför hemorten. Skadas den försäkrades tänder vid ett **olycksfall** lämnas dessutom ersättning för behandling som utförs av tandläkare i Sverige. Såväl behandling som kostnad ska i förväg godkännas av försäkringsgivaren.

Vid tandbehandling på grund av **olycksfall** och där behandlingen enligt tandläkaren måste skjutas upp, kan detta godkännas om behandlingen påbörjas inom tre år och avslutas inom fem år från olyckstillfället. Måste behandlingen senareläggas på grund av den försäkrades ålder kan detta ske tills **den försäkrade** fyllt 25 år.

Vid tandskada som uppstått vid tuggning eller bitning lämnas endast ersättning för den temporära behandling som utförts utanför hemorten.

1.1.2.1 UNDANTAG VID TANDVÅRD

Försäkringen omfattar inte tandbehandling där behandlingsbehovet med övervägande sannolikhet fanns redan innan **tjänsteresan** påbörjades.

Försäkringen ersätter inte heller fullföljandet av behandling som redan påbörjats innan **den försäkrade** reste på **tjänsteresa**.

1.1.3 KOSTNADER VID SJUKHUSVISTELSE

Ersättning lämnas för kostnader vid sjukhusvistelse utomlands, dock med högst SEK 600 per dag i längst 60 dygn.

1.1.4 INTYG OCH ANDRA HANDLINGAR

Ersättning lämnas för kostnader för läkarintyg och andra handlingar som försäkringsgivaren behöver för att reglera skadan.

1.1.5 RESEKOSTNADER

Ersättning lämnas för skäliga resekostnader för lokala resor som är nödvändiga för att få sjukvård eller tandvård på vistelseorten.

1.1.6 MERKOSTNADER FÖR HEMRESA

Bedömer behörig läkare på vistelseorten att **försäkrad** måste återvända till hemorten i Sverige betalas ersättning för merkostnader för hemresa. Såväl nödvändigheten av hemresan som färdväg ska vara föreskrivet av läkaren och på förhand godkänt av försäkringsgivaren eller SOS International i Köpenhamn.

1.1.7 MERKOSTNAD FÖR LEDSAGARE

Ersättning lämnas för merkostnader för ledsagare vid hemtransport eller annan sjuktransport där ledsagare är nödvändig.

1.1.8 MERKOSTNAD FÖR KOST OCH LOGI

Ersättning lämnas för skäliga merkostnader för kost, logi och hemresa vid förlängd vistelse till följd av sjukdom eller **olycksfall**, under längst 60 dagar

1.1.9 HEMTRANSPORT AV AVLIDEN

Om **den försäkrade** avlider utanför hemorten i Sverige, betalar försäkringsgivaren kostnaden för transport av den avlidne till hemorten. Försäkringsgivaren betalar också kostnaden för sådana arrangemang som är nödvändiga för transportens genomförande.

1.1.10 BEGRAVNING UTOMLANDS

Om **den försäkrade** avlider utomlands kan försäkringsgivaren, i stället för transport till hemorten i Sverige, betala kostnaderna för begravning på platsen. Begravning på plats ersätts med högst SEK 40 000.

1.1.11 NÄRA ANHÖRIGS RESA TILL SVÅRT SJUK ELLER AVLIDEN

Blir **den försäkrade** svårt sjuk eller drabbas denne av **olycksfall** utomlands och bedömer behörig läkare tillståndet som livshotande, betalar försäkringsgivaren nödvändiga och skäliga kostnader för biljett och uppehälle under längst 60 dagar för två nära anhörigas resa från Sverige och åter.

Vad som sagts ovan gäller även om **den försäkrade** avlider utomlands och begravning äger rum på platsen.

Även resa till och från annat land än Sverige kan - efter prövning - betalas, dock högst med vad motsvarande resa skulle kosta från Sverige och åter.

1.1.12 ÅTERHÄMTNING/KONVALESCENSERSÄTTNING

Ersättning lämnas för återhämtning/konvalescens vid minst 30 dagars hel sjukskrivning med SEK 2 000 per månad i högst sex månader.

1.1.13 KOSTNAD FÖR LEGITIMERAD KIROPRAKTOR, NAPRAPAT ELLER SJUKGYMNAST

Ersättning lämnas för upp till fem besök hos legitimerad kiropraktor, naprapat eller sjukgymnast utan remiss

1.2 ERSÄTTNINGSTID

Vid sjukdom lämnas ersättning för sådana kostnader som avser vård och behandling inom 60 dagar från första läkarbesöket.

Vid **olycksfall** lämnas ersättning under högst 3 år från olycksfallet.

2 Invaliditets- och dödsfallsersättning vid olycksfall

2.1 VAD FÖRSÄKRINGEN GÄLLER FÖR

Försäkringen gäller för **olycksfallsskada** och omfattar ersättning

- vid bestående nedsättning av kroppsfunction (**medicinsk invaliditet**)
- då arbetsförmågan för framtiden minskats med minst 50 % till följd av skadan (**ekonomisk invaliditet**)
- vid dödsfall
- för hjälpmedel vid invaliditet
- träning och omskolning
- teknisk förändring av miljön.

Bedömning av invaliditetsgraden sker enligt reglerna för medicinsk och **ekonomisk invaliditet**.

Vid **olycksfallsskada** som medför **ekonomisk invaliditet** utbetalas istället ersättning beräknad efter den medicinska invaliditetsgraden om detta leder till högre ersättning. Ersättning kan aldrig lämnas för både medicinsk och **ekonomisk invaliditet**.

2.2 FÖRSÄKRINGSBELOPP - HÖGSTA ERSÄTTNING

2.2.1 KAPITALBELOPP VID OLYCKSFALL

Drabbas **försäkrad** av **olycksfall** och olycksfallet leder till invaliditet eller dödsfall lämnas ersättning enligt följande. Försäkringsbeloppen (engångsbelopp) är - om inget annat avtalats och framgår av försäkringsbrevet/-beviset

- vid dödsfall SEK 200 000
- vid 100 % invaliditet
 - före fyllda 65 år SEK 400 000
 - efter fyllda 65 år SEK 200 000

2.2.2 HJÄLPMEDEL VID INVALIDITET

Utöver den ersättning vid invaliditet som bestäms efter invaliditetsgraden utges ersättning under längst 3 år för hjälpmedel som läkare föreskriver såsom erforderliga för att lindra invaliditetstillståndet och som inte enligt lag eller särskild författning ska ersättas från annat håll. Ersättning lämnas med sammanlagt högst SEK 50 000 och endast för av försäkringsgivaren på förhand godkända utgifter.

2.2.3 TRÄNING OCH OMSKOLNING

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader, dock högst med SEK 60 000, för arbetsträning och rehabilitering för att anställd ska kunna återuppta sitt arbete. Alternativt ersätts omskolningskostnader om **den försäkrade** inte kan utföra sina normala arbetsuppgifter efter olycksfallet. För att ersättning ska kunna utgå ska den medicinska invaliditeten på grund av olycksfallet ha fastställts till minst 15 % och kostnaden på förhand vara godkänd av oss.

2.2.4 TEKNISK FÖRÄNDRING AV MILJÖ

För att underlätta för anställd att utföra sina arbetsuppgifter efter ett **olycksfall**, lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga kostnader, dock högst med SEK 60 000, för tekniska förändringar av arbetsplatsen, ordinarie bostadsmiljö alternativt privat fordon. För att ersättning ska kunna utgå ska den medicinska invaliditeten på grund av olycksfallet ha fastställts till minst 15 % och kostnaden på förhand vara godkänd av oss.

3 Undantag

3.1 OLYCKSFALL

Med **olycksfall** avses inte

- ensidig rörelse (förslitningsskada)
- skada som uppkommit på grund av smitta genom bakterier, virus eller annat smittämne
- skada som uppkommit genom användning av medicinska preparat eller genom ingrepp, behandling eller undersökning som inte föranletts av **olycksfallsskada** som omfattas av denna försäkring
- sådant tillstånd som, även om det konstaterats efter ett **olycksfall**, enligt medicinsk erfarenhet inte kan anses bero på olycksfallet utan har samband med sjukdom, lyte eller sjukliga förändringar. Kan det antas att kroppsfelet medfört att skadans följder förvärrats lämnas endast ersättning för de följder som uppkommit oberoende av kroppsfelet.

3.2 RISKFYLLD VERKSAMHET

Om inte annat avtalats lämnas inte ersättning för kostnader vid **olycksfall** som drabbat **den försäkrade** under deltagande i

- motorsport, fallskärmshoppning, drakflygning, hängflygning, skärmflygning, bergsklättring, bergsbestigning, dykning, bungy jump, forsränning, kitesurfing, flyboarding, offpist- eller freestyleskidåkning, sporter innehållande slag och sparkar eller annan liknande riskfylld verksamhet
- sport- eller idrottstävling eller särskilt anordnad träning för detta.

3.3 ÖVRIGA UNDANTAG

Ersättning lämnas inte för kostnad

- som beror på att vårdbehov förelåg redan då **den försäkrade** påbörjade resan. Blir hälsotillståndet oförutsett försämrat under resan lämnas således endast ersättning för den merkostnad försämringen medfört
- som avser vistelse på bad- eller kuranstalt och därmed förenade resor
- som är förorsakad av att fartyg eller flygplan, på grund av den försäkrades skada eller sjukdom, måste ändra sin färdplan
- som har samband med graviditet och som uppstått efter graviditetens 32:a vecka
- för privat sjukvård i Norden
- för förebyggande hälsovård, graviditetskontroller och normal tandvård
- för hemtransport eller annan transport föranledd enbart av den försäkrades rädsla eller oro
- om **den försäkrade** av läkare avråts från att påbörja sin **tjänsteresa**
- som avser inkomstförlust
- som kan ersättas från annat håll enligt lag, annan författning, konvention, försäkring eller skadestånd.

4 Skadevärderingsregler

4.1 ERSÄTTNING VID MEDICINSK INVALIDITET

Till grund för bestämning av invaliditetsgraden läggs sådana av olycksfallet föranledda skador och symptom som objektivt kan fastställas.

Bestämningen sker oberoende av i vilken grad den skadades arbetsförmåga nedsatts på grund av **olycksfallsskadan**. Kan förlorad kroppsdel ersättas av protes, bestäms invaliditetsgraden även med beaktande av protesfunktionen.

Medicinsk invaliditet beräknas enligt en för försäkringsbranschen gemensam tabell.

Har skador på flera kroppsdelar uppkommit genom samma **olycksfall** utges ersättning högst efter en beräknad invaliditetsgrad av 100 %.

4.2 ERSÄTTNING VID EKONOMISK INVALIDITET

Den ekonomiska invaliditetsgraden fastställs utifrån en bedömning av den försäkrades förlust av arbetsförmåga som **olycksfallsskadan** har medfört. Till grund för bedömning av den nedsatta arbetsförmågan läggs sådana skador och symptom som objektivt kan fastställas och som medfört bestående nedsättning med minst 50%. Arbetsförmågan anses bestående nedsatt när samtliga möjligheter till arbete i annat yrke prövats och samtliga möjligheter till rehabilitering är utredda.

Olycksfallsskadan ska dessutom innan den ekonomiska invaliditeten inträtt ha medfört **medicinsk invaliditet**.

Har **försäkrad** vid skadetillfället hel sjukersättning, hel aktivitetsersättning eller annan motsvarande ersättning enligt lag om allmän försäkring, lämnas inte ersättning för **ekonomisk invaliditet**. Har **försäkrad** vid skadetillfället partiell sjukersättning, partiell aktivitetsersättning eller annan motsvarande ersättning enligt lag om allmän försäkring, lämnas ersättning för **ekonomisk invaliditet** med högst den del som svarar mot förlusten av den resterande arbetsförmågan.

Om **försäkrad** beviljas sjukersättning från och med fyllda 60 år, oavsett tidpunkten för skadetillfället, lämnas ersättning för **ekonomisk invaliditet**, endast om den medicinska invaliditeten till följd av **olycksfallsskadan** är 50 % eller högre.

5 Ersättningsregler

5.1 INVALIDITETSERSÄTTNING

Ersättning utbetalas med så stor del av försäkringsbeloppet som svarar mot invaliditetsgraden vid den ålder **den försäkrade** uppnått vid olycksfallet.

5.1.1 RÄTTEN TILL INVALIDITETSERSÄTTNING

Rätt till invaliditetsersättning inträder om **olycksfallsskadan** inom 3 år från olycksfallet medför invaliditet och minst 12 månader förflutit från olycksfallet. Så snart den definitiva invaliditetsgraden fastställts, utbetalas invaliditetskapitalet.

Fastställelse av den definitiva invaliditetsgraden ska om möjligt ske inom 3 år från olycksfallet, men kan uppskjutas så länge detta enligt medicinsk erfarenhet eller med hänsyn till föreliggande rehabiliteringsmöjligheter är nödvändigt.

Om behandlingen är helt avslutad och den definitiva invaliditetsgraden kan fastställas redan innan 12 månader förflutit från olycksfallet, inträder ersättningsrätten och ersättning utbetalas när invaliditetsgraden fastställts.

5.2 OMRÖVNING AV INVALIDITETSERSÄTTNING

Om **olycksfallsskadan** medför att den försäkrades kroppsfunction väsentligt och bestående försämrats eller att **den försäkrade** förlorar ytterligare arbetsförmåga efter det att slutreglering skett, har **den försäkrade** rätt att återkomma och få invaliditetsgraden omprövad.

Omprövning medges dock inte sedan mer än 10 år förflutit från när olycksfallet inträffade.

5.3 VÄNTEERSÄTTNING

Kan den definitiva invaliditetsgraden inte fastställas när rätt till ersättning inträder, utbetalas **väntheersättning** från denna tidpunkt till dess fastställelse sker.

Vid början av varje 12-månadersperiod (ersättningsår), räknat från den tidpunkt då rätten till ersättning inträdde, fastställs den invaliditetsgrad som ska tillämpas under ersättningsåret. Invaliditetsgraden är den som olycksfallet bedöms minst komma att ge upphov till.

Väntheersättning under ersättningsåret utgör 6 % av det engångsbelopp som motsvarar den för ersättningsåret fastställda invaliditetsgraden.

5.4 DÖDSFALLSERSÄTTNING

Rätt till dödsfallsersättning föreligger om **olycksfallsskadan** inom 3 år från olyckstillfället föranleder den försäkrades död.

Ersättningen utgörs av försäkringsbeloppet för dödsfall enligt punkt 2.2.1 ovan. Har för samma **olycksfall** engångsbelopp för invaliditet redan utbetalats av försäkringsgivaren minskas dödsfallsersättningen med den utbetalade invaliditetsersättningen. Föreligger rätt till invaliditetsersättning men den ännu inte har utbetalats, betalas endast dödsfallsersättning.

5.4.1 FÖRMÅNSTAGARE

Förmånstagare är den försäkrades make/maka/sambo/registrerad partner och barn eller, om sådana anhöriga saknas, laga arvingar.

6 Säkerhetsföreskrifter

Om **den försäkrade** använt alkohol, andra berusningsmedel, sömnmedel, narkotiska preparat eller **läkemedel** på ett sådant sätt att det påverkar dennes handlande och att **den försäkrade** därigenom genom grov vårdslöshet förorsakat skadan eller förvärrat dess följder, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

6.1 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Har **den försäkrade** inte följt föreskrift enligt ovan, kan avdrag göras med upp till 100 % av den sammanlagda ersättningen som annars skulle ha betalats. Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts.

III ÖVERFALLSSKYDD (PERSONSKADA)

1 Vad försäkringen gäller för

1.1 MISSHANDEL OCH ANNAT VÅLD

Försäkringen gäller för personskada genom misshandel eller annat uppsåtligt våld om brottet begåtts av person som **den försäkrade** ofrivilligt kommit i kontakt med.

1.1.1 BEGRÄNSNING

Försäkringen gäller inte i den mån gärningsmannen förmår betala skadeståndet.

2 Undantag

Försäkringsgivaren betalar normalt inte skada som **försäkrad** har tillfogats

- när **den försäkrade** utan skälig anledning utsatt sig för risken att skadas
- i samband med att **försäkrad** gjort sig skyldig till uppsåtlig gärning som enligt svensk lag kan leda till dagsböter eller högre straff.

Försäkringen ersätter inte heller

- skadestånd som endast grundar sig på medgivande
- skadestånd som grundas på överlåtelse från den som är direkt ersättningsberättigad.

3 Högsta ersättning

Försäkringsgivarens åtagande att betala ersättning är vid varje skada begränsat till SEK 750 000.

Ersättning bestäms enligt reglerna i 5 kap skadeståndslagen. Om domstol jämkar skadeståndet på grund av gärningsmannens personliga förhållanden (till exempel minderårighet, psykisk störning eller ekonomiska förhållanden) betalar försäkringsgivaren i sådana fall fullt skadestånd utan jämkning, inom ramen för högsta ersättningen. Utdömer domstol på grund av medgivande eller annan anledning högre belopp än vad som är praxis enligt skadeståndsrätten lämnas dock ersättning med högst det belopp som skulle ha dömts ut enligt skadeståndsreglerna.

4 Åtgärder vid skada

Vid skada måste **den försäkrade** visa att han är berättigad till skadestånd och att den ansvarige är okänd eller inte kan betala skadestånd.

Skada som kan medföra ersättningskrav ska anmälas till försäkringsgivaren så snart som möjligt. Dessutom ska **den försäkrade** göra polisanmälan på skadeorten och sända polisintyg till försäkringsgivaren.

För att försäkringsgivaren ska kunna lämna ersättning måste **den försäkrade** göra sannolikt att han inte kan få ersättning av gärningsmannen. Om det är ovisst om gärningsmannen kan betala måste **den försäkrade** - om försäkringsgivaren så begär - föra talan mot denne. Om försäkringsgivaren begär att **den försäkrade** för talan betalar försäkringsgivaren rättegångskostnader som inte kan ersättas genom den allmänna rättshjälpen.

För att försäkringsgivaren ska kunna avgöra om **försäkrad** behöver föra talan i rättegång eller inte är det av största betydelse att **den försäkrade** så fort som möjligt lämnar försäkringsgivaren alla upplysningar av betydelse.

6 Säkerhetsföreskrifter

För överfallsskydd gäller samma säkerhetsföreskrifter och påföljdsregler som i kapitel II Sjuk- och olycksfallsförsäkring, punkt 6.

IV KIDNAPPNING

1 Vad försäkringen gäller för

- Om **den försäkrade** blir kidnappad under **tjänsteresa** lämnas ersättning för
- fysiskt och psykiskt lidande för den tid, räknat i dygn, som det olovliga frihetsberövandet varat, dock längst för 90 dygn
 - två nära anhörigas nödvändiga och skäliga uppehållskostnader och en tur- och returresa till det land/område där **den försäkrade** befinner sig.

2 Högsta ersättning

- Högsta ersättning vid varje skadetillfälle är för
- fysiskt och psykiskt lidande SEK 2 500 per påbörjat dygn, dock högst SEK 250 000
 - **nära anhörigas** kostnader SEK 100 000.

3 Åtgärder vid skada

- Vid konstaterad kidnappning ska
- anmälan göras till polis
 - nära anhörigs resa på förhand godkännas av försäkringsgivaren.

V KRISFÖRSÄKRING

1 Vad försäkringen gäller för

1.1 RÅN MED MERA

Försäkringen tillhandahåller kristerapi för **försäkrad** som under **tjänsteresa** bevittnar eller själv drabbas av någon av nedanstående händelser och detta medför en akut psykisk kris.

- **rån, överfall** eller hot
- **Olycksfall**
- **Brand, explosion** eller **inbrott**
- Trafikolycka

Försäkringen omfattar kristerapi (psykologkonsultation) begränsad till 10 behandlingstillfällen per **försäkrad** och skadehändelse. Tiden under vilken behandling tillhandahålls är begränsad till 12 månader från skadetillfället.

Behandling sker hos legitimerad psykolog vilken före behandling ska godkännas av försäkringsgivaren.

1.1.1 RESEKOSTNADER

Ersättning lämnas för den försäkrades nödvändiga och skäligena resekostnader för resor i Sverige.

2 Högsta ersättning

Försäkringsgivarens sammanlagda ersättningsskyldighet för kristerapi och resekostnader är begränsad till SEK 400 000 vid varje skadetillfälle, oavsett om en eller flera resande drabbas av kris av samma händelse.

3 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

4 Åtgärder vid skada

Brott ska anmälas till polisen.

VI RESGODSSKYDD (ALLRISK)

1 Vad försäkringen gäller för

1.1 STÖLD OCH ANDRA EGENDOMSSKADOR

Ersättning lämnas för plötslig och oförutsedd skada på eller förlust av medfört resgods.

1.2 MERKOSTNADER

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäligena merkostnader som uppstår som en direkt följd av en ersättningsbar skada enligt ovan. Sådana merkostnader, som måste verifieras, kan vara kostnader för spärrning av konto-, bank- eller kreditkort, resekostnader för polisanmälan eller annan liknande kostnad.

1.3 UNDANTAG

Ersättning lämnas inte för

- egendom förvarad nattetid i parkerad bil eller annat fordon
- **stöldbegärlig egendom** som lämnats obevakad i bil eller annat fordon
- skada på eller förlust av kontanter, **resehandlingar** eller **stöldbegärlig egendom** då sådan egendom lämnats för transport eller pollettering
- skada genom skavning eller slitage
- yttliga skador på resväskor och liknande såsom bucklor, repor eller dylikt utan väsentlig inverkan på användbarheten
- skada genom bristfällig eller olämplig emballering
- skada genom att medförd vätska eller smetande ämnen rinner ut
- skada som kan ersättas genom transportföretag, hotell eller liknande
- skada på sportredskap under användning.

2 Försäkrad egendom - försäkringsbelopp

2.1 FÖRSÄKRAD EGENDOM

Försäkringen omfattar egendom (resgods), inklusive **stöldbegärlig egendom** och **resehandlingar**, som tillhör **försäkrad** eller som denne hyrt eller lånat i Sverige, och som medförts på resan.

2.1.1 UNDANTAGEN EGENDOM

Försäkringen gäller inte för

- motordrivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, båt eller luftfartyg samt delar och utrustning till sådan egendom
- **varor** avsedda för försäljning och inte heller manuskript, **ritningar, arkivalier och datamedia**
- djur och flyttgods
- verktyg och provkollektioner.

2.2 FÖRSÄKRINGSBELOPP

Försäkringen gäller med nedan angivna försäkringsbelopp

- Personlig **lös egendom** SEK 80 000
- - varav **stöldbegärlig egendom** SEK 30 000
- Arbetsgivares egendom SEK 30 000
- **Resehandlingar** SEK 30 000
- Pengar SEK 5 000
- Merkostnader enligt 1.2 SEK 5 000

3 Skadevärderingsregler

3.1 BÖCKER, ANTIKVITETER MED MERA

För böcker, antikviteter, konstverk, mynt, sedlar, frimärken samt samlingar eller föremål med samlarvärde värderas skadan till vad det i allmänna handeln kostar att köpa likvärdig egendom i sådant skick den hade vid skadetillfället. Finns inte likvärdig egendom att inköpa i begagnat skick värderas egendomen till vad den sannolikt skulle ha kostat om den hade funnits. Samlingar värderas i sin helhet.

3.2 FOTOGRAFIER MED MERA

För fotografier, film, skiv- och bandupptagningar värderas skadan till marknadsvärdet om sådant finns, och i annat fall till kostnaden för återanskaffning av råmaterialet.

3.3 KLÄDER, GLASÖGON, KAMERA, DATOR, MOBILTELEFON M M

För egendom enligt nedan lämnas ersättning beroende på egendomens ålder. Åldern räknas från när föremålet köptes som nytt. Ersättning lämnas i % av nypriset enligt följande tabell.

EGENDOM	ERSÄTTNING I PROCENT AV NYPRISET					
	0-6 mån	6-12 mån	12-24 mån	24-36 mån	36-48 mån	>48 mån
Skor och barnkläder	100 %	100 %	40 %	20 %	20 %	20 %
Kläder för vuxna	100 %	100 %	60 %	40 %	20 %	20 %
Glasögon	100 %	100 %	80 %	60 %	40 %	20 %
Dator och surfplatta med tillbehör	100 %	80 %	60 %	40 %	20 %	20 %
Mobiltelefon	100 %	80 %	60 %	20 %	20 %	20 %
Videokamera och skidutrustning	100 %	100 %	70 %	55 %	40 %	20 %
Kompaktkamera	100 %	100 %	50 %	20 %	20 %	20 %
Systemkamera och golfklubbor	100 %	100 %	100 %	70 %	60 %	20 %
Armbandsur	100 %	100 %	100 %	100 %	60 %	20 %

3.4 ÖVRIG EGENDOM

Skada värderas till vad det kostar att köpa ett nytt föremål som är så lika det skadade som möjligt.

Om **försäkrad** inte återanskaffar föremålet inom sex månader eller om föremålet minskat i värde med mer än 50 % av priset för ett nytt föremål betalar försäkringsgivaren dagsvärdet. Dagsvärdet (marknadsvärdet) är **nyanskaffningsvärdet**, sedan man därifrån dragit av värdeminskningen på grund av ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet och annan omständighet.

3.4 ÖVRIGA VÄRDERINGSREGLER

Kan skadad egendom repareras värderas skadan till den reparationskostnad som är rimlig. Reparationskostnaden får aldrig överstiga den ersättning **försäkrad** kan få enligt ovanstående regler.

Anmärkning

Checkar, bankböcker, kontokort och liknande ersätts endast med den kostnad som kan uppkomma för att spärra aktuellt konto. Om obehörig person utnyttjar kontot och detta medför en ekonomisk förlust för **den försäkrade** är denna kostnad inte ersättningsbar genom försäkringen.

4 Ersättningsregler

Försäkringsgivaren har rätt att avgöra om en skada ska ersättas kontant enligt värderingsreglerna ovan eller med ny, begagnad respektive reparerad egendom.

Om egendom inte återanskaffas, ersätts endast det ekonomiska värdet, det vill säga vad **försäkrad** skulle ha erhållit om föremålet sålts.

Kommer egendom tillrätta, för vilken ersättning utgetts, ska egendomen snarast ställas till försäkringsgivarens förfogande. **Den försäkrade** får dock behålla egendomen om därför erhållen ersättning utan dröjsmål återbetalas.

5 Säkerhetsföreskrifter

5.1 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - STÖLD MED MERA

5.1.1 FÖRVARING AV EGENDOM

Förutom normal aktsamhet för att förhindra skada på eller stöld av egendom ska

- transportmedel, tillfällig lokal eller tillfällig bostad som bungalow, lägenhet, hotellrum, passagerarhytt och motsvarande vara låst och fönster stängda
- pengar, **resehandlingar** och **stöldbegärlig egendom** vara förvarade i låst resväska, skåp, låda eller liknande när **försäkrad** lämnar tillfällig bostad
- **Stöldbegärlig egendom** inklusive elektroniska enheter såsom mobiltelefon, surfplatta eller dator får inte förvaras i parkerad bil, annat än vid kortare uppehåll, exempelvis för lunch. Egendomen ska vid kortare uppehåll förvaras väl insynsskyddad, exempelvis i bagageutrymme.

5.2 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFT

Har föreskrifterna enligt ovan inte iakttagits kan avdrag göras med upp till 100 % av annars utgående ersättning.

Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften iakttagits eller om den som har tillsyn över att föreskriften iakttogts inte kan lastas för att den åsidosatts.

6 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

VII FÖRSENING

1 Vad försäkringen gäller för

1.1 RESGODSFÖRSENING

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga merkostnader för inköp av kläder och hygienartiklar, om **den försäkrade** får sitt incheckade/polletterade bagage försenat med mer än 4 timmar till resmål utanför hemorten eller arbetsplatsen, och med skäliga merkostnader om det allmänna färdmedel **den försäkrade** ska resa med försenas med mer än 4 timmar.

1.2 RESESTARTSKYDD

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga merkostnader om **den försäkrade** under den direkta färden till utresans eller hemresans utgångspunkt försenas och därmed inte hinner fram till inbokad avgång och under förutsättning att

- resan i förväg var inbokad med allmänt färdmedel och
- orsaken till den missade avresan är en händelse som **den försäkrade** själv inte kunnat förutse eller förhindra.

Ersättning lämnas för merkostnaden som uppkommer för att ansluta till resan

- vid direkt utresa från hemorten
- vid direkt hemresa från slutdestinationen
- vid en direkt påföljande anslutning.

Är anslutning inte möjlig eller förlorar **den försäkrade** mer än halva den planerade restiden lämnar försäkringsgivaren ersättning motsvarande resans pris.

2 Högsta ersättning

2.1 FÖRSENING

Ersättning lämnas vid försening med mer än

- 4 timmar av bagage eller allmänt färdmedel, intill SEK 3 000
- 48 timmar av bagage, ytterligare intill SEK 3 000.

Har förseningsersättning utbetalats enligt detta moment samtidigt som ersättning lämnas enligt kapitel VI Resgodsskydd, avräknas den del av förseningsersättningen som avser försening överstigande 48 timmar.

2.2 RESESTARTSKYDD

Ersättning lämnas intill högst SEK 25 000.

VIII RESEAVBROTT/ERSÄTTNINGRESA

1 Vad försäkringen gäller för

1.1 MERKOSTNADER FÖR HEMRESA

Om **försäkrad** tvingas avbryta **tjänsteresan** tidigare än beräknat, på grund av att **nära anhörig** i Sverige blir allvarligt sjuk eller råkar ut för **olycksfall** och läkare bedömer tillståndet som livshotande, lämnas ersättning för

- nödvändiga och skäliga merkostnader för återresa med transportmedel i reguljär trafik till hemorten i Sverige
- rese- och/eller hotellkostnader som inte kan återbetalas från reseföretag, hotell eller liknande.

Även resa till annat land än Sverige kan - efter prövning - betalas, dock högst med vad motsvarande resa skulle kosta till Sverige.

1.2 NY UTRESA ELLER ERSÄTTNINGRESA

Om **försäkrad** tvingas avbryta **tjänsteresan** tidigare än beräknat på grund av sjukdom eller **olycksfall** och kan **den försäkrade** enligt läkares utlåtande inte utföra sitt arbete, lämnas ersättning för

- ersättares resa (tur- och returbiljett) om arbetsgivaren av affärsmässiga skäl måste ersätta **den försäkrade** med annan person
- dels kostnaden för ny utresa, om hemtransport skett när **den försäkrade** ska återuppta sitt arbete efter tillfrisknande, dels för kostnaden för eventuell ersättares hemresa
- ej återbetalningsbara, ej utnyttjade resekostnader i de fall någon ersättare inte sänts ut eller då **den försäkrade** inte ska återuppta sitt arbete på platsen, förutsatt att kostnaderna inte kan återbetalas från annat håll, flygbolag, researrangör, hotell eller liknande.

1.3 MERKOSTNAD FÖR KOST OCH LOGI

Vid **olycksfall** eller sjukdom lämnas ersättning, under högst 5 dygn, för nödvändig och skälig merkostnad för kost och logi för att invänta vidare transport.

2 Försäkringsbelopp - högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet är sammanlagt högst SEK 50 000, om inte annat framgår av försäkringsbrevet.

IX SJÄLVRISKSKYDD

1 Vad försäkringen gäller för

Vid skada som inträffar då **den försäkrade** varit på **tjänsteresa** lämnas ersättning för uppkommen självrisk enligt följande.

1.1 HEM - VILLAHEM

Ersättning lämnas för den självrisk som dragits av om **den försäkrade** får ersättning från sin hem- eller villaförsäkring vid skada i den försäkrades permanenta bostad i Norden som lämnats obebodd på grund av **tjänsteresa**.

1.2 BIL

Ersättning lämnas för den självrisk som dragits av om **den försäkrade** erhållit ersättning från sin bilförsäkring vid skada som drabbat bil som varit medförd på **tjänsteresa** eller, om den inte medförts på **tjänsteresa**, varit parkerad och inte i bruk vid skadetillfället.

1.3 HYRT FORDON

Ersättning lämnas även för självrisken vid skada på bil, båt, motorcykel, moped eller cykel som **den försäkrade** hyrt utomlands under **tjänsteresa**.

2 Undantag

Ersättning lämnas inte för

- kostnad motsvarande självrisken vid skada på hem, villahem eller egen bil då skada på egendomen understiger självrisken i respektive försäkring
- självrisken vid skada som omfattas av bilens maskinskade- eller rättsskyddsförsäkring
- självrisken vid skada på bil vid resa som varar längre än 30 dagar.

Vid skada på bil lämnas inte heller ersättning för

- **avbrott**
- bonusförlust
- stillestånd
- hyrbil
- slitage.

3 Högsta ersättning

Högsta ersättning vid varje skadetillfälle är SEK 10 000.

X ANSVAR GÄLLANDE FÖR PRIVATPERSON

1 Vad försäkringen gäller för

Ansvarsskyddet gäller för **den försäkrade** som privatperson i samband med **tjänsteresa**.

2 Vad försäkringen gäller för

2.1 OMFATTNING

Försäkringen gäller när någon kräver att **den försäkrade** ska betala skadestånd för person- eller sakskada som inträffat under försäkringstiden.

2.1.1 SKADA PÅ FÖRHYRD LOKAL

Försäkringsgivaren betalar ersättning för skada på hotellrum eller annan hyrd bostad utanför hemorten samt inventarier däri, dock endast i den mån skadan inte kan ersättas genom annan försäkring.

2.1.1.1 UNDANTAG

Skada på grund av slitage eller vanvård ersätts inte.

2.2 ÅTAGANDE

Om **försäkrad** krävs på ersättning för en skada som kan omfattas av försäkringen åtar sig försäkringsgivaren gentemot **den försäkrade** att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och därvid betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för **den försäkrade** eller som denne åläggs att betala och som inte kan utfås av motpart eller annan
- betala det skadestånd **den försäkrade** är skyldig utge.

3 Undantag

3.1 OMHÄNDERTAGEN EGENDOM

Försäkringen gäller inte för skada på egendom som **den försäkrade** eller någon annan av dem som försäkringen gäller för hyrt, lånat, bearbetat, reparerat eller på annat sätt tagit mer än helt tillfällig befattning med (beträffande hyrd bostad, se 2.1.1).

3.2 FASTIGHETSÄGARE MED MERA

Försäkringen gäller inte för skada som **den försäkrade** kan göras ansvarig för som ägare av fastighet, lägenhet eller som innehavare av tomträtt.

3.3 TRAFIKANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada som

- omfattas av Trafikskadelagen eller motsvarande utländsk lagstiftning
- inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom Inhägnat område.

Anmärkning

Undantaget avser inte eldriven rullstol.

3.4 FARTYG OCH ANSVAR PÅ SJÖN

Försäkringen gäller inte för sakskada till följd av kollision orsakad genom fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål.

3.5 FLYG- OCH FLYGPLATSANSVAR

Försäkringen gäller inte för skada genom

- luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg
- markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart.

Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas **den försäkrade** i egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.

3.6 BROTTSLIG HANDLING

Försäkringen gäller inte för skada som uppstått i samband med att **den försäkrade** eller annan för vilken försäkringen gäller, utför uppsåtlig gärning som enligt svensk lag kan leda till fängelse.

4 Försäkringsbelopp - högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningsskyldighet vid varje skadetillfälle är vid person- och egendomsskada SEK 5 000 000.

Detta belopp gäller även om flera som omfattas av försäkringsavtalet är skadeståndsskyldiga. Detta gäller också om flera skador uppkommit av samma orsak och vid samma tillfälle.

Om person med hemvist i Sverige är skadeståndsskyldig ska skälig ersättning för personskada bestämmas enligt svensk rätt.

5 Skadereglering

5.1 VID SKADESTÅNDSKRAV

Om **den försäkrade** krävs på skadestånd och utan försäkringsgivarens tillåtelse medger skadeståndsskyldighet, godkänner ersättningskrav eller utbetalar ersättning är försäkringsgivaren fritt från ansvar. Blir det rättegång ska **den försäkrade** genast underrätta försäkringsgivaren och följa lämnade anvisningar.

Om **den försäkrade** inte iakttar dessa skyldigheter kan en dom om ersättningsskyldighet inte åberopas mot försäkringsgivaren.

XI RÄTTSSKYDD GÄLLANDE FÖR PRIVATPERSON

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkrad** i egenskap av privatperson vid **tjänsteresa** och gäller endast för tvist som har direkt samband med **tjänsteresa** under försäkringstiden.

2 Vad försäkringen gäller för

Försäkringsgivaren betalar i följande fall (punkt 2.1-2.3) nödvändiga och skäliga ombuds- och rättegångskostnader som **den försäkrade** inte kan få betalda av motparten samt skäliga utredningskostnader beställda av ombudet.

2.1 I TVIST UTAN RÄTTEGÅNG

Den försäkrades egna ombudskostnader i tvist som kan prövas som tvistemål av tingsrätt, fastighetsdomstol, bostadsdomstol, statens VA-nämnd, miljödomstol i Sverige eller motsvarande domstolar i övriga nordiska länder. Såvitt gällande miljödomstol avses endast tvist om skadestånd enligt 32 kap miljöbalken.

Försäkringen gäller således inte för tvist som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan.

Anmärkning

Försäkringen gäller inte för brottmål och inte heller för tvist som endast kan prövas av administrativa myndigheter eller specialdomstolar.

2.2 I TVIST MED RÄTTEGÅNG

Rättegångskostnader i tvist enligt 2.1 - både den försäkrades egna och sådana som han efter domstolsprövning förpliktats att utge - som uppstått vid angivna domstolar eller överdomstolar till dessa.

I sådana mål gäller försäkringen även för resning, dock endast om resning beviljats. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken.

Rättegångskostnader som **den försäkrade** vid förlikning under rättegång åtagit sig att betala till motpart under förutsättning att det är uppenbart att domstolen skulle ha ålagt **den försäkrade** att betala rättegångskostnader med högre belopp om tvisten hade prövats.

2.3 I TVIST MED SKILJEFÖRFARANDE

Försäkringen gäller för kostnader för skiljeförfarande, om tvisten utan förfarande kunde ha prövats av i 2.1 första stycket nämnda domstolar.

Ersättning lämnas för kostnader för skiljeförfarande - både den försäkrades egna och sådana som han förpliktigas utge - med undantag för ersättning till skiljemännen.

3 Undantag

3.1 SMÅMÅL

Försäkringen gäller inte för tvist där värdet av vad som yrkas inte överstiger 0,5 **prisbasbelopp** och därmed ska handläggas enligt reglerna 1 kap 3 d § rättegångsbalken (så kallade småmål). Dessa undantag tillämpas inte vid tvist på grund av försäkringsavtalet.

3.2 ÖVERLÅTET ANSPRÅK

Försäkringen gäller inte för tvist som avser fordran eller annat anspråk som överlåtits på **försäkrad**, eller som gäller borgensåtagande om det inte är uppenbart att överlåtelsen skett innan tvisten uppkom.

3.3 FORDON

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller **försäkrad** i egenskap av ägare, brukare eller förare av motordrivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, luftfartyg, skepp, ång-, motor- eller segelbåt.

Försäkringen gäller dock vid tillfälligt lån eller förhyrning av motorfordon, husvagn, släpfordon eller fritidsbåt.

3.4 FÖRSÄKRING

Försäkringen gäller inte för tvist som avser skadestånd mot **den försäkrade** om trafik- eller ansvarsförsäkring täcker eller skulle kunna täcka sådant skadeståndsansvar. Detta gäller oavsett om sådan försäkring är gällande eller inte.

3.5 OBEFOGAT INTRESSE

Försäkringen gäller inte för tvist där **den försäkrade** inte har befogat intresse av att få sin sak prövad.

3.6 BROTT

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller skadestånd eller annat anspråk riktat mot **försäkrad** på grund av gärning som föranlett misstanke om eller åtal för brott som kräver uppsåt för straffbarhet.

3.7 FÖRVÄRVSVERKSAMHET

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som har samband med förvärvsverksamhet.

3.8 EKONOMISKA ÅTGÄRDER

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som gäller ekonomiska åtgärder som för en resenär är av ovanlig art eller omfattning.

3.9 EGET ARBETE MED MERA

Försäkringen gäller inte för kostnader som avser

- eget arbete, förlorad inkomst, resor och uppehälle
- utredning om innehållet i utomnordisk rätt
- ombuds resor utom Norden
- verkställighet av dom, beslut eller avtal.

3.10 VISSA MERKOSTNADER

Försäkringen gäller inte för merkostnader som kan uppstå genom att **den försäkrade**

- anlitar flera ombud eller byter ombud
- anlitar annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till bostadsorten eller ärendets natur
- gjort sig skyldig till försumlig processföring eller på annat sätt förfarit försumligt
- underlåtit att i eller utom rättegång tillvarata möjligheten att utfå ersättning av staten eller av motpart
- krävs på högre ersättning för ombuds- och utredningskostnader än vad som utdömts vid domstolsprövning.

3.11 STATLIG RÄTTSHJÄLP

Försäkringen gäller inte för kostnad som skulle ha betalats av allmänna medel om **den försäkrade** ansökt om allmän rättshjälp.

4 Försäkringsbelopp - högsta ersättning

Försäkringsgivarens ersättningskyldighet är vid varje tvist begränsad till SEK 250 000.

En skada föreligger om **den försäkrade** och annan **försäkrad** står på samma sida i en tvist. Även om **den försäkrade** har flera tvister ska de räknas som en skada om yrkande stöder sig på väsentligen samma grund. Kan **den försäkrade** i en och samma skada få ersättning från flera försäkringar i ett eller flera bolag begränsas ersättningen så att den tillsammans med ersättningen från övriga försäkringar uppgår till högst SEK 250 000.

5 Självrisk

Självriskan är vid varje skada 20 % av skadekostnaden, dock lägst SEK 1 500.

6 Skadeersättningsregler

Ersättning betalas till den försäkrades ombud för försäkrades egna ersättningsbara kostnader enligt punkt 2 när ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande. Om **försäkrad** blir, eller riskerar att bli, ersättningskyldig för flera, har bolaget rätt att fördela resterande del av försäkringsersättningen. Ersättning à conto förutsätter särskild prövning.

Försäkringsgivaren åtar sig à contoutbetalning högst en gång var 3:e månad.

7 Åtgärder vid tvist

7.1 OMBUD

Ombud ska anlitas innan tvist anhängiggörs i domstol. Ombud ska vara lämpligt med hänsyn till de krav som svensk lag ställer på ett ombud. Ombudet, försäkringsgivaren och **den försäkrade** har rätt att begära prövning i Rättsskyddsnämnden av ombudets lämplighet. Nämndens beslut är endast rådgivande.

Ombudet har rätt att begära prövning i Försäkringsbolagens skiljenämnd för rättsskyddsfrågor av skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader.

Ombudet ska förbinda sig att godta utfallet av en sådan prövning.

Ombud, som är ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot, samt Försäkringsgivaren har rätt att begära prövning i Ombudskostnadsnämnden av skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader. Ombudet ska förbinda sig att godta utfallet av sådan prövning.

XII MERKOSTNADER FÖR BOENDE OCH RESA VID EVAKUERING

1 Vad försäkringen gäller för

Blir det område **den försäkrade** vistas i klassat som **krigs- och krisområde** av Utrikesdepartementet, lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga merkostnader för återresa till hemorten eller, efter godkännande av försäkringsgivaren, utresa från det drabbade området inklusive boendekostnader till annat område som bedöms säkert för **den försäkrade** att vistas i.

Merkostnader för hemresa alternativt utresa kan även lämnas, efter godkännande av försäkringsgivaren, om område inom 50 km från den försäkrades vistelseort drabbas av krig, krigsliknande händelse, revolution, uppror, upplopp eller terror eller som drabbats av en plötslig och oförutsedd naturhändelse av stor omfattning, som av lokal myndighet betraktas som katastrofsituation.

2 Begränsningar

Merkostnader för hemresa alternativt utresa ersätts endast om **den försäkrade** lämnar området vid första möjliga tillfälle, dock senast inom 14 dagar, räknat från det datum området klassats som **krigs- och krisområde** eller drabbats av ovan uppräknad händelse.

3 Undantag

Ersättning lämnas inte för

- kostnader som kan ersättas från annat håll enligt lag, annan författning, konvention, försäkring eller skadestånd
- merkostnader för hemresa för deltagare i sådan sällskapsresa som omfattas av Resegarantlagen.

4 Högsta ersättning

Högsta ersättning utgör 50 000 SEK per **försäkrad**.

XIII MERKOSTNADER FÖR FÖRLÄNGD VISTELSE

1 Vad försäkringen gäller för

Om **den försäkrade** tvingas förlänga sin **tjänsteresa** på grund av att det inte är möjligt att resa hem som planerat på grund av karantän, naturkatastrof eller liknande händelse lämnas ersättning, efter godkännande av försäkringsgivaren, för merkostnader för boende och resa.

2 Undantag

Ersättning lämnas inte för kostnader som kan ersättas från annat håll enligt lag, annan författning, konvention, försäkring eller skadestånd.

3 Högsta ersättning

Högsta ersättning utgör 50 000 SEK per **försäkrad**.

XIV AVBESTÄLLNINGSFÖRSÄKRING

1 Vad försäkringen gäller för

Ersättning lämnas för de avbeställningskostnader som **försäkringstagaren** drabbas av om en köpt biljett (för resa eller arrangemang) avbokas på grund av att skada enligt punkt 1.1 nedan inträffar innan avresa från den försäkrades hemort.

Försäkringen gäller vid avbeställning av ej ombokningsbara biljetter som bokas för **den försäkrade**, för försäkringstagarens räkning, hos resebyrå eller annan leverantör av resor eller arrangemang.

1.1 OLYCKSFALL MED MERA

Ersättning lämnas för de avbeställningskostnader som uppkommer vid avbeställning till följd av

- **olycksfall**, sjukdom eller dödsfall som drabbar **den försäkrade** eller **nära anhörig** till **den försäkrade**.
- en plötslig och oförutsedd naturhändelse av stor omfattning, som av lokal myndighet betraktas som en katastrofsituation, på eller i närheten av det resmål, dit **den försäkrade** haft för avsikt att resa.

Anmärkning

För att ersättning ska kunna lämnas måste orsaken till avbeställningen vara oväntad för **den försäkrade** och av sådan art att **den försäkrade** inte rimligen kan delta i resan.

2 Undantag

Ersättning lämnas inte för de avbeställningskostnader som återbetalas av transportföretaget, arrangören eller resebyrån enligt gällande avbeställningsbestämmelser.

3 Högsta ersättning

Högsta ersättning är SEK 30 000, dock högst SEK 150 000 för samtliga resenärer vid samma skadetillfälle.

4 Självrisk

Självrisken är 20 % av skadebeloppet, dock lägst SEK 500, vid varje skadetillfälle.

Definitioner

EKONOMISK INVALIDITET

Med ekonomisk invaliditet menas att olycksfallsskadan medfört en för framtiden bestående nedsättning av arbetsförmågan med minst 50 %. Arbetsförmågan anses bestående nedsatt när samtliga möjligheter till arbete i annat yrke prövats och samtliga möjligheter till rehabilitering är utredda.

FEL ELLER FÖRSUMMELSE

Med fel eller försummelse avses vårdslös eller oaktsam handling, vårdslös överträdelse av lag, förordning eller myndighets beslut.

KRIGS- OCH KRISOMRÅDE

Med krigs- och krisområde menas område som drabbats av krig, krigsliknande händelser, inbördeskrig, revolution eller uppror och till vilka Utrikesdepartementet avråder från att resa.

MEDICINSK INVALIDITET

Medicinsk invaliditet är den fysiska eller psykiska funktionsnedsättning till följd av olycksfallsskadan, som objektivt fastställs oberoende av den försäkrades arbetsförmåga, yrke, arbetsförhållande eller fritidsintressen. Som medicinsk invaliditet räknas även bestående värk, förlust av inre organ och förlust av sinnesorgan.

NÄRA ANHÖRIG

Med nära anhörig avses här make, maka, sambo, registrerad partner, barn, styvbarn, barnbarn, syskon, föräldrar, far-, mor- och svärföräldrar, svåger, svägerska eller annan person som är skriven på samma adress som den försäkrade.

OLJA

Med olja förstås enligt detta villkor, utöver vad som enligt tekniskt språkbruk därmed avses, även brandfarlig vätska enligt förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.

OLYCKSFALL - OLYCKSFALLSSKADA

Med olycksfall och olycksfallsskada avses kroppsskada som drabbar den försäkrade ofrivilligt genom plötslig yttre händelse. Med olycksfallsskada jämställs kroppsskada som uppkommit genom drunkning, smitta på grund av fästingbett, förfrysning, värmeslag eller solsting. Den dag sådan skada visade sig anses då vara tidpunkten för olycksfallsskadan. Som olycksfall omfattas även hälseneruptur och vridvåld mot knä.

OMBUDSKOSTNADER

Med ombudskostnader förstås arvoden, kostnader och utgifter som härrör från utredning, justering, försvar och överklagande av krav mot försäkrad person.

RESEHANDLINGAR

Med resehandlingar avses resecheckar, bensin- och restaurangkuponger, biljetter, pass, lift- och greenfeekort.

TJÄNSTERESA

Med tjänsteresa avses även resa inom den anställdes stationeringsort. Resan ska vara beordrad och/eller bekostad av arbetsgivaren. Resa mellan den försäkrades bostad och arbetsplats räknas inte som tjänsteresa.

VÄNTEERSÄTTNING

Med vänteersättning avses den ersättning som utbetalas årligen fram till den tidpunkt då den definitiva invaliditetsgraden har fastställts.